

JAARBOEK 2008

uitgave:
HEEMKRING TER CUERE
Secretariaat:
SLUISVLIETLAAN 100, 8450 BREDENE.

JAARBOEK
2008

Heemkring
"Ter Cuere" v.z.w.
8450 Bredene

Sekretariaat:
Sluisvlietlaan 100.

INHOUDSOPGAVE:

Inhoudsopgave.	blz. 2.
Editoriaal	blz. 3.
Historische beschrijving van de wijk Sas-Slijkens en van de sluizen van Slijkens. (J. B. Marchal).	blz. 6.
Over de Barge en andere Trekschuiten. (Piet Daman).	blz. 146.
Activiteiten – Bestuur – Ledenlijst.	blz. 157.

EDITORIAAL.

In dit jaarboek willen wij een speciale inspanning leveren om een onuitgegeven document in zijn totaliteit weer te geven. De heemkring Ter Cuere werd onverwacht in het bezit gesteld van een historisch document over de wijk Sas-Slykens, deel van de gemeente Bredene.

Wij stellen U voor :

De heer MARCHAL

Een zeer verdienstelijke beambte die zijn beste krachten wijdt aan Bruggen en Wegen en, dag in, dag uit, aan te treffen is aan zijn lessenaar in het groot gebouw van de Langestraat.

Maar toch vindt dhr. Marchal nog de nodige tijd om geschiedkundige navor- singen te doen. Het Sas-Slykens en zijn sluizen hebben voor hem geen geheime meer en daaraan heeft hij trouwens een hele studie gewijd.

Het werk werd geschreven voor eigen voldoening, maar verdient ten volle uitgegeven en verspreid te worden. Het Gemeentebestuur van Bredene dient hiervoor te zorgen.

foto 1

Dit document werd geschreven door een (reeds lang overleden maar toen zeer gekend) inwoner van het Sas, namelijk de heer Jean-Baptist Marchal. Hij woonde in de nabijheid van het oud gemeentehuis (Prinses Elisabethlaan) en was een staatsbediende bij Bruggen en Wegen, met uiteraard veel belangstelling voor plaatselijke geschiedenis. Hij had één zoon, de later zeer gekende Oostendse ingenieur-architect Willy Marchal, die ook in Bredene heel wat ontwerpen op zijn naam heeft staan. (met onder meer: de Europaschool, een eerste ontwerp voor een nieuw gemeentehuis dat indertijd gepland was op het August Plovieplein en veel individuele woningen).

Anderzijds hebben wij in onze archieven ook de handgeschreven notulen van dit document teruggevonden alsmede verschillende uittreksels uit "Het Kustblad" en "De Zeewacht" waarin verwezen wordt naar dhr. MARCHAL, die een studie maakt over Sas-Slykens en zijn sluizen (zie het Kustblad van 6 augustus 1948 waarvan kopie hierbij; foto 1) of waar gewag gemaakt wordt van aanmerkingen van zijn hand over

gepubliceerde artikels in verband met de landing van de Engelsen in Oostende en de uitbeelding ervan in een historische stoet die plaats greep te Bredene op 4 juli 1948 (zie Het Kustblad van 16 juli en van 23 juli 1948).

In de Zeewacht van 18 april 1952, en volgende, worden, met toestemming van de auteur, uittreksels gegeven over de studie van dhr. Marchal. Ook in het Kustblad van 12 september 1952 wordt een uittreksel opgenomen waarin verteld wordt over *“De mannen van 89”*. Al deze zaken vindt u nu terug in de volledige overname van die studie in dit jaarboek.

Dat dit document veel waarde heeft voor onze gemeente kan blijken uit het feit dat Raoul Eeckhout (nog een zeer gekende persoonlijkheid en heemkundige uit onze gemeente) bij het schrijven van zijn boek *“ZOEKLICHT OP BREDENE”* verwijst naar dit onuitgegeven werk en er ook veel heeft van opgestoken. Ook zijn enkele uittreksels uit die studie reeds verschenen in vorige jaarboeken, o.a. samengevat door ons gewezen bestuurslid Georges Desopper. Telkens ging het echter maar om gedeeltelijke uittreksels of verwijzingen naar het volledig werk.

Door die samenloop van omstandigheden waarbij wij in het bezit gekomen zijn van de volledige studie, meent de heemkring dat het van groot belang is dat wij dit document openbaar maken en daarom nemen wij het op in ons jaarboek.

Daarmee voldoen wij ook aan het verzoek aangegeven in het reeds vermeld artikel van Het Kustblad waarin gemeld wordt dat *“het ten volle verdient uitgegeven en verspreid te worden waarvoor het gemeentebestuur dient te zorgen”*. Als heemkring voldoen wij hiermee dus aan die vroegere wens.

Wel moet men rekening houden dat dit geschreven werd in de eerste jaren na de tweede wereldoorlog waarbij zich men dus naar die tijd moet kunnen verplaatsen om de stijl van dit werk te herkennen. Bij overname van dit document hebben wij de originele tekst behouden waarbij wel getracht is dit om te zetten in onze huidige lees- en schrijftaal en waarbij ook vermoedelijke tikfouten werden verbeterd zodat het gemakkelijker leesbaar moet worden. Verwijzingen naar oudere literatuur wordt wel origineel overgenomen (met ander lettertype) en met de nodige verwijzingen.

Anderzijds willen wij de originele foto's, die in het oorspronkelijk document opgenomen werden, overbrengen naar dit jaarboek en dit, waar mogelijk, met de door de auteur zelf geschreven teksten erbij. Daarbij willen wij dit aanvullen met bijkomende foto's uit ons archief, waarbij wij menen dat die enige verduidelijking kunnen geven bij de tekst. Ook worden in aanvullende voetnoten bijkomende aanwijzingen en uitleg gegeven die het moeten toelaten om bepaalde plaatsen, namen, beter te kunnen situeren op het huidige Sas.

Wij hopen als heemkring zo bij te dragen in het vastleggen van de geschiedenis van onze gemeente en wij wensen u veel leesgenot.

Indien er zich personen zouden geroepen voelen om ons bepaalde details, die zij zich herinneren en die bepaalde punten uit dit werk kunnen aanvullen of verduidelijken mede te delen, dan zijn wij in de heemkring steeds bereid om hen te woord te staan en om hun herinneringen op te nemen in ons archief.

Aansluitend bij dit artikel willen wij graag ook nog een bijdrage opnemen van dhr. Piet DAMAN die handelt over de Barge, de verbinding langs het kanaal Oostende – Brugge die stamt uit de tijd dat de sluizen van Slykens werden gebouwd en die nauw aansluit met hetgeen daarover opgenomen werd in de studie van dhr. MARCHAL.

Uiteraard wordt dit gewoontegetrouw aangevuld met een opgave van de activiteiten van onze kring en de bestuurs- en ledenlijst van 2008.

Wij wensen u veel leesgenot.

Namens de heemkring

Willy Cattrijsse
Hoofdman.
Januari 2009.

HISTORISCHE BESCHRIJVING

van de wijk

SAS - SLYKENS

en van de

SLUIZEN van SLYKENS

gelegen op de vaart BRUGGE - OOSTENDE.

Geschreven door
Jean Baptist MARCHAL.
15 - 03 - 1948.

VOORWOORD.

Sas-Slykens of 't Sas zoals het gewoon genoemd wordt onder de inwoners van de streek zelf en omliggende, bestaat sedert onheugelijke tijden en het is niet mogelijk geweest te bepalen hoe deze naam ontstaan is, noch sedert welke datum dit gehucht zou kunnen bestaan.

Niet alleen onder geschiedkundig oogpunt was het SAS vroeger reeds vermaard zoals men zal kunnen lezen in de beknopte historische beschrijving die hierna volgt, maar ook onder oogpunt van handel en nijverheid en zelfs van folklore.

Het grootste gedeelte van de huidige inwoners van dit gehucht zullen zeker weinig of niets weten te vertellen over het vroegere Sas, om reden dat zij, of hun voorgangers, niet afkomstig zijn van de streek zelf; immers in de laatste jaren zijn tamelijk veel vreemde families zich hier komen vestigen. Wat de oude families van het SAS betreft mag men zeggen dat deze zeldzaam zijn, zodat het stilaan moeilijk wordt nog echte oude Sassenaars hier aan te treffen.

Daarom is het ook niet zonder moeite dat ik er toe gekomen ben, dit klein historisch werkje over SAS-SLYKENS neer te pennen. Zo zijn er misschien wel enkele zeldzame oude Sassenaars die bij het lezen ervan iets zullen aantreffen die niet de integrale juiste geschiedenis van een of ander plekje van hun oude geboortestreek weergeeft. Toch meen ik dat de lezing ervan hen veel genoeg zal verschaffen, en hen zal toelaten met fierheid en volle voldoening een kijkje achteruit te doen op die goede oude tijd van het Sas, zoals ze hem met recht en reden bestempelen.

Wat de jongere nieuwe inwoners en de jeugd van het Sas betreft, die dit zouden te lezen krijgen, veroorloof ik mij hen te vragen mij te willen verontschuldigen indien deze weinige bladzijden hen onder geschiedkundig oogpunt geen voldoening zouden geven. Dat zij niet uit het oog verliezen dat het doel dat ik hier beoog bij het schrijven van dit werkje, niet is mij als geschiedschrijver te doen doorgaan, maar enkel en alleen het oude Sas, dat hedendaags totaal herschapen is in een nieuwe wijk, zoveel mogelijk aan de hedendaagse inwoners te leren kennen.

Ik meen dat men altijd een oprechte voldoening geniet bij het lezen van enkele merkwaardige historische feiten over de streek waar men zijn huiselijke kring gevestigd heeft en waar een groot gedeelte der hedendaagse jeugd voor de eerste maal het daglicht zag.

Ja ! Die schone streek die velen onder ons met fierheid hun geboorteplekje mogen noemen.

J. B. MARCHAL.

EEN WOORD AAN DE SCHRIJVER.

Ik heb met veel belangstelling de "HISTORISCHE BESCHRIJVING van de WIJK SAS – SLYKENS, gelegen op de vaart Brugge – Oostende", gelezen.

Waar ik door mijn dagelijkse omgang met U reeds vroeger ingewijd was met de folklore van het Sas, vond ik in de historische beschrijving stof genoeg om uw fierheid over uw geboortestreek, het Sas, te begrijpen.

Ik hoop dan ook ten vurigste, dat gij in uw vooropgesteld doel : namelijk "het oude Sas, dat hedendaags totaal herschapen is in een nieuwe wijk, zoveel mogelijk aan de hedendaagse inwoners te leren kennen" ten beste mogelijk zou slagen.

De hedendaagse jeugd zal zeker niet misprijzend opzien naar het werk van een zijner "oud-Sassenaars", doch daarentegen begrijpend glimlachen bij het lezen van de verontschuldiging die u kwajongensachtig bescheiden hebt neergepend in uw voorwoord.

Uw geschiedkundige verzameling moet haar heel zeker voldoening geven.

Jaak VITSE

Oostende, 21 juni 1948.

INLEIDING.

SLYKENS is de naam van een wijk, deel uitmakende van de gemeente Bredene, gelegen op de vaart van Brugge naar Oostende. Bredene zelf is op 6 kilometer ten oosten van de stad Oostende gelegen. SLYKENS, met zijn sluizen, ligt op ongeveer 2,5 km. van de voornoemde stad.

BREDENE, vroeger BREEDENTWAL genaamd, ontleent zijn naam aan de brede landoevers waarbij het gesticht werd. Het is een verkorting van "HET BREEDE" dat beduidde "Grote Heerlijkheid", "Uitgestrekt grondgebied". Het wapen van de gemeente herinnert aan de Tempeliers, door het kruis dat men er in vindt.

In de landstaal werd het "Brèeninghe" genoemd. Over de gemeente Bredene zelf werd voor het jaar 1200 weinig geschreven.

In zijn werk "Nauwkeurige Beschrijving der Oude en Beroemde Zee-stad Oostende" schrijft de schrijver Jacobus BOWENS ¹ namens de gemeente BREDENE het volgende:

"Bij gebrek van wezentlijke gebeurtenissen raekende Oostende wende ik mij wederom na deszelfde Bijlanden, en ik bevinde door eenen Brief van den Bisschop van Rheims, dat'er op de Parochie van Bredene, gelegen aan de Zee-kusten bij Oostende, moet gestaen hebben eene Priorye van Moniken, waarschyndlyck langen tijd te vooren aldaar gestigt en gebouwd, welke Priorye aldaar is gebleven tot in de zestiende Eeuwe, wanneer de zelve door de inlandsche Oorlogen t' eenemaal vernietigd is geweest." ²

"Deze Priorye was toebehoorende en stond onder Patroonschap van de Abt van S. Riquier en Ponthieu, die tot heden aldaar het regt van Thiende-heffing heeft. Den boven-gemelden Brief, vertaald naer het oorspronglyk latynsch Afschrift luyd als volgt :

"Wij hebben ons, tot het houden van onze kerkelyke Bij-een-komst, tot de Kerk van Bredene begeven, en wy hebben met den eersten oogslag een groot Wonderwerk bespeurd, voorwaer een treurig Schouwspel voor ons, maar belagelyk voor veel."

¹ Beschrijving van Oostende door Her. Jacobus BOWENS – Oud Schepen, Raad van Syne Hoogheyd den Prins De la Tour en Tassis, en Post-meester der zelve stad. Deel I - bladz. 6 en 7

² Deze Priorye werd in 1572 vernietigd door de Watergeuzen.

“Wij hebben van de Inwoonders vernomen, dat’er in de Kerk een getal van twaalf Moniken pleegde te wezen, die aldaar het godlyk Officie verrigften. De Behoeftigen werden daar geholpen, de vreemdelingen geherbergt en de Kranke getroost. Maar alles is nu verkeerd, aangezien aldaer tegenwoordig zelfs niet eenen Monik gevonden word. De plaats is in eene Wildernis veranderd; de groote Bezittingen en overvloedige Thienden, gedient hebbende tot onderhoud der Moniken, zijn ten deele weg genomen en verweldigt, en deze ellendige Kerk is toevertrouwd aan eenen Priester, terwyl aldaar eenen Prior met zyne Moniken moest wezen.

“De Parochianen die benevens hunne Voorzaeten deze kerk begiftigd hebben, zijn droevig en beklaegen zig. Zij smeeken den Hemel, en zy beroepen den Heer als zugtende tot Vraeke en u tot herstelling.

“Dit alles gehoord hebbende, en door eene inwendige droefheyd des herte geraekt zynde, hebben wy, ingevolge den raed van voorzigtige Mannen, die met ons derwaers waeren gegaen, en door opregten iver voor het Huys Gods, ons tot deszelfs herstelling besteed, stellende deze mistroostige en beweenlyke Kerk in het kerkelyk Verbod en verbiedende in de zelve den godlyken Dienst te verrigften, als ook de Parochie-inkomsten te betaelen, tot’er tyd dat het gewoonlyk getal van Moniken aldaer zal wederkeren, en dat’er over hun eenen Oversten zal aangesteld wezen.

“Nogtans op de smeeking van W... Priester, en van de andere personen, die met ons derwaers gegaan waeren, hebben wy dit kerkelyk Verbod opgeschorst tot dry Koningen-dag.

“Het Origineel van dezen brief is te vinden in de merkweerdige Briefverzameling, in het licht gegeven door den Eerweerder Vader Claudius du Moulinet, Kanonik der H. Genoveva van Parys. Denzelven, gelyk wy reeds gemeld hebben, was door Stephanus, Bisschop van Doornyk, die in zyner tyd eenen zeer deugdzaemen en geleerden Kerkvoogd was, toegestierd aen den Aertsbisschop van Rheims ten eynde, en opdat hy door zyn gezag den Abt van St. Richarius in Pontivia, zynde eene vermaerde Abdy van Benedictynen, gelegen in het Bisdom van Amiens, door zyn gezag zoude noodzaeken tot het zenden van Moniken nae de Priorye van Bredene, de gene aldaer de godlyke Diensten zouden verrigften. Van deze Priorye van Bredene, volgens het zeggen van Moröeus heeft haeren oorsprong genomen de Abdy van Doest (Abbatia Thosana) bij Lissewege.”

HOOFDSTUK I.

+ ° + ° + ° +

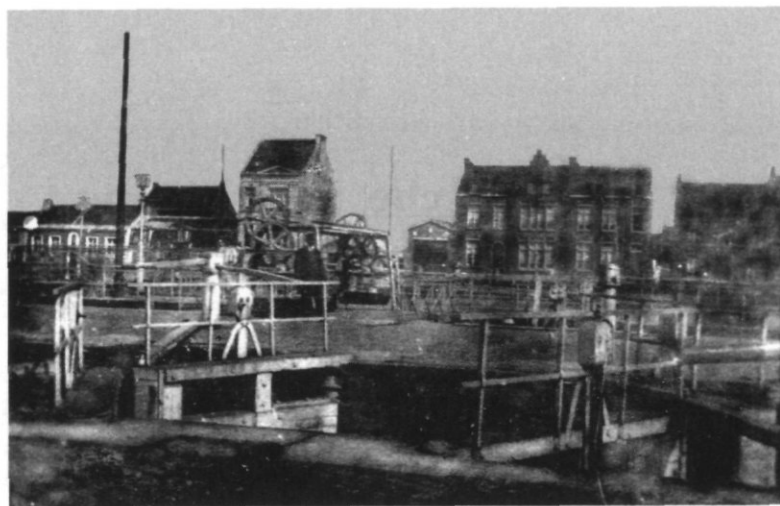
Historische beschrijving

van de

SLUIZEN van SLYKENS.

+ ° + ° + ° +

SLIJKENS

1910-ZICHT OP DE SLUIZEN

Foto 2

De vermaardheid van de wijk SAS-SLYKENS is in 't bijzonder te danken aan de zeesluizen die in 1669 daar gebouwd werden. Die sluizen maakten het mogelijk de zeeschepen toe te laten in de vaart Oostende – Brugge om zo verder naar de stad Brugge te varen.

Het bouwen van die sluizen was het rechtstreeks gevolg van het verzanden van de oude zeearm van het Zwin. Deze verzanding deed zich voor in de XVIde eeuw en maakte de verbinding van Brugge naar de zee onmogelijk. Het graven van een vaart van Brugge naar Oostende werd daardoor een dringende noodzaak.

In verband hiermee citeren we enkele uittreksels uit historische boekwerken betreffende het graven van bovengemelde vaart.

Onder de Romeinse Beheersing, (De Fransen en de Belgen – Midden der Vde Eeuw - Koning der Vranken – Menovée) zo verzekert ons de schrijver Oudegherst ³, waren Oudenburg, thans gelegen op 1½ mijl van Oostende, en Rodenburg, thans Aardenburg, bekend rond het midden der 5de eeuw voor zeesteden met grote handel; ze stonden in verbinding met de zee, eerstgenoemde langs de toegangsgeul van Oostende en laatstgenoemde langs de oude monding van de Leie, genaamd het "Swyn", die thans nog de haven van Sluis uitmaakt.

Reeds in het begin van de 17de eeuw verslikte echter de oude arm van het Zwin geweldig, met het gevolg dat de verbinding van de stad Brugge naar de zee verloren ging voor de scheepvaart.

In het jaar 1622, onder de regering van Philippe IV, koning van Spanje (De Verenigde Belgische Provinciën – Huis van Oostenrijk met de Infante Isabella, Algemene Gouvernante), toen de haven van Sluis die bijna zonder nut geworden was, onder Hollandse heerschappij was gevallen, waren de Bruggelingen overtuigd geworden dat de val van hun handel enkel als oorzaak kon hebben, de afwezigheid van een rechtstreeks groot verbindingskanaal met de zee. De gedachte opnieuw een dergelijke verbinding te kunnen verwezenlijken liet hen niet los.

Daarbij verbitterd, niet vrij en buiten de Gentse invloed naar het binnenland te kunnen optrekken, zoals zij zulks gehoopt hadden, bij de uitvoering van het kanaal aan de midden Leie, richtten zij de ogen op Oostende, haven die men toen te water alleen bereikte met behulp van de vloed en op een zeer moeilijke manier voor Oudenburg, langs de sluis genaamd de Verloren Kost en de "crique" der polders van Snaaskerke en van de Gauweloze.

³ Vifquain - page 19.

Na verscheidene ontwerpen te hebben vergeleken en beoordeeld besloten zij een kanaal te openen, dat vertrok uit hun stad, naar Oostende, langs de loop van de toen bestaande Yperleed tot aan de sluis van Plassendale. Deze laatste maakte toen een verbinding uit met de haven bij middel van de toegangsgeul van de Noord-Heed.

Dit eerste kanaal op Oostende, gespijsd met de waters van de vaart van Brugge naar Gent, leverde weinig nut op voor de handel van Brugge, gezien zijn uitwatering te ver van de zee verwijderd was.

X
X X X

In het jaar 1646 had Frankrijk zich in het bezit gesteld van Duinkerke. Door deze gebeurtenis had Brugge haar laatste verbinding met de zee verloren, gezien Nieuwpoort niet de minste waarde had voor haar handel en Oostende enkel met grote moeite kon bereikt worden langs het binnenland.

In deze kritische toestand besloten de Bruggelingen, beter ingelicht dan vroeger, alle krachten en middelen in het werkt te stellen ten einde het kanaal dat van hun stad naar Plassendale liep te vergroten en te verdiepen en het te verlengen tot aan de haven van Oostende.

Dit groot werk, begonnen in 1664 onder Lodewijk XIV en de markies van Caracena, werd voltooid in 1666 en de zeeschepen van 200 tot 300 ton konden voortaan aan de haven van Oostende komen te Slykens, langs de sluis van Plassendale.

X
X X X

De sluizen van Plassendale en de Verloren-kost waren echter te ver van de haven verwijderd om doelmatig te kunnen gebruikt worden; de aanslijking van de geul was zo geweldig en veroorzaakte zulkdanige moeilijkheden aan de scheepvaart dat er besloten werd nieuwe sluizen te bouwen dicht bij de zee.

Aldus werden in 1669 de werken tot het bouwen van de eerste sluizen van Slykens begonnen onder Karel II en de gouverneur de Valesco ⁴ en de sluizen van Plassendale werden verlaten.

Deze werken werden echter voortdurend onderbroken tengevolge gebrek aan gelden. Naast deze geldelijke moeilijkheden moet nog vernoemd worden de tegenwerkingen van de Oostendse bevolking die een zeker gevaar zag in het herbloeien van de handel van de stad Brugge.

Het zal zeker interessant zijn de historische beschrijving te laten volgen van de opbouw van de eerste sluizen van Slykens, die geopend werden voor de zeescheepvaart naar Brugge op 13 februari 1676.

Deze beschrijving bevat alleen de oorspronkelijke teksten uit de geschiedkundige werken "Chronyke van Vlaenderen" en "Nauwkeurige Beschryving der Oude Beroemde zeestad Oostende".

Jaar 1669.

*"Op den 17de Junie naer veel beraedingen wierd eyndelyk aenbesteedt het berugt Sas van Slykens bij Oostende op den 28de derzelve wierd d'eerste Spae in d'aerde gesteken door den Graef van Soore, en men arbeyde met alle neirst aen 't Aerdewerk tot den 4de Ougst, wanneer de Valesco stilstandt gebodt, tot zyn overkomste, maer de besonderste oorzaak was 't gebrek van geld."*⁵

Jaar 1671.

"Op den 10de Januari zijn de benoemde der leden van ons Vlaenderen met de Hollandtsche, Brabantsche en Vlaemsche Ingenieurs wederom naer Plasschendaale vertrocken, verselt zijnde met den Hertog van Bournonville in den naem van Monterey, als zynde eenen Prins zeer ervaeren in de wetenschap van Bolwercken. De Revieren en Waterlopen van Vlaenderen, die zig gewoon waeren in de zee te ontlasten, waeren afgestopt, en de platte Landen alom overwatert tot groot nadeel der Landslieden. Den tijd en kon geen langer uitstel verdragen, ofte alle de Landslieden moesten hun woon verlaeten omtrent Oostende en Nieuwpoort. En eindelyk naer ghedaene kennis aen 't Hof wierdt besloten en vastgesteld het nieuw Sas te maeken tot

⁴ Don Pedro de Valesco, groote Conestable van Castilien en Landvoogt van de Spaanse Nederlanden.

⁵ Chronyke vvan Vlaenderen, IIIde deel - blz. 747.

"Slykens. Welk groot werk wierdt besteedt op den 23te Maerte onder het toesicht van den Heer Van Opheym, en de betaeling door den Commijs Jan van de Walle. Monterey dede het geldt daartoe noodig opbrengken bij middel van alle Ampten en Weirdigheden te belasten met swaere sommen geldts, in de welckke den nieuwen gekosen Abt van den Eeckhoute binnen de stadt "Brugghe d'eerste somme moest betaelen, zijnde 8000 guldens, voor dat hij (Joseph Beerblock) kon in bezitting komen sijne Abdye, boven nog 3000 guldens, die hy moest gheven aan Monterey." ^{6 7}.

Jaar 1672.

"Nu keeren wij ons naer ons Vlaenderlandt, door het welk wy hebben ghezien dezen somer over en wederkeeren verscheyde Gezanten, en ook den Hertog van Montmouth, natuurlyke Sone van den koning van Engelandt, den welcken tot Brugghe en elders naer een saemenhandelinghe binnen" Antwerpen gehouden te hebben met Monterey, terug keerde uyt het leger van Vranckrijk, en van Utrecht naer Engelandt.

"Men zag op den 24ste Ougst den Graef van Monterey uyt Brussel komen naer Brugghe met kleyn gevolg, reyzende des anderendaags naar Nieuwpoort, van waer hy wederkomende tot Slykens verzelt met den Bisschop van Brugghe, hy het werk van het nieuwe Sas aldaer soo ver gevordert vondt, dat men moest beginnen kalk en steen te gebruycken, en hy met den Bisschop en den Commijs van de Walle de drij eerste steenen leyden aen 't zelve werk, welcke steenen besneden waeren met de Wapenschilden van hunne Leggers. Men sag hier in dit werk eenige dagen groote vreugt, en Monterey op den 17de september over Damme naer Brugghe keeren. ⁸.

"Er wierd te dezer gelegentheyd een Gedenkpenning geslagen; op d'eene zyde verbeeldende den Koning, en op d'andere het nieuw Sas, met dit omschrift:

"neptUno ID frenUM CaroLUs apposUIT"

⁶ Don Juan Domingo, graef van Monterey en van Fuentes, markgraaf van Tarazona, was van Spaanse afkomst. Hy huwde Angés de Zuniga y Fonseca, vrouwe van Uutkerke (Uytkerke), heerlykheid komende van de familie van Claerhout (naam die over 4 eeuwen in Vlaenderen bloeide en uitstierf met Lamoral van Claerhout).-

⁷ Chronycke van Vlaenderen - IIIde deel - blz 750.

⁸ Chronycke van Vlaenderen IIIde deel blz. 753

Ter gelegenheid van het bouwen der nieuwe sluizen en vestingen werd in 1672, ook nog een andere prachtige gedenkpenning geslagen waarvan hieronder de beschrijving volgt: ⁹

Op de voorzyde: Carolus II, D G Hispaniarum et Indiarum Rex Flandriae comes. Het borstbeeld van Karel II van Spanje (rechts gericht), dragende de keten van het Gulden Vlies.

Er onder: ROETT(iers) ¹⁰

Op de keerzyde: Flandria Ostendae. De stad Oostende, met, op de voorgrond, de sluizen en de vestingen (Fort St. Phillippe) die haar beschermen. Er boven, drie kleine gevleugelde genies dragende een lauwertak, een palm en een banderol op dewelke het volgende jaarschrift:

NeptUno Id frenUM CaroLUs apposUIT.

Jaar 1674.

*"Naer dat Villahermosa ¹¹ tot nogtoe in Brugghe had gheweest om waekende "oog te houden op d'onderneminghen der Fransche op onze Vlaemsche "Kusten, wierdt hy naer Brussel geropen: van waer bevel gezonden wierdt "van 't werk aan 't Sas van Slykens te schorsen, de werkstoffe te verkoopen "en de werklieden hier mede hunnen loon te betaelen."*¹²

Jaar 1675.

"Daar-en-tusschen het begonne werk van 't Sas van Slykens wierdt meer "beschaedigt als bevoordeelt; terwijl met 't selve moest verlaeten sonder "opwercken; dan zijnder gekomen omtrent 40, aenzienlijke Kooplieden van "de stad Brugghe, opdragende de somme van 100.000 guldens tot het "opbouwen en voltrecken van 't zelve Sas van Slykens, ofte tot "Plasschendaele, onder Voorwaerde, dat alle goederen het selve Sas naemaels "doorgevoert wordende, zouden betaelen in d'handen van eenen Ontfanger "door hun aan te stellen dobbel Vate-geldt, tot dat deze Kooplieden na

⁹ Nota van de redactie:

De hier weergegeven tekst werd aangevuld en verbeterd naar de afbeelding van die penning die in het bezit is van Ter Cuere.

¹⁰ Dit is de naam van de etser van die penning.

¹¹ Hertog van Villahermosa Landvooght in Vlaenderen belast met het bestier der Spaansche Nederlanden ter vervanging van Graef van Monterey.

¹² Chronyke van Vlaenderen - IIIde deel - blz. 758

“gedaene rekeninge, zouden voldaan wezen van hunne daertoe gegeven Penningen met de verlopen. De leden van Vlaenderen vonden deze eerste voorstelling niet gheraedig, alhoewel sy naemaels op veel andere verthooninghen tot het welvaert van Vlaenderen, en van den Koophandel wierdt aanveirdt, en het werk soo yverig aengevat, dat men vast stelde ‘t Sas nog dit jaer doorvaerlyk te sullen sien.”¹³

Jaar 1675.

“In de maendt December was men bereydt voor d’eerste mael het nieuw gemaakt Sas van Slykens te openen en dezer vaerbaer te maeken. Dog de Oostendenaers, in welckers weerwil dit werk was gemaakt, maekten soo veel dat Villahermosa sulcx verboodt tot naerder bevel. De Leden van Vlaenderen met de Koopliden benoemden eenige afzendingen naer het Hof om te verthoonen hoe groote schaede geheel ons Spaensch Nederland moest lyden, en de Majesteyt zelfs door het sluyten van deze noodtsaekelyke schipvaert, alsook het groot gevaer van g’heel ons Noordenlandt ten tyde van den Winter, en den Landvooght te vervremden over sulcx van de begeirte der Oostendenaers, die dus met den onderganck van g’heel het Spaensch Nederlandt, hunnen eygen baet alleen sogten “¹⁴

Jaar 1676.

“Op den 4de januari van ’t jaer 1676 sag men wederkeeren en in Brugghe komen de benoemde der Leden ‘s Lands van Vlaenderen van Brussel, de welcke hun verthooningen scoo wel hadden beleydt voor het Hof, dat den teghenstandt der Oostendenaers over het openen van ’t nieuwe Sas van Slykens, wierdt geweirt, en sy volle bevel hadden verkregen, om ’t selve Sas te openen. Men benoodigde soo in die naest gelegen steden als platte Landen, met den Trommelslag, alle Volk, die wilde komen wercken in het uytsuyveren van de Dycken die den Waterstroom tot nogtoe hadden moeten stutten, en het werk vorderde soo wel, dat op den 25ste der selve den Zeedijck wierdt doorspoeld, en de Sasdeuren met zeewater bedekt en gesloten, en de Oostendse Bargie dagelijks langs de Vaert tot aan de selve deuren vaerde. Nu wierdt alleen Villahermosa afgewagt, om de sasdeuren te

¹³ Chronyke van Vlaenderen - IIIde deel - blz. 760

¹⁴ Chronycke van Vlaenderen - IIIde deel - blz. 764 en
Beschryving van Oostende - Iste deel - blz. 148

*“doen openen terwijl men even bezig was binnen Brugghe, om groote
 “Vuurwercken te bereyden op de Com en langs de Langerye. Sijn komst
 “wierdt uitgesteld tot den 12de februari, wanneer hij met kleyn gevolg in dese
 “stadt is gekomen te peirde. Des anderdays trok hij naar Oostende, ghevolgt
 “wordende van de benoemde der Leden, en veel andere Adelheeren. Op den
 “naer middag deed hy sig voeren in een schip met 32 stucken canon, verzelt
 “zynde van 3 andere groote schepen, doorvaerende te saemen door het nieuw
 “Sas van Slykens, onder den Zegen van den Bisschop van Brugghe
 “Franciscus de Bailliencourt, die daertoe in zijn Kerkgewaet aen de Sasdeuren
 “was, onder het lossen van alle het Scheepsgeschut, het welk wierdt
 “beantwoordt met het Canon van de stad Brugghe, naer welcke stad de 4
 “gemelde schepen zijn ghezeylt, en wierden van soo groote menigte van Volk
 “verwillekomt, dat de boorden van de Vaert tot aan de dry Speyen te smal
 “waeren, om hun al te houden*

*“Omtrent den vier uren 's avonds is het schip waarin Villahermosa was, eerst
 “in de Com gekomen. Alsdan sag men een onbeschryvelycke vreugt;
 “verscheyde Vuurwerkken spelen, de stad met brandende Pecktonnen,
 “Fackels en Lanternen verligt, en hoorde men onophoudelyk 't geraes van
 “alle soorten van geschut. Dog deze vreugde wierdt haast verkort, wanneer
 “men hoorde, dat de Oostendenaers hadden verkregen dat er buyten de
 “Vlaemsche schepen, geen anderee den deurvaert hadden door het nieuwe
 “Sas, hetwelk de Kamer van Koophandel deed vergaederen en raedt schaften
 “om soodanige Oostendsche Voorrechten en naedeel van den Koophandel te
 “weiren. Men handelde sterk aen dit stuk binnen Brugghe, waer
 “Villahermosa twee dagen verbleef. Dog onaengezien het gemeyn verdrag
 “tusschen de Vereenigde Provincie en den Koning over den doorvaert der
 “vremde schepen, maekte het Magistraet van Oostende soo veel, dat den
 “Gouverneur van hunne stad geene fremde schepen door het sas wilde
 “laeten vaeren. Tot dat er op den 25 Februari tyding is gekomen, dat door
 “'t gebiedt van den Landvooght, den gemelden Gouverneur den doorvaert
 “toestont aan alle schepen waer men op den 26ste der selve maendt tot
 “uytwerksel sag komen d'eerste Engelsche schepen van Oostende door 't Sas
 “in den kom van Brugghe, die daernaer van veel andere wierden gevolgt.
 “Het geschil tusschen de Provincie en Oostende belangde nu alleen over den
 “ontfank van de Rechten, de stad willende de selven behouden, hetgene de
 “Heeren Leden geenssins wilden gedoogen.”¹⁵*

¹⁵ Chronykce van Vlaanderen - IIIde deel - blz. 765.

De gebeurtenissen van de opening van de eerste sluizen van Sas-Slykens wordt eveneens beschreven door de geschiedschrijver Jacobus Bowens in de volgende termen: ¹⁶

“Het openen van de deuren wierd alleenlyk opgehouden tot de komste van den hertog van Villahermosa, Gouverneur dezer Nederlanden, den welken op den 13de February met een treffelyk gevolg binnen Oostende aankwam, wordende door den nieuwen Plaetsvoogd en het Magistraet zeer pragtig onthaeld. Op den 14de der zelve maend vaerde hy naar het Sas op het Geleyd-schip CASTEL RODRIGO genoemd; Kapiteyn Christoffel de Vinck,gevolgd door een tweede Geleyd-schip, den S Franciscus, Kapiteyn Mattheus de Moor, en menigte Koopvaerdyeschepen, om de Doorvaerd t’openen. Naerdat den Bisschop van Brugghe op het Fort S. Philippe de Misse gedaen, en met de vereyschte plegtigheden het sas ingewyd had, zeylde Zyne Excellentei met zyn schip zeer pragtig toegerust daer door, wordende onmiddelyk gevolgt door d’andere, onder het geschal van trompetten en de losbrandingen van het Kanon, die de schepen, de stad en het Fort van Slykens deden, en degene beantwoord wierden door het geschut van Brugghe, terwyl de Ruyterye en het Voetvolk, die aan wederzeyden van de Vaart geplaetst waeren, by het aankomen dezer schepen in volle Monstering stonden, verzeld door eene menigte menschen van alle staet, onder welkers gestaedige toejuygingen de gemelde schepen in den brugschen Kom liepen.

“Deze geheugenis van den goeden uytval dezer gewigtige onderneming wierd vereert met het volgende dobbel Jaerschrift :

“Als Conynck Karel Conynck was,

“Soo was gemaect het Slyke sas;

“en hertog Karel Gouverneur,

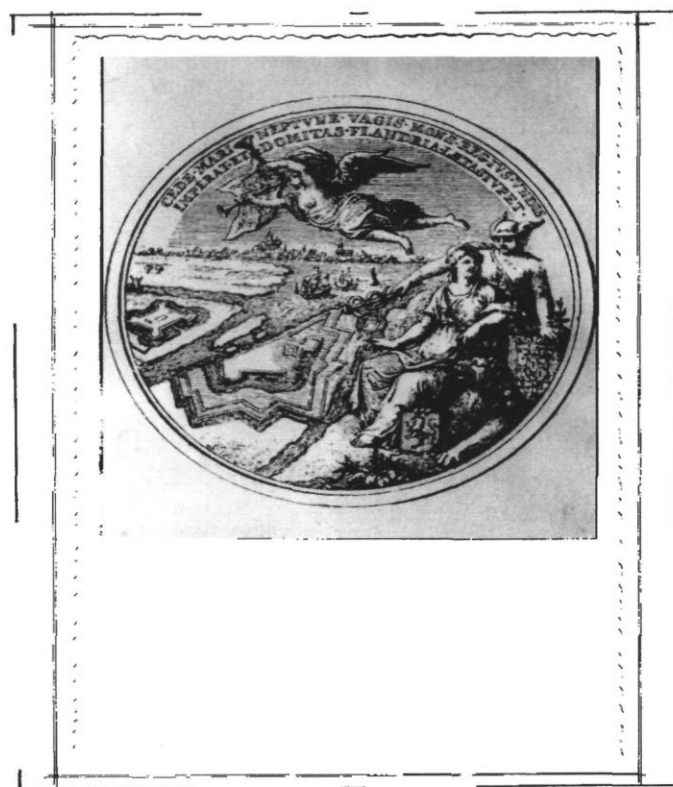
“Dan voer het eerste Schip daer deur.

Ten jare 1675 werd ter herinnering aan de inhuldiging van de sluizen van Slykens door Vlaanderen een penning geslagen als dank voor de weldaden van het bestuur van Don Juan DOMINGO, graaf van Monterey,

¹⁶ Beschrijving van Oostende - 1ste deel - blz. 149.

die zoals hiervoor beschreven in 1671 de nodige geldmiddelen verschaften om het sas van Slykens te maken en op 24 augustus 1672 samen met de Bisschop van Brugge en de Commijs Vande Walle de drie eerste stenen legde. (zie foto 3)

SAS - SLIJKENS

De keerzijde van de penning geslagen in 1675 als dank voor de weldaden van het bestuur van Don Juan DOMINGO, graaf van MONTEDEY (zie beschrijving blz. 19)

*

*

*

foto 3

Hieronder de beschrijving van deze penning: ¹⁷

Op de voorzijde: Het borstbeeld van de graaf van Monterey, het hoofd rechts gekeerd, met lang krullend haar. In het ondervak: Joannes, Dominicus, Comes Monteregus, etc. België et Burgundiae, Gubernator, 1675.

Op de keerzijde: Cede. mari. neptune. vagis. mons. regius undis. imperat et domitas. Flandria-laeta-stupet. Links, een vrouw gezeten, Vlaanderen verbeeldend; achter haar, Mercurius, god van de handel, met zijn vrede-staf, de nieuwe vestingen aanwijzend (het fort St. Phillippe) door graaf de Monterey gevoegd bij de sluizen. In de verte de stad Oostende. Er boven, de Roem.

Door deze werken, maakte de gouverneur van Vlaanderen de sluis ongenaakbaar en in staat de lage en moerasachtige gronden der omstreken onder water te zetten. Deze werken, waren hoogst nodig om een gedeelte van Vlaanderen en Oostende te vrijwaren.

X

X X X

De sluizen van Slykens speelden reeds een grote rol op oorlogsgebied tijdens de menigvuldige oorlogen in de XVIIIde eeuw tussen Frankrijk en Engeland. Zo lezen wij in het historisch werk van J. Bowens ¹⁸

“Op den 21ste September 1708 kwam in d’Haven van Oostende eene “machtige Engelsche Vlote, aen boord hebbende acht duyzend Mannen “Engelsche Troepen en overvloed van Levensmiddelen en Krygsbehoefden, “alle welke zonder uytstel tot Oostende ontscheept en naer het Leger ’t gene “alsdan voor Ryssel lag, opgezonden wierden, niet zonder groot gevaer en “voorzorgen want de Franschen daer van verwittigd zynde, verspreyden hun “Leger ten alle kanten, om zulks te beletten. Den Bevelhebber van den “Schans van Plasschendaale doorsneed eenige Dyken, waerdoor hy de

¹⁷ Nota van de redactie:

Ook hier is de tekst aangepast volgens de afbeelding van die penning die in het bezit is van Ter Cuere.

¹⁸ Beschrijving van Oostende - IIde deel - Bladz. 128-129.

*“nabeurige Landen onder Water bragt. Den Gouverneur van Oostende liet de
“sasdeuren van Slykens openstellen, en ontmaekte aldus de Landen van het
“Water, soo dat van wegens de Franschen alles aangeleyd wierd om de
“vervoering van de noodige Monds- en Krygsbehoeften naar het Leger der
“bondgenooten te beletten, die van hunnen kant alle listen bedagten om h et
“Fransch leger te vermeyden.*

Heer J. BOWENS meldt ons verder in zijn werk: ¹⁹

*“Op den 13de Augustus 1752, 's morgens ten dry ueren is het vermaerd sas
“van Slykens ingestort door eenige Zuyghers die in het Bedde waeren, waer
“door het Zeewater langs den Oostendschen Vaerd tot Brugge toe gelopen is;
“en gemerkt men bedugt was, dat op den 24ste derzelve maend, zynde volle
“Maene, de Zeewaters zo hoog zouden zwellen, dat zy over de Dyken der
“Vaerd zouden vloeyen, waer door veele Landen met d'overvloeying
“bedreygt wierden, heeft men aenstonds zekeren vermaerden Uytdyker
“ontboden, Pieter LIPPENS genoemd, die met meer dan dty duyzend Delvers
“ bezig was met de Gendsche Vaerd uyt te delven, den welken op den 17de op
“het Sas met zijn Volk aen het werk gegaen is, en met zoo veele vlytigheid
“daer aen heeft gewerkt, dat men voor geene overwateringen meer te
“vreezen had. ²⁰*

En verder lezen we nog in hetzelfde werk:

*“Inderdaad den koophandel had zeer veel te lyden door het instorten van het
“sas van Slykens vermits de schepen naer Brugge niet konden opvaeren,
“waarop d'Heeren staeten beslooteen een ander te laeten maeken. Men was
“geheel dit jaar 1753 bezig met verscheyde Plans te maeken, en alle
“hervaerene Ingenieurs in Waterwerken, zoo in Vrankrijk als in Holland;
“wierden daer over geraedpleegd. Die van Brugge stelden voor het Water te
“laeten vloeyen tot in hunnen Kom, mits de Dyken der Vaerd te verhoogen
“en te versterken. Zy booden diesaengaende zeer wydloopige Schriften aen,*

¹⁹ Beschrijving van Oostende - IIde deel - Bladz. 128-129.

²⁰ Custis Jaarboeken, IIde deel - blad. 558.

*“de welke allegaeder wederleyd wierden door de reden van
 “d'onmogelykheid. Eindelyk, naer veele wederleggingen, werd ten laatsten
 “het Plan van d'Heeren FRUYTIERE en TAQUET van Duynkerke,
 “goedgekeurd en geheel het Werk onder hunne bestiering gegeven, en men
 “begonst op den 22te Maerte 1754 de noodige Dammen te leggen. Dog om de
 “scheepvaerd op Brugge niet te beletten, werd er aan de Noord-zyde van de
 “Vaerd eenen Erm gemaekt, die gemeynschap hebbende met de Zee en de
 “Vaerd en gesloten door een sas, op deze wijze de Scheepvaerd open liet.
 “De noodige Uytdeelingen, waer toe menige handen gebruykt wierden,
 “gedaen zynde, werd op den 6de July den eersten Pyl geslagen, en op den
 “20ste Augustus den eersten steen geleyd door de Gedeputeerde van de
 “Staeten, zoo dat het Werk met allen spoed voortgezet werd.
 “Zekeren CHALON, geboortig van Bergen in Henegouw, had eenen Molen
 “uytgevonden, die het water door twee Pompen dag en nacht uyt de Putten
 “trok. Het water boven in een Bewaerder komende, stelde de Raders in
 “beweginge, zoodat'er nog menschen, nog peerden, nog vuer daertoe moest
 “gebruykt worden, welk Werktuylg door zyne geringheyd en goed gebruyk
 “van alle Kunstenaers bezigtigd en goedgekeurd werd.*

*“Op den 9de augustus 1757 is den Graeve VAN CONBENZ, Minister van
 “Haere Majesteyt tot Brussel, de sassen van Slykens en de Zaegmolens komen
 “bezigtigen, van waer hij langs Blankenberge naer Brugge is terug gekeerd.*

*“De dammen voor het gemeld sas geweerd zynde op den 18de November van
 “dit jaar 1758; wierden alle de scheursluyzen in de tegenwoordigheyd van
 “d'Heeren staeten van Vlaenderen geopend, en ten zelven dage 's naer-
 “middags ten vier ueren is het eerste schip, zynde een Driemast Fluyt-schip,
 “gelaeden met Hout voor de Zaegmolens, daer door gevaeren, waer op dit
 “dobbelt Jaer-schrift gemaekt wierd:*

*“Als Marie ons graevinne was,
 “soo was ermaekt het Slyke sas,
 “en was Prins Karel Gouverneur,
 “soo Voer het eerste Schip daer deur.*

X

X X X

“Deze werken hebben aen het Land een Millioen, dry-mael honderd, dry en dertig duyzend, dry honderd Guldens Vlaemsch courant gekost, zonder daer in te begrypen vyf-mael honderd duyzend Guldens, die de Provincie betaeld heeft in het jaer 1753 voor het uythaelen der Ruynen, het maeken van het kleyn sas of Elleboge, tot onderhoud der scheepvaart in den tyd als men de nieuwe grote sluyzen opmaekte, het leggen der Dammen, verhoogen der Dyken en andere Werken, zoo dat men met reden mag zeggen, dat dit een kostbaer, maer ook een der schoonste Werken van Europa is.

“De proportie van het gemeld werk is geschikt op de volgende wyze:

“Wyde van het groot sas, alwaer de zwaerste schepen komen door vaeren: 40 voeten;

“Wyde van het kleyn sas voor de mindere navigatie: 18 voeten;

“Wyde der Sluyze tot het aftrekken der wateren: 15 voeten.

“Benevens vier Aquedukken of rioolen tot hetzelfde gebruyk.

“Men betaald voor Doorvaertgeld door de groote sassen voor ieder schip, zoo in 't gaan als in 't komen, eenen Stuyver per Vat.

“Voor iederen Binnenlander gelaeden of ontlaeden veertien stuyvers.

“Daer is eenen zilveren Gedenkpenning geslagen geweest van het oud sas, en eene kleynen ter gelegentheyd van het nieuw sas, ten jare 1758.

X

X X X

Een beschrijving van de gedenkpenning van het oude sas werd hiervoor reeds gegeven.

Hieronder de beschrijving van de gedenkpenning geslagen ter gelegenheid van de inhuldiging van het herbouwde sas van Slykens:

Op de voorzyde: Borstbeeld van Karel van Lorreinen, Gouverneur der Oostenrijkse Nederlanden, het hoofd rechts gekeerd. Hij draagt het kuras en de keten van het Gulden Vlies. Onderaan: R(oettiers).

Op de keerzyde: Commeatu restituto commercium allicitur.

Plan der sluizen, omringd van water, waarop
schepen. Op den achtergrond, zicht van Oostende.

In het ondervak: Slickens, van onder, een klein schild
met de wapens van Vlaanderen en het jaartal 1757.
De rand is gekorrelt.

X

X X X

Deze gedenkpenning werd geslagen onder de glorievolle regering van
Keizerin Maria Theresia.

De sluizen van Slykens, de schoonste die alsdan bestonden, zijn gans in
arduinsteen gebouwd; zij begripen 3 sassen om de verbinding te
verzekeren tussen de vaart van Brugge en de haven van Oostende. Het
groot sas van ongeveer 13 meters opening, geeft doorgang aan de schepen
van 300 tot 600 ton; het tweede klein sas, geeft doorgang aan de schepen
van de binnenscheepvaart; het derde sas dient voor het aftappen der
overtollige wateren van de vaart Brugge – Oostende.

De val ²¹ van dezer sluizen bedraagt 5 tot 6 meters boven het peil van het
lage water; de schuttingen worden gedaan bij hoog water.

De slagdrempel of busc der sluizen bevindt zich op 4,75 m. onder het
gewoon peil der scheepvaart.

De uitgaaf van dit schoon werk werd geschat op twee miljoen florijnen.

Hieronder nog enkele uittreksels uit het geschiedkundig werk van h.
Jacobus BOWENS betreffende bezoeken van hoog geplaatste personen
aan de sluizen van Slykens.

*“Op den 1ste Maert 1782 wierd overgeslagen en aen verscheyde Persoonen bij
“Parcelen verkogt het Fort en de Gronden van Plasschendaele, benevens het
“Fort St. Philippe bij het Sas Slykens, zynde den instel daer af gebeurt op de
“15de February”²²*

²¹ Val betekent het verschil in hoogte tussen het peil van het water in de vaart en dit
van het lage water in zee.

²² Beschrijving van Oostende - IIde deel - blz. 178.

*“Op 13 augustus 1783 zynde den bepaelden dag tot het openen van den
“vergrooten Kom van Oostende, zyn Hunne Koninklyke Hoogheden, de
“doorluchtigste Gouverneurs-Generaels der Nederlanden, verzeld door Zyne
“Excellentie den Graeve van Belgiojoso, gevolmatigden Minister, en door
“verscheyde andere Personen van hoogen Rang van Slykens alhier
“aangekomen in een verçierd Vaertuyg door twee Ryen van Chaloupen,
“gemaekt door de Supposten van het Corps der schippers van Oostende, alle
“in gelyke Kleeding.”²³*

*“Op den 23ste Maerte 1784, ’s naer-middags om vyf ueren, hadden wy
“wederom het geluk van Hunne Koninglyke Hoogheden binnen Oostende te
“ontfangen, vergezelschap door de Graevinne Ugard of d’Ugaete, den
“generael Kempeln en den Generael Baron Van Seckendorff. Hunne
“koninglyke Hoogheden waeren van Gent met de Bargie naer Brugge
“afgevaeren, op de welke Zy het Noemmael namen, opgeregt door de Staeten
“van Vlaenderen. Zy passeerden door Brugge en kwamen met dezelve Bargie
“tot aan het Sas-Slykens, omtrent dry ueren, alwaer de noodige schuyten
“gereed lagen. Hunne Koninglyke Hoogheden namen hun vermaek op het
“Water tot buyten d’Haven, keerden tot aen het Ponton, alwaer zy uitstapten
“en rond den Bassin wandelden tot aen d’Oesterputten, van waer dit
“doorlugtig Gezelschap in het stadhuys kwam om vyf ueren en half onder
“het spelen van den Beijaard. Hunne Koninglyke Hoogheden deden d’eere
“aan de Liefhebbers van het Musyk van hun Concert by te wonen, en over
“het zelve hun genoegen te betoonen. De Concert-Kamer was tot hunne
“ontfanging zeer net en behoorlijk verçierd. Hunne Koninglyke Hoogheden
“vertrokken ’s anderdays ’s morgens om zeven ueren te Poste naer
“Thourhout, om nog den zelven avond tot Brussel terug te wezen.”²⁴*

De sluizen van SLYKENS hebben zowel vroeger als gedurende de oorlogen 1914 – 1918 en 1940 – 1945 een grote rol gespeeld bij de verdediging van Oostende en omstreken. Deze kunstwerken maakten immers gedurende de XVIIIde eeuw de enige verbinding uit tussen de haven van Oostende en Brugge. Ze dienden daarbij voor het aftappen van de overtollige waters komende van de lage landerijen gelegen langs de vaart Brugge – Oostende. Hun vernieling had dus voor gevolg de

²³ Beschrijving van Oostende - IIde deel - blad 217.

²⁴ Beschrijving van Oostende - IIde deel - blad 221

overstroming van de polders van de streek en het onmiddellijk stopzetten van de scheepvaart op voornoemde vaart. Hieruit volgt dan ook dat zij gedurende de oorlogen menigmaal het mikpunt waren van de aanvaller.

Zulks was ook het geval in de meidagen van 1798.

Inderdaad, in het jaar 1798, op 19 Mei, onder de Regering der Franse Republiek, greep een gevecht plaats te Liefkemoreshoek (Bredene) tussen de Fransen en de Engelsen waarvan hieronder het verhaal naar het werk van V. FOUTRY, gemeenteonderwijzer te Oostende. ²⁵

X

X X X

Na zijn grote veldtochten in Europa, en namelijk in Italië in 1796-1797, werd Napoleon BONAPARTE door het Frans bestuur belast met het voorbereiden van een veldtocht tegen Engeland. Hij begaf zich te dien einde "incognito" naar de kusten van Vlaanderen om de forten van Duinkerke en Oostende te onderzoeken en desnoods te versterken.

De versterkingswerken van Oostende bestonden te dien tijde uit een versterkte vestingmuur en grote grachten. Ook waren rond de stad verscheiden forten gebouwd onder meer het "FORT ST. PHILIPPE" dat gelegen was in de "LIEFKEMORESHOEK", oud kwartier van de vuurtorenwijk. Dit fort was bijzonder gebouwd ter bescherming van de sluizen van Slykens. Verder in de duinen tegenover de thans bestaande 'Groenen Dijk' bevond zich het "FORT VAN BREEDENE". ²⁶

NAPOLEON bezocht al deze versterkingswerken op 14 Februari 1798 en schouwde de Franse troepen die aldaar te dien tijde gekazerneerd lagen onder bevel van generaal CHAMPIONNAT, hij beval de havengeul te baggeren en vertrok naar Gent en Antwerpen.

Enkele maanden vroeger was een eerste poging van de Fransen om de Anglo-Normandische eilanden te veroveren, onder de leiding van MUSHEYN mislukt. Sedertdien was Londen op zijn hoede.

De Engelsen die echter door hun spionagedienst goed ingelicht waren van dit bezoek en die daarbij vernomen hadden dat verscheidene schepen gebouwd werden te Antwerpen en te Vlissingen, met bestemming voor Oostende, vatten het stoutmoedige plan op de sluizen van Slykens te vernielen en de Brugse vaart buiten gebruik te stellen.

²⁵ Merkwaardige bladzijden uit de geschiedenis van Oostende - bladz. 66 en 67.

²⁶ Nota van de redactie:

Een later onderzoek bracht nog het volgende aan het licht: Een tijdsdocument dat in het archief van het Frans Ministerie van Oorlog te Parijs wordt bewaard, leert ons dat deze vestingwerken van Oostende bestonden zoals hier beschreven.

Op 8 Mei gaf Londen geheime onderrichtingen aan Admiraal POPHAM (foto 4) naar Oostende te varen met een vloot van zeven en dertig Britse schepen, samengebracht bij "The Downs", waarover hij het bevel moest voeren. De landingstroepen zelf zouden onder het bevel geplaatst worden van Generaal COOTE. De hun toevertrouwde zending was: "Opblazen van de sluizen van Slykens, ten einde binnenscheepvaart tussen HOLLAND, VLAANDEREN en FRANKRIJK, onmogelijk te maken."

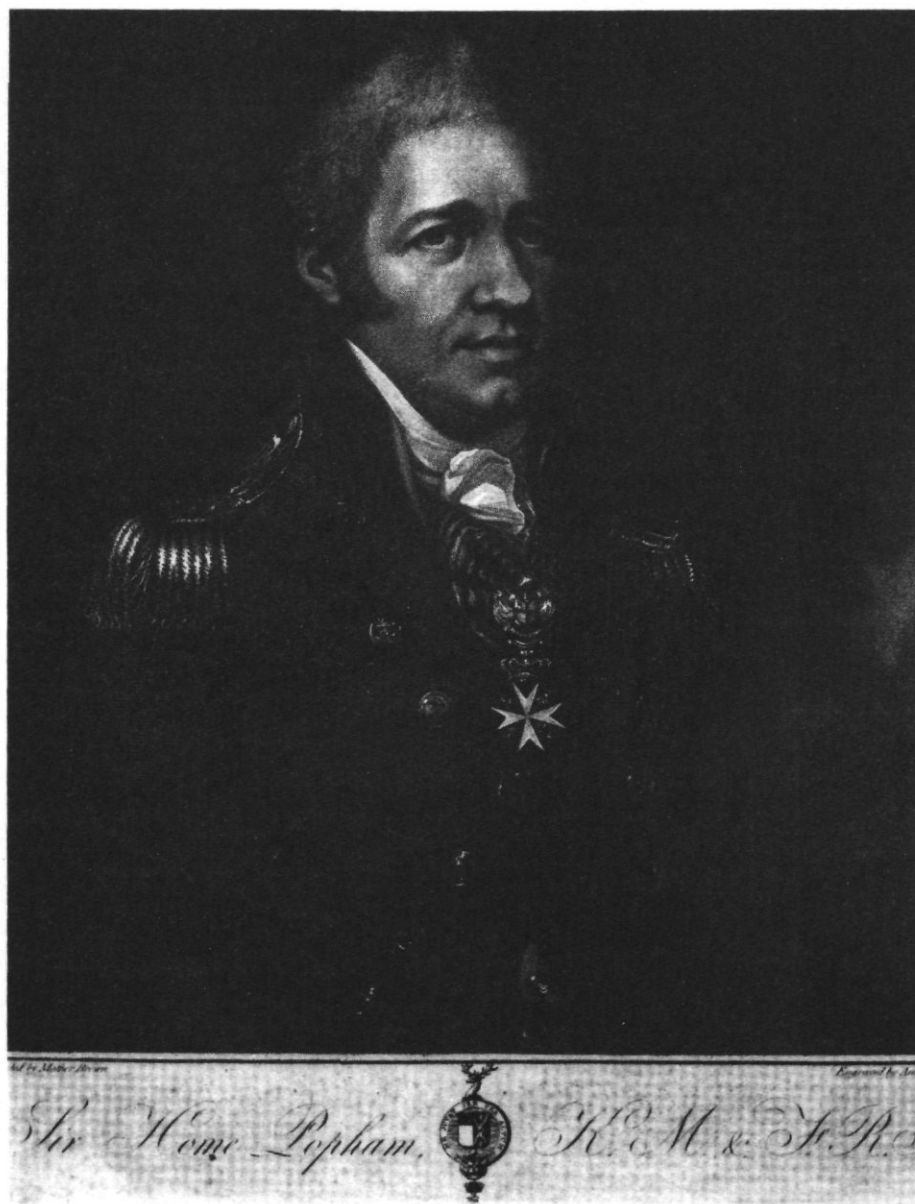
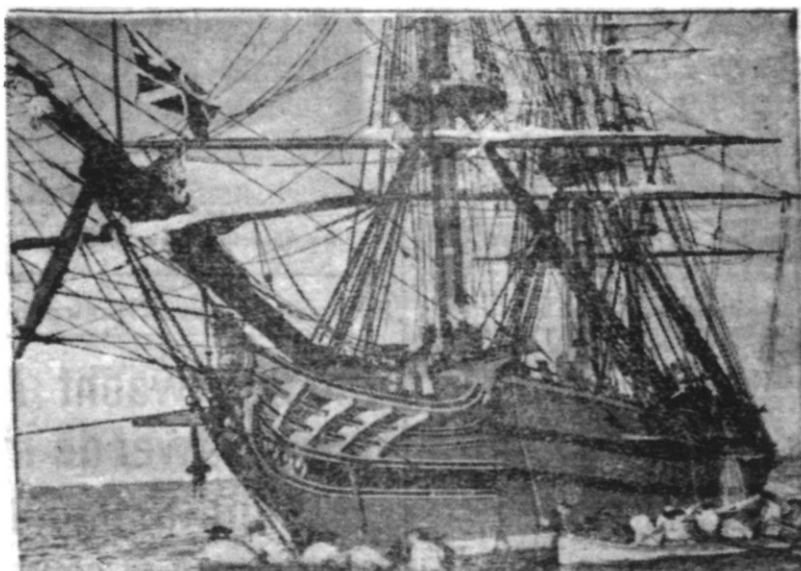

Foto 4
(Werd ingelast uit archief Ter Cuere).

Ingevolge het ongunstig weder kon de inschepping slechts gebeuren op 16 mei en reeds op 18 mei lag de vloot ter hoogte van Oostende. In de namiddag gaf Admiraal POPHAM bevel zo dicht mogelijk de kust te naderen en zich tevens zoveel mogelijk te onttrekken aan het oog van de vijand.

XVIII eeuwse Engels oorlogschip, zoals er ook ingezet werden in de aanval op Oostende ..

foto 5

Op 19 Mei gingen de schepen op anker liggen, en niettegenstaande het weder niet gunstig was (de wind was inderdaad naar het Westen overgelopen) werd na een langdurige onderhandeling tussen Admiraal POPHAM en Generaal COOTE, beslist over te gaan tot de ontschepping van de landingstroepen. Men had inderdaad ondertussen vernomen, door de bemanning van een gekaapt schip dat de haven van Oostende verlaten had, dat de voorwaarden voor de landing heel gunstig waren. ²⁷

²⁷ Uit andere bronnen wordt nog aangegeven:

Anderzijds hadden de Engelsen vernomen door een Hollandse sloep die 's nachts aangehouden werd dat de transportschepen in Vlissingen op het punt stonden zich naar het Sas van Gent te begeven om in de kanalen te komen. Deze omstandigheden brachten de leiders der Engelsen er toe hun actie met kracht en spoed door te zetten.

Generaal COOTE gaf dan ook het bevel hemzelf en zijn troepen onmiddellijk aan wal te zetten; de ontschepping geschiedde zo stil mogelijk. De boten geladen met soldaten, munitie en licht geschut, naderden de dijk van Bredene waar ze, beschut door de duinen, landden.

Eerst de volgende morgen te 3 uur werden de Engelse schepen, die voor de haven van Oostende geankerd lagen, bemerkt door de Franse nachtposten die in het garnizoen lagen in de stad. Onmiddellijk werd het alarm geblazen en in minder dan een uur werden onder bevel van Commandant MUSCAR de Engelse schepen zodanig bestookt door de kanonnen van het garnizoen der stad, dat te 4 uur reeds verschillende schepen getroffen waren en genoodzaakt het anker te lichten.

Ondertussen hadden de Engelsen reeds twaalfhonderd man aan land gezet in de duinen. Drie nieuwe bataljons kwamen nog zijn leger vervoegen. Middelerwijl gingen de batterijen voort met de beschieting van de stad, waar grote wanorde heerste.

Op een gegeven ogenblik ontving Commandant MUSCAR, als afgezant, een Engelse officier die de onvoorwaardelijk overgave eiste van de vesting, gezien haar onbeduidende bezetting. MUSCAR weigerde op korte, krachtdadige wijze deze overgave te doen.

Het bombardement nam dan ook in hevigheid toe. Hier en daar sloegen de vlammen op in de stad. Een tweede onderhandelaar kwam MUSCAR opzoeken. *"Gij komt hier niet binnen, tenzij gij over mijn lijk hebt gestapt..."* luidde het fier krijgsantwoord. Hierop verdubbelden de Engelse kanonnen hun aanval. Talrijke huizen stortten in elkaar terwijl reeds op vele plaatsen brand was uitgebroken. Het stadsbestuur vergaderde onder voorzitterschap van August WIELAND en trof in akkoord met de heer Commissaris TETU van het Frans bestuur, maatregelen om het volk te kalmeren en de brand te overmeesteren.

Te 9 uur werd de Westpoort geopend en konden vrouwen en kinderen de stad verlaten, wyl de gekwetsten overgebracht werden naar de hospitalen en men de doden begroef.

Intussen had het geschut van de Engelse schepen de 300 Franse soldaten van het Oostendse garnizoen op de vestingmuur weerhouden terwijl de Generaal COOTE de sluizen van Slykens had doen ondermijnen. Te 10 uur sloegen grote vlammen op uit de sluizen en kort nadien deed zich een geweldige ontploffing voor.

Generaal COOTE overtuigd zijnde dat zijn opdracht vervuld was verzamelde nu de Britse troepen in de duinen om terug in te schepen. Een storm kwam echter opzetten zodat de Engelsen hun verbinding met hun vloot niet konden verwezenlijken. De landingsschepen werden

omver gekanteld en de Engelse soldaten verdwenen machteloos in de golven onder het oog van hun makkers.

Generaal COOTE zulks ziende, besloot met zijn overige soldaten te schuilen in de duinen. Hij zette zijn kanonnen terug in stelling en wachtte het einde van de storm af. Intussen was de nacht gevallen.

Middelerwijl had nu ook de Commandant MUSCAR gedurende dezelfde dag versterkingstroepen doen aankomen van uit KLEMSKERKE, NIEUWPOORT en GISTEL, zodat hij tegen de avond reeds 500 goed uitgeruste soldaten onder zijn bevelen had. Een deel dezer soldaten werd overgezet aan de overzijde van de haven, en een ander deel werd gekazerneerd in de huizen van Slykens; het hoofdkwartier werd gevestigd in de herberg die thans nog de naam van "de ADMIRAAL" draagt en nu bewoond is door de heer Robert LUCA – CORNEILLE.²⁸ (zie foto 5bis)

foto 5bis

²⁸ Nota van de redactie:

Het gaat om de woning gelegen links naast de woning van dokter Vandenweghe, Prins Albertlaan, nr. 70. De foto komt uit het archief van Ter Cuere.

Bij het vallen van de duisternis werden de duinen, waar de Britse troepen zich schuil hielden, gedurende verscheidene uren bestookt door de kanonnen van het Oostends garnizoen, toen op een gegeven ogenblik de gebaarde en geknevelde Franse grenadiers, oude soldaten van de Revolutie die het best in hun element waren wanneer zijn ten aanval konden op trekken, de Engelse troepen in de duinen aanvielen. Een eerste maal konden deze laatsten weerstand bieden. Commandant MUSCAR had echter meer boten naar NIEUWPOORT en BRUGGE gestuurd en hernieuwde bij het krieken van de dag zijn aanvallen op de Britten. Dank zij de goede verspreiding van de Franse soldaten en hun onverbeterlijk contact, hadden de Engelsen geen begrip meer van de ware getalsterkte van de vijandelijke troepen zodat ze begonnen te aarzelen.

Commandant MUSCAR zulks bemerkende stuwde echter opnieuw zijn mannen ten aanval. De Engelsen hierdoor genoodzaakt te wijken wilden naar hun oorlogsbodems terug, doch gezien de storm steeds voorts woedde was zulks hun onmogelijk.

Nu werden ze door de Franse Republikeinen omsingeld en werd weldra op bevel van Generaal COOTE de witte vlag gehesen. Een generaal, zeventig officieren en een veertienhonderd soldaten werden krijgsgevangen genomen, wijl reeds twee opperofficieren en vijfhonderd man gesneuveld waren. De tien stukken geschut en al het kampmateriaal maakten een heerlijke buit uit voor de Franse krijgers, wijl de Engelse gevangenen verbluft stonden te gapen toen zij bij klaren dag bemerkten aan welk klein getal Franse soldaten zij zich overgegeven hadden.

Onder de krijgsgevangenen ontdekte men een luitenant die voor de Oostendenaars geen onbekende was, met name Ch. PRATT. Deze had vroeger Oostende bewoond, was na zijn uitwijking Engels infanterist geworden. Hij was dus voor de expeditie aangeduid, gezien zijn bekendheid met de plaats. Dezelfde luitenant, die vloeiend Frans sprak, zou nu echter heel andere diensten bewijzen: namelijk aan zijn lotgenoten, die naar Frankrijk werden gestuurd. Een voornaam krijgsgevangen, de commodore Sidney Smith slaagt er in, enkele dagen na het gevecht te ontsnappen met zijn secretaris.

Het bombardement van de Engelse vloot had echter nog niet opgehouden, zodat Commandant MUSCAR nu een "parlementair" stuurde naar Admiraal POPHAM met een brief waarin de Generaal COOTE eigenhandig verklaarde dat hij overwonnen was en waarin tevens bevestigd werd dat de Engelse krijgsgevangenen goed zouden behandeld worden, op voorwaarde dat er niet meer zou geschoten worden. Hierop bracht Admiraal POPHAM zelf een bezoek aan Commandant MUSCAR die dit uit wellevendheid met een tegenbezoek beantwoordde.

De zegepraal van Commandant MUSCAR en zijn grenadiers werd natuurlijk met geestdrift vernomen te PARIJS. Een decreet, aldaar met algemeenschap van stemmen genomen verklaarde:

“Les cinq cents Républicains qui, sous les murs d’Ostende, ont vaincu l’armée anglaise ont bien mérité de la Patrie.”

Op 23 Mei keerde Admiraal POPHAM met zijn vloot naar Engeland terug. De tocht naar Oostende die ondernomen was op initiatief van Generaal SIR CHARLES GREY, was mislukt niettegenstaande talrijke Engelse soldaten heldhaftig hadden gestreden en hun leven hadden opgeofferd voor hun vaderland.

De schade aan de stad Oostende en de sluizen van Slykens toegebracht werd geschat op één miljoen frank, maar deze werd spoedig hersteld.

De sluizen van Slykens waren werkelijk niet opgeblazen gezien slechts twee pijles werden vernietigd.

Deze werden gedurende de jaren 1801 – 1802 herbouwd onder de rechtstreekse leiding van heer Inspecteur SGANZIN.

X

X X X

Op 17 juli 1831 werd onze eerste Koning, prins Leopold van Coburg, na zijne ontscheping te Kales bij zijn doortocht door België naar Brussel te Slykens verwelkomd in de herberg “In den Admiraal”, gelegen recht over de sluizen van Slykens (rechteroever), door den Gemeenteraad van Bredene.

X

X X X

TUSSENVOEGSEL DOOR DE AUTEUR

BIJGEVOEGD OP LATERE DATUM.

Op 4 juli 1948 werd door het gemeentebestuur van Bredene een folkloristische stoet ingericht, waaraan onder meer alle lokale maatschappijen uitgenodigd werden deel te nemen.

Ook onze (ik ben trouwens een van de stichters) schuttersmaatschappij "DE VERENIGDE KARABIJNSCHUTTERS", gesticht op 4 maart 1922 en waarvan het lokaal gevestigd is ter herberg "DE ADMIRAAL" bij R. LUCA – CORNEILLE, Prins Albertlaan, 71 te Sas-Slykens, gaf spontaan aan deze uitnodiging gevolg.

Zie foto's 6 en 7

Op het initiatief van sommige van haar leden, wel bekend met de historie van 't Sas en in het bijzonder met het voorgaand geschiedkundig verhaal, werd dan ook door de maatschappij aan deze stoet deel genomen met een wagen die het vertrek verbeeldde uit Engeland naar de haven van Oostende, van een van de karvelen die in mei 1798 de aanval ondernamen waarvan de beschrijving hiervoor gegeven is. Hierbij enkele foto's die een beeld geven van de wagen waarmee de maatschappij de prijs van uitmuntendheid met gelukwensen van de jury behaalde.

Het karveel draagt de naam van Admiraal POPHAM, die het bevel over de vloot voerde.

Aldus werd op die dag voor vele jonge sassenaars een hoekje opgelicht van de sluier die over de geschiedenis van hun duurbaar geboorteplekje rust.

X

X X X

SAS-SLIJKENS

Folkloristische stoet van Bredeley van 4 Juli 1948

De wagen van de Maatschappij "De Verenigde Karabijnschutters"

met groep soldaten

foto 6

SAS - SLIJKENS

Folkloristische stoet van Breedeke van 4 Juli 1948

De wagen van de Maatschappij "De Verenigde Karabijgeschutters"

foto 7

Tot in den beginne van de 19de eeuw was de vaart van Brugge naar Oostende enkel in verbinding met de zee langs de sluizen van Slykens.

Toen in het jaar 1817 het Hollands Gouvernement besloot de versterkingswerken van de stad Oostende te vervolledigen, werd een Commissie benoemd samengesteld uit ambtenaren van het Departement van Oorlog en het Departement van de Waterstaat die belast werd met de studie van de werken uit te voeren in de omstreken van de stad, ten einde de aflossingen van de wateren van het land te verzekeren, alsook het spijzen van de grachten van de versterkte plaats door middel van zoet water. Deze Commissie stelde voor, in zitting van 1 oktober 1817, en keurde nadien het project goed, tot het graven van een vertakking die de vaart Brugge – Oostende verbond met de handelsdokken te Oostende. Deze werken werden voltooid in 1820 en de vertakking werd genoemd: de afleidingsvaart Brugge – Oostende.

Voor het stroomopwaarts gedeelte van deze vertakking gebruikte men een oud pand van een fabriek gekend onder de naam “MOLEN KANAAL”; de lijnrichting liep verder door de Gauwelooze-polder en de St. Catharina-polder, over de kom van de spuisluis genoemd “ECLUSE DE CHASSE FRANCAISE”, en verbond zich met de grachten van de versterkte plaats die verlengd werden tot aan het eerste handelsdok te Oostende.

Aan het begin van het stroomopwaarts gedeelte van het “MOLEN KANAAL” te Slykens, juist op het punt waar de aansluiting plaats had met de vaart Brugge-Oostende, ’t zij dus rechtover de plaats waar zich nu de fabriek “OSTEND STORES” bevindt,²⁹ was te dien tijde een oude ophaalbrug gebouwd bestaande uit 2 delen en over dewelke het verkeer verzekerd werd van de baan Oostende – Slykens – Plassendale; (Deze brug is zichtbaar op de foto van de oude kapel van Bredene).

Tijdens de uitvoering van de werken waarvan spraak hiervoor werd deze brug afgebroken en vervangen door een draaibrug die de naam droeg van KAPELLEBRUG. De brug ontleende haar naam, naar alle waarschijnlijkheid, aan een in haar nabijheid gelegen kapel en waarvan de beschrijving te vinden is in het tweede deel van het huidig werk.

De vertakking die de Kapellebrug met de handelsdokken van Oostende verbond had een lengte van 2.520 meters.

²⁹ Nota van de redactie:

Dit is waar zich nu de beschermde werkplaats DE OESTERBANK bevindt.

Destijds waren burelen voor het ontvangen van scheepvaartrechten gevestigd aan de sluis van Slykens en aan de Kapellebrug te Slykens.

Gedurende verscheidene jaren waren de hieronder genoemde agenten van het Bestuur van Bruggen en Wegen aangesteld in de hoedanigheid van brugdraaier aan voornoemde Kapellebrug:

HAEMERS Aimé,
PANNECOUCKE Theodoor,
DEVRIENDT Louis,
LAMS Leopold,
BROUCKE Philibert.

X

X X X

Het gedeelte van de vaart van Brugge naar Oostende begrepen tussen de nieuwe Dammepoortsluizen te Brugge en de sluizen van Slykens heeft een lengte van 20 km. 842 meter.

Gedurende de loop van de XIXde eeuw waren de schepen die op deze vaart vaarden meestal getrokken door paarden. De binnenschepen die er op vaarden hadden een maximum tonnemaat van 335 ton; hun gewone afmetingen waren van 15 tot 41 meter lengte en 2m 85 tot 5 m. breedte, hun diepgang was maximum 2 m. 15.

De zeeschepen konden te dien tijde alleen te Brugge aankomen langs de sluizen van Slykens. Deze schepen hadden een maximum tonnemaat van 500 ton; ze hadden een lengte van ongeveer 50 meters, een breedte van 6m. 40 en een diepgang van 4 m. 25.

Bij uitzondering kwamen soms grotere schepen langs de sluizen van Slykens in de vaart Oostende – Brugge; zo lezen wij in vroegere werken dat in 1879 het schip “De Vale” te Brugge kwam, hebbende een tonnenmaat van 630 ton; de afmetingen van dit vaartuig waren de volgende: lengte 62 meters, breedte 9m. 30 en diepgang 4m 65. Om echter dit schip toe te laten in Brugge aan te komen is men genoodzaakt geweest om het gewoon peil van de vaart 40 cm te laten stijgen.

Op de sluizen van Slykens heerste gedurende de XIXde eeuw een buitengewone bedrijvigheid; dag en nacht werd er op deze kunstwerken versast en gemiddeld vaarden 4 à 5 zeeschepen per dag er door. Deze schepen, alle stoom- of zeilboten uit Noorwegen, Engeland en Frankrijk

waren geladen met klipzout, Engelse kolen, hout voor gebouwen, houtschorsen, tarwe, rogge, gerst, haver, maïs, chicorei, stenen, enz...

Verscheidene Engelse maatschappijen hadden zelfs regelmatige diensten ingericht tussen Engeland en België en zonden wekelijks hun stoomboten geladen met kolen of allerhande koloniale waren naar Brugge.

Zo zagen de inwoners van Slykens wekelijks verscheidene boten, zoals de 'Richard Moxom', de "Devonshire", de "Kirkeaton", de "Waterland", de "Rosa", de "Achilles" en meer andere door de sluizen de vaart van Brugge opvaren.

Ook bestond alsdan een dagelijkse beurtdienst tussen Brugge en de sluizen van Slykens; deze dienst werd verzekerd, op het einde van de XIXde eeuw, door de firma ROOSE – PARDOEN van Brugge, bij middel van een schip (barge) van ongeveer 92 ton, getrokken door paarden en nadien door twee stoombargiën "De Roos I" en "De Roos II" van de firma Gebroeders ROOSE te Oostende. Deze schepen vervoerden meestal koloniale waren en petroleum. Te Brugge hadden zij aansluiting met andere dienstbeurten op Gent, Brussel, Antwerpen, enz....

De drukke scheepvaart die te dien tijde op het kanaal van Brugge naar Oostende heerste had ook een gunstige uitslag op de handel van het gehucht Sas-Slykens. Zeelieden en schippers die daar enkele dagen of uren doorbrachten voor het laden of lossen van hun schepen of die wachtten op gunstig weder of op het getij maakten van deze gelegenheid meestal gebruik om enkele aankopen te doen van eetwaren voor hunne eerstvolgende reis.

X

X X X

Op 11 september 1895 werd een wet gestemd waarbij het maken besloten werd:

1. van een haven op de kust te Zeebrugge;
2. van een nieuwe haven van Brugge;
3. van een zeekanaal van Zeebrugge naar Brugge.

Deze werken waren voltooid in het jaar 1902 –1903.

Ingevolge het bouwen van deze nieuwe instellingen konden de zeeschepen nu rechtstreeks uit de zee de haven van Zeebrugge binnenvaren en langs het zeekanaal te Brugge in de nieuwe dokken aankomen.

Het gevolg hiervan was dan ook het rechtstreeks verval van de grote bedrijvigheid op de sluizen van Slykens.

Er kwamen niet langer zeeschepen bestemd voor Brugge deze sluizen doorvaren. Deze laatste werden van dan af alleen nog gebruikt door enkele binnenschepen en dienden verder voor het aflossen van de overtollige waters komende van de landerijen gelegen langs de vaart Brugge – Oostende.

De scheepvaart die vroeger zo druk was geweest op de sluizen van Slykens was van nu af onbeduidend geworden. Weldra behoorde de vroegere roem van deze zo belangrijke kunstwerken tot het verleden.

Andere omstandigheden waren ondertussen ook nog de toekomst van de sluizen komen wijzigen.

Op 18 oktober 1897 werden inderdaad door het bestuur van Bruggen en Wegen, Bijzondere dienst der Kust te Oostende, de werken aanbesteed tot uitbreiding van de haveninrichting van Oostende.

Deze werken die toevertrouwd werden aan de aannemers hh. COPPIETERS, COX, BAAR en WATRIN voor de som van 14.830.000 frs. werden begonnen eind 1897 en na voltooiing ingehuldigd door Z.M. Koning LEOPOLD II op 4 september 1905.

De uitvoering van deze werken ombouwde niet alleen het grootste gedeelte van de haven van Oostende maar ook het bijzonderste gedeelte van de wijk Sas-Slykens.

Deze wijk strekte zich inderdaad voor de uitvoering van die werken uit als volgt: ten Oosten tot aan de thans bestaande Nukkerstraat; ten Zuiden tot aan de Vaartblekerstraat; ten Westen tot aan het bestaande stapelhuis van de Douanen en ten Noorden tot aan de Yachtclub. Zij was onderverdeeld in vier gehuchten, namentlijk de “COUPURE”, de “MOSELHOEK”, het “VARRETJE”, ook genoemd “DEN HOEK” en de “MOLENHOEK” of “DE MOLENS”.

In elk van die gehuchten was ten dien tijde een oud vermaard kunstwerk gelegen waarvan de namen alleen bij iedere oude inwoner van het Sas herinneringen uit de prilste jeugd opwekken, namelijk:

- in de COUPURE de “VINGERLYNCK-SLUIS” of “COUPURE-SLUIS”;
- in de MOSELHOEK de “NOORD-HEEDES-SLUIS”;
- in het VARRETJE de “CAMERLYNCK-SLUIS” en
- in de MOLENHOEK de “KAPELLEBRUG”.

In het tweede hoofdstuk van het huidig werk wordt de historische beschrijving gegeven van deze vier gehuchten, die in dien tijd de wijk “t SAS” uitmaakten.

Voor de verwezenlijking van de werken tot uitbreiding van de haveninrichtingen van Oostende stond de gemeente Bredene het grootste gedeelte van de wijk Sas-Slykens af aan de stad Oostende en wel onder meer de hierboven vermelde gehuchten de “Coupure”, de “Mosselhoek”, en het “Varretje”. Daarbij werd ook nog het Vuurtorenkwartier afgestaan, dat voorheen ook bij de gemeente Bredene behoorde. (De stad Oostende betaalt aan de gemeente Bredene voor aanhechtingen van voormelde gehuchten de volgende eeuwigdurende jaarrenten: frs. 76,61 - 1.403,00 770,18 - en 232,60).

De twee laatstgenoemde gehuchten werden met hun kunstwerken en huizen totaal afgebroken om deel uit te maken van de nieuw te bouwen achterhaven van Oostende; van het eerstgenoemde gehucht werd de “Coupuresluis” afgebroken.

De Vingerlynck- of Coupuresluis werd vervangen door de thans bestaande afwateringssluis van de Noordheede, ook genoemd onder de bevolking “Sas van Maertens”³⁰

De Mosselhoek verdween totaal en heeft plaats gemaakt voor de huidige aanlegposten voor de Maalboten nabij de “Yachtclub”; het Varretje werd omgebouwd in de kaaimuur waar de “Tilbury” boten thans aanleggen en waar zich de hangar “Cockerill” bevindt. (Voorlopig onbruikbaar gemaakt ingevolge de oorlog 1940 – 1945).³¹

De baan van Oostende naar Slykens, met de tramlijn, werd gedurende de uitvoering van de werken voorlopig verlegd langs de Contredam en langs de toen bestaande afleidingsvaart van Slykens naar Oostende

Op te merken valt dat te dien tijde nog geen spraak was van de huidige tramlijnen 3 en 4 en dat alleen 4 tot 5 stoomtrams per dag, die de verbinding tussen Blankenberge en Oostende verzekerden, langs Slykens voorbij reden en er de reizigers opnamen voor Oostende of vice-versa.

Het stroomafwaarts gedeelte van de achterhaven van Oostende werd verdiept tot aan de sluizen van Slykens en in rechtstreekse verbinding gesteld met de voorhaven. Terloops dient hier inderdaad opgemerkt dat voor de uitvoering van de uitbreidingswerken van de haveninrichtingen

³⁰ Dit sas werd gebouwd door heer Aannemer MAERTENS van Slykens. Van daar de naam onder de bevolking: “Sas van Maertens”.

³¹ Nota van de redactie: Dit is aan het nu genaamde Vlotdok.

van Oostende er een steenweg bestond lopende recht door van het "Hazegras" naar de "Vuurtoren" zodat hierdoor de voorhaven en de achterhaven niet rechtstreeks met elkaar in verbinding stonden

Op deze steenweg waren gelegen:

- a) de brug der BRUGSE POORT op het Hazegras over de afleidingsvaart Slykens – Oostende;
- b) de sluis genoemd "ECLUSE FRANCAISE" dewelke diende voor de bewerkingen van de oude spuisluis of springkom die toen gelegen was grotendeels op de plaats waar zich nu het vlotdok en de sluis "DE MEY" bevinden en
- c) de zeevaartsluis of "ECLUSE MILITAIRE" die gebouwd was naast de sluis genoemd "Ecluse française", naar de wijk de vuurtoren op. (in de richting van de vuurtoren).

Deze zeevaartsluis diende als verbindingssluis tussen de voorhaven en de achterhaven en verzekerde aan de zeeschepen de toegang naar de sluizen van Slykens.

De drie bovengenoemde kunstwerken werden eveneens totaal afgebroken en er werd overgegaan tot het bouwen onder meer van:

- a) De bestaande kaaimuur van af de Marineschool ³² tot aan de voorhavenbrug.
- b) De voorhavenbrug;
- c) De sluis DE MEY, met het vlotdok, het houtdok en het zwaaidok.
- d) Verscheidene aanlegposten voor de werkhuizen van het Zeewezen, alsook op den oosteroever van de havengeul.
- e) De stroomafwaartse stuwbrug gelegen aan de werven BELIARD – CRIGHTON.

De voorhavenbrug was te dien tijde (1905) een draaibrug zodat na de voltooiing van de werken de zeeschepen nog steeds de sluizen van Slykens konden bereiken en aldus in de vaart Oostende – Brugge binnen komen. Nochtans, zoals hiervoor reeds gezegd, was door het bouwen van de haven van Zeebrugge de zeescheepvaart langs de sluizen van Slykens quasi onbestaande geworden.

³² Nota van de redactie:

Hier wordt bedoeld de vroegere zeevaartschool waar zich nu de burelen bevinden van de havendiensten van Oostende.

In 1909 werden door de Bijzondere Dienst der Kust de werken aanbesteed voor het maken van de stroomopwaartse stuwbrug – “PONT-BARRAGE” aan de kerk van Molendorp en van een bassijn-sas tussen de twee stuwbruggen. Om ze te kunnen uitvoeren moest de Kapellebrug in de Molenhoek afgebroken worden.

De uitvoering van die werken was noodzakelijk geworden want het bouwen van grote fabrieken zoals deze van de Maatschappij “Lumière et Force Motrice” (thans de UNION CHIMIQUE) op de rechteroever van de vaart Brugge – Oostende en van de Maatschappij “Electricité du Littoral”³³ op de linkeroever van de vaart was beslist geworden. Voornoemde Maatschappijen hadden aangedrongen opdat de verbinding van de vaart met de voorhaven voor grote zeeschepen zou mogelijk worden; dit met het vooruitzicht van het aanbrengen van kolen uit Engeland. De sluizen van Slykens waren te klein geworden want sedert de uitvoering van de uitbreidingswerken van de nieuwe haveninrichtingen, kwamen grote cargoboten van 20 à 25 voet diepgang de haven van Oostende bezoeken.

De werken tot het bouwen van de stroomopwaartse stuwbrug en van het bassyn-sas werden voltooid in 1911.

De vaart Oostende – Brugge werd op het gedeelte begrepen tussen de sluizen van Slykens en het overzetveer “Half Mijlhuis” gebaggerd tot op peil –6 m. zodat op dit gedeelte de scheepvaart voor de grote zeeschepen verzekerd was, langs de DE MEY-sluizen, de dokken en het bassyn-sas.

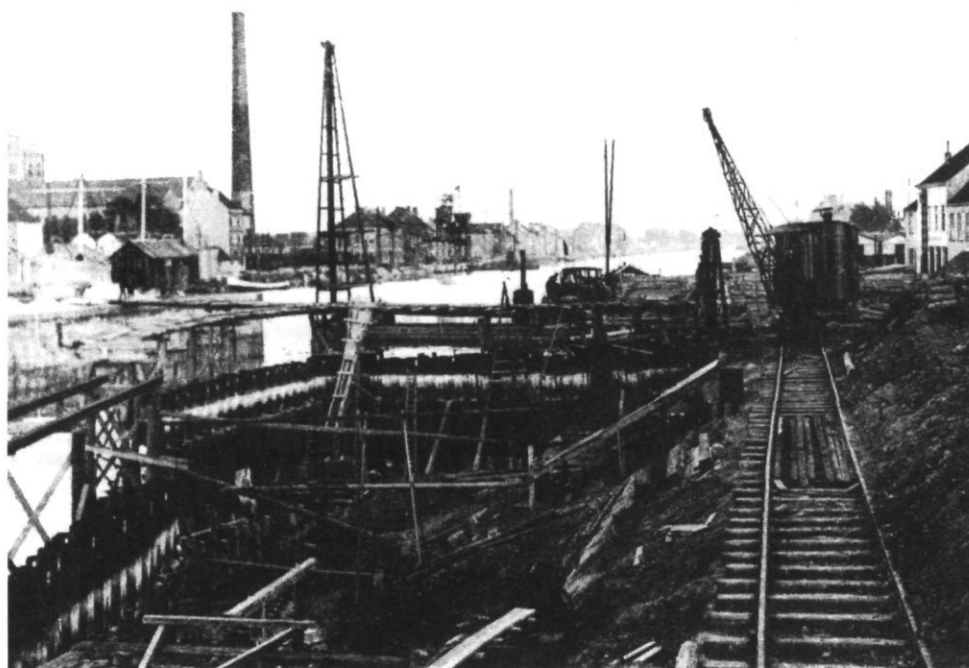

foto 8 Uit het archief Ter Cuere

³³ Nota van de redactie: dit is nu het dienstencentrum van de gemeente

Na de oorlog 1914 – 1918 werd de beweegbare voorhavenbrug, die bij de aftocht der Duitse troepen vernield was geworden, vervangen door een vaste brug. Het gevolg hiervan was dat de zeescheepvaart langs de sluizen van Slykens totaal gestremd werd.

Naderhand werd ook in het jaar 1933 een vaste brug gebouwd op het bovenhoofd van de sluizen van Slykens ter gelegenheid van het verbreden van de rijksweg n° 10 Oostende – Brussel, langs Brugge en Gent. (zie foto 8) Nu werd de scheepvaart zowel voor de binnenvaartuigen als voor de zeeschepen totaal stop gezet.

Thans dienen de sluizen van Slykens nog alleen voor het aflossen van de overtollige waters van de grote landerijen gelegen langs de vaart Brugge – Oostende. Wateraflossingsluizen te zijn werd dus hun uiteindelijke bestemming. (zie foto's 9 en 10)

Zo eindigt de historische beschrijving van die vroeger zo vermaarde sluizen van Slykens.

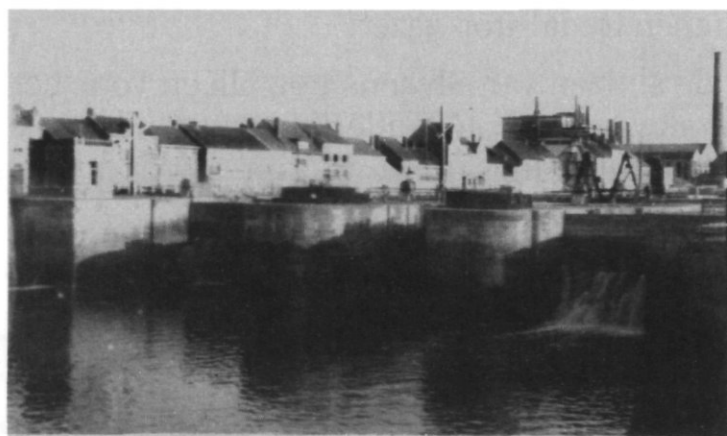
Een woordje dient hier nochtans aan toegevoegd.

Gedurende de bezetting van 1914 – 1918 werden de sluizen van Slykens heel dikwijls gebruikt door de Duitse troepen om de vaart van Plassendale – Nieuwpoort langs de vaart Brugge – Oostende af te tappen en aldus de waters weg te trekken uit de landerijen die door de verbondene legers in de streek van Nieuwpoort overstroomd werden met het doel de vijand op te houden. Deze overstromingen gebeurden langs de sluizen van de achterhaven van Nieuwpoort die dan ook gedurende bijna gans de duur van de oorlog door de Duitsers bestookt werden doch nimmer totaal onbruikbaar konden gemaakt worden.

Zo eveneens gedurende de bezetting 1940 – 1945 bij geval van invasie van de verbonden legers op de zo genoemde West Wal vreesden de Duitsers een landing op de Belgische kust. In het vooruitzicht van deze gebeurlijke landing tussen Oostende en Blankenberge – Brugge werden, door middel van de sluizen van Slykens, de landerijen gelegen langs de beide oevers van de vaart Brugge – Oostende tussen Brugge en Slykens onder zeewater gezet en als dusdanig in een “No-mans” land veranderd.

Zo kunnen wij vaststellen dat de sluizen van Slykens zowel in de vroegere als in de hedendaagse tijden op militair gebied altijd een voorname rol speelden.

SAS--SLIJKEN

Een zicht op het begadenhoofd van de sluis van Slijkens met de inrichtingen voor de waterlozingen

Een zicht op de nieuwe brug gebouwd op het bovenhoofd der sluis van Slijkens en de Rijksweg n° 10 (1933)

foto's 9 en 10

Alvorens te beëindigen wil ik hieronder enkele namen opsommen van bedienden van het Bestuur van Bruggen en Wegen die in de laatste tijden het ambt uitoefenden van sluismeester aan de sluizen van Slykens:

hh.:	JONCKHEERE F.	(overleden)
	MARCHAL J.B.	id.
	VERCRUYSSSE L.	id.
	PROVOST F.	id.
	NEUTENS L.	(op pensioen)
	VANLANDSCHOOTE V.	id.
	DAMMAN J.	(overleden)
	BACKERS A.	(op pensioen)
	KOCKAERT H	(thans nog in dienst als hoofdsluiswachter).

Toen in het jaar 1842 de vloer van de kerk van Bredene-dorp vernieuwd werd vond men aldaar een grafsteen waarop te lezen stond:
*"Alhier legt begraven de Eersamen Sanderie Thyssen in sein leven Sas-
meester te Slykens, overleden den Xde October 1681; bidt voor de Siele."*

X

X X X

HOOFDSTUK II.

+ ° + ° + ° +

Beschrijving

van de

OUDE WIJK SAS - SLYKENS.

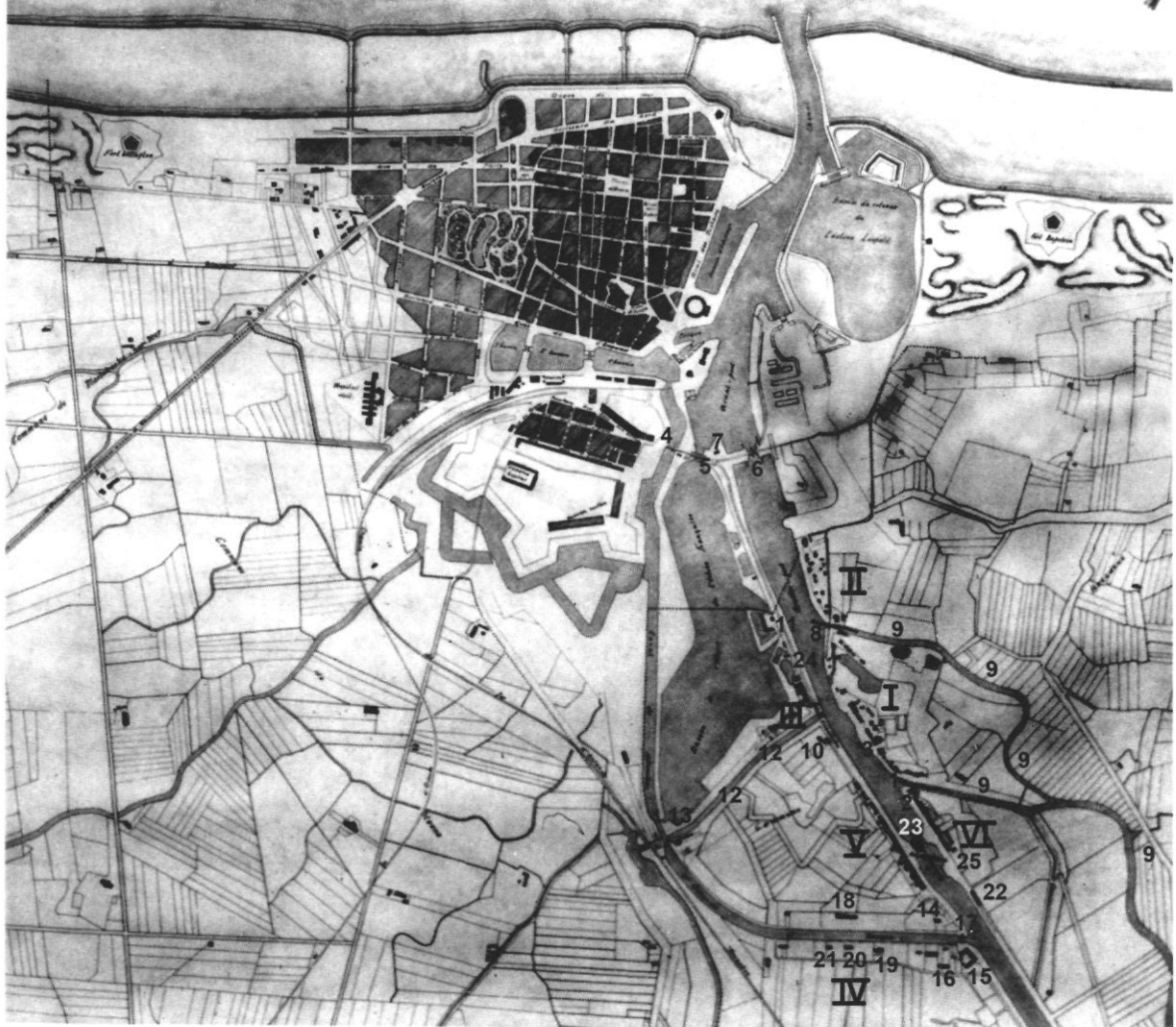
+ ° + ° + ° +

CARTE
D'OSTENDE
ET DE SES ENVIRONS
1878.

M E R

et

N O R D

LEGENDE

I: COUPURE
II: MOSSELHOEK
III: VARDETJE of
DEN HOEK
IV: MOLENHOEK of
MOLENS
V: SAS - ZUID
VI: SAS - NOORD

1. VINGERLINCK -
SLUIS of COUPURE
2. WERF - HEER
VERNIEUWE
3. INRICHTINGEN -
FIRMA DECLOEDT
4. BRUG - BRUGSE
POORT
5. Ecluse FRANÇAISE
6. Ecluse MILITAIRE
7. DRIE HUIZEKEN

8. NOORD-LEDE -
SLUIS
9. NOORD-LEDE
10. CAMERLYNCK -
SLUIS
11. TIVOLI
12. VARDETJE
13. CONTERDAM
SLUIS
14. KERK VAN
SLUKENS

15. POTTENBAKKERIJ
BOURGOIGNIE
16. INSTELLING
BONTE-SAELENS
17. KAPELLE -
BRUG
18. HOFSTEDE
DEFEVER.
19. WASSERIJ -
VYNCKE-DENECKER
20. WASSERIJ -
SAMVN-VAN RAEFELGHEM

21. WASSERIJ -
SAMVN-FISHER
22. MOLEN VAN
SLUKENS
23. SLUIZEN VAN
SLUKENS
24. KAAIE
25. MUSEUM PARET

Foto 11

Zoals hiervoor gezegd was de wijk Sas-Slykens voor de uitvoering van de werken tot uitbreiding van de haveninrichtingen van Oostende onderverdeeld in 4 gehuchten met naam:

- I. de COUPURE;
- II. de MOSSELHOEK;
- III. het VARRETJE of DEN HOEK;
- IV. de MOLENHOEK of de MOLENS.

Hierna volgt nu achtereenvolgens de beschrijving van die gehuchten. Deze beschrijving put haar gegevens enerzijds in geschiedkundige werken en wel namelijk:

"CHRONYCKE VAN VLAENDEREN; Beschrijving der Oude en Beroemde Zeestad Oostende" door wijlen Jer. Jacobus BOWENS en *"DE GESCHIEDENIS VAN BREEDENE DOOR DE EEUWEN HEEN"* van Robrecht de Beaucourt de Noortvelde, en anderzijds in persoonlijke herinneringen uit mijn kinderjaren.

Ik durf de lezer verzekeren dat deze beschrijving niet overdreven is. Ik deed mijn uiterste best om de toestand van het oude Sas, zoals het bestond voor het jaar 1900, zo getrouw mogelijk weer te geven.

Aan diegenen die ouder zijn dan hijzelf biedt de schrijver bij voorbaat zijn verontschuldigen aan moest die beschrijving van wat betreft een of ander klein detail niet met een volstrekt absolute nauwgezetheid aan de werkelijkheid beantwoorden.

In waarheidsliefde voor zijn geboorteplaats zal hij trouwens dankbaar zijn voor elke aanvullende inlichting of correctie.

X

X X X

SAS-SLIJKENS

1908-ZICHT OP DE BREEDENSCH STEENWEG GELEGEN IN DE WUK DE "COUPURE"

In het midden bemerkt men een van de baggerschepen
van de firma "Decloedt en Zoon" op de kielrooster voor
de werkhuizen. Op het achterplan de kerk van Molen-
dorp (Slijkens)

*
* *
*

FOTO 12

I. DE COUPURE.

Het gehucht de "Coupure" dat heel klein van uitgestrektheid was, telde ongeveer een vijftigtal woonhuizen. Ze waren gebouwd tussen de "Mosselhoek" en de sluizen van Slykens. (zie foto 12)

Het voornaamste punt van dit gehucht was de "Vingerlyncksluis" toen genaamd de "Coupure", die gelegen was op de plaats waar nu de Noordede in de kreek of achterhaven uitmondt. Thans bestaat daar ook nog het houten brugje dat gedurende de oorlog 1914 – 1918 gebouwd werd door de Duitse legers. Het is gelegen vlak tegenover het thans bestaande gebouw van het Koninklijk werk "IBIS".¹

De Coupuresluis was heel goed gekend want ze diende voor het aflossen van de overvloedige waters van de landerijen. Die waters werden aangebracht langs de NOORD-EEDE.

De heer HERSENS Louis verzekerde gedurende vele jaren deze wateraftappingen. Hij voltrok de uitvoering van die bewerkingen onder de bevelen van de "WATERING van BLANKENBERGE". De Coupuresluis lag in de bevoegdheid van die laatstgenoemde instelling.

In de nabijheid van dit kunstwerk, recht tegenover het gebouw IBIS, was een scheepswerf ingericht voor het herstellen van houten binnenschepen (in die tijd waren de ijzeren binnenschepen nog weinig gekend); deze werf was op het einde van de XIXde eeuw nog zeer bedrijvig en werd toen bestuurd door dhr. VERNIEUWE Pieter, die woonachtig was in haar onmiddellijke nabijheid.

Deze werf en de Coupuresluis zelf, verdwenen zoals vroeger gezegd toen de werken voor de uitbreiding van de haven van Oostende werden uitgevoerd. Maar ook na de uitvoering van die werken kende de Coupure nog veel bloeiende en welvarende jaren.

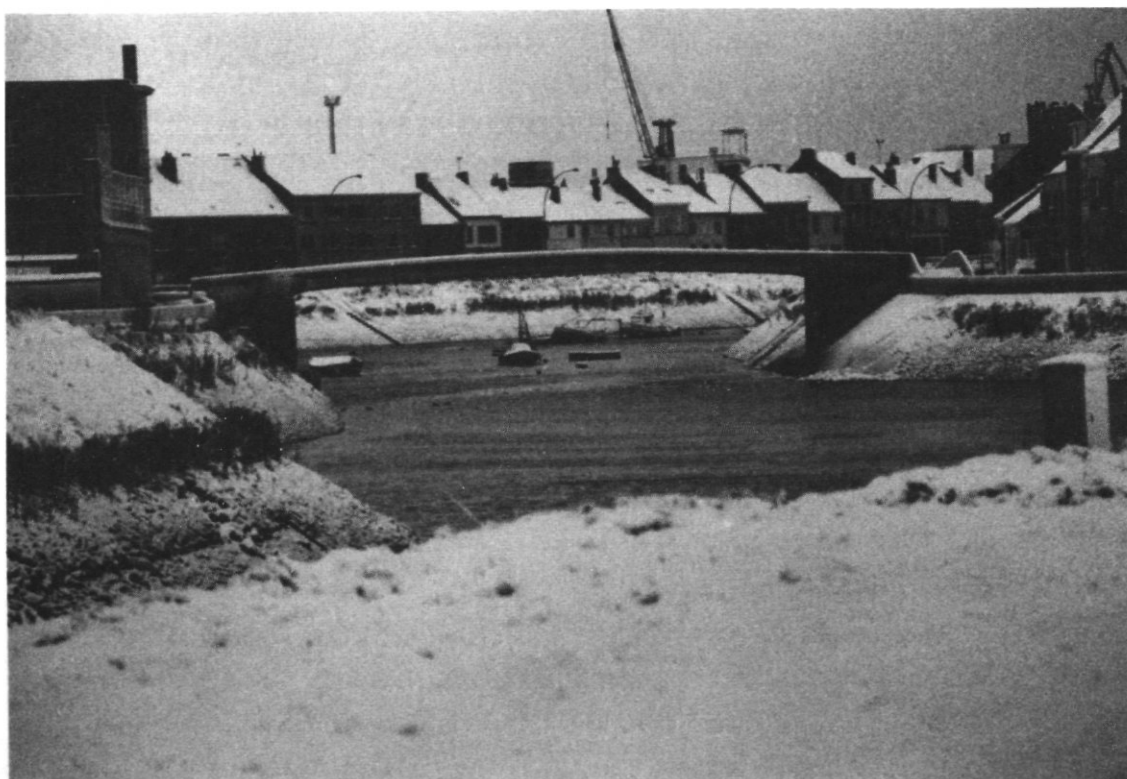
Immers in die buurt had de firma "DECLOEDT & Zoon" haar inrichtingen en werkhuizen. Die firma werd toen bestuurd door de heer DECLOEDT Emmanuel, stichter van de firma en vader van de heer DECLOEDT Prosper. Heer DECLOEDT Emmanuel was een goed gekend aannemer, hij was woonachtig te Brugge. Het was een edel figuur die de volle achting weg droeg van allen die bij hem werkzaam waren. (foto 12)

¹ Nota van de redactie:

Dit brugje werd in juli 1949 vervangen door een "Baileybrug" (geplaatst door het leger) en nog veel later door de huidige betonnen prefabbrug. (zie foto's 13 – 14 uit het archief van Ter Cuere)

Foto 13 en 14

Dikwijls kwam hij zijn werkhuizen bezoeken; daar hij bij een droevig ongeval een been verloren had legde hij doorgaans deze bezoeken af bij middel van een koets.

Zoals het nu nog het geval is was ook toen de firma "DECLOEDT & ZOON" de aangewezen firma voor het uitvoeren van de baggerwerken in de havens van Nieuwpoort, Oostende, Blankenberge en in de killen van de kust. Die werken werden, zoals nu, uitgevoerd voor rekening van het Bestuur van Bruggen en Wegen.

Voor de werkhuizen DECLOEDT, in de kreek zelf, was een kielbank gebouwd waarop de schepen van de firma kwamen liggen om hersteld te worden. Door het vervangen van de beweeglijke voorhavenbrug door een vaste brug na de oorlog 1914 – 1918 was de toegang tot deze kielbank onmogelijk geworden voor de schepen van de firma en werd deze laatste afgebroken.

In de werkhuizen van heer DECLOEDT E. waren vele arbeiders werkzaam hetgeen een grote bedrijvigheid met zich bracht in de wijk.

Alhoewel heel klein was de Coupurewijk toch zeer goed gekend. Ook aan vermaak ontbrak het er niet. 's Zondags werden danspartijtjes ingericht. Die partijtjes brachten heel wat drukte mee en lokten veel volk naar het gehucht.

Ze werden gehouden in de kleine herberg van het huisje gelegen vlak tegenover het houten brugje van de Noordede. Dat huisje werd toen bewoond door heer HEINDERYCKX Joseph. Het staat er nog maar het wisselde van bewoner en wordt nu bewoond door Frans SCHAUT.

De kermis werd jaarlijks ingericht in dat gehucht en telkens opgeluisterd door een flinke voor en volksspelen.

Aan het hoofd van de wijk werd ter gelegenheid van deze volkskermissen door de inwoners een burgemeester aangesteld. Deze had als opdracht het leiden van de feestelijkheden. Onze alom gekende oude Sassenaar en volksvriend OSCAR HELSMOORTELT, (onder de oude Sassenaars gekend onder de naam Oscar DE SOLDAAT), die verscheidene jaren dit burgemeesterschap waarnam en gedurende de kermisfeesten altijd op de bres stond, zou u zeker bij gelegenheid nog gedurende uren kunnen vertellen over deze goede tijd.

Na de oorlog 1914 – 1918 werd nog een nieuwe fabriek op de Coupurewijk gebouwd: "LES FRIGORIFERES du LITTORAL" waar ijs gemaakt werd en tevens "frigo's" ingericht werden voor het bewaren van vleesproducten en andere eetbare waren.

Dit fabriek werd totaal verwoest gedurende de oorlog 1940 – 1945.

Dat was trouwens het lot van bijna gans die wijk. Na de oorlog 1940 – 1945 bleven nog slechts een tiental huizen van de wijk bestaan, waaronder de inrichtingen van de firma “DECLOED Prosper & FILS”

Tot op heden werden heel weinig huizen aldaar herbouwd zodat de “Coupure” wijk nog steeds een droevig uitzicht voor de toeschouwers aanbiedt ².

X
X X X

II. DE MOSSELHOEK.

De “Mosselhoek” gelegen op de oostkant van de achterhaven van Oostende was de voortzetting van de Coupurewijk in de richting van de stad Oostende. Hij stond in rechtstreekse verbinding met de oude vuurtorenwijk. Hij strekte zich uit tot aan de zeevaartsluis genoemd “ECLUSE MILITAIRE” reeds eerder vermeld in dit boek.³

Dit gehucht was voor een groot deel bewoond door garnaalvissers die hun vangst verkochten op de wijk het “VARRETJE” of “d’OUDE KAAIE”. Behalve deze vissers woonden op dit gehucht ook verscheidene zogenoemde “bootjessjouwers” die zich bijzonder toelegden op het trekken van mosselen, die verkocht werden in de stad Oostende in het bijzonder langs de Visserskaai. Deze mosselen werden getrokken bij laag water op de verschillende houten steigers en staketsels van de haveninrichtingen die daar heel talrijk waren. Reeds in die tijd werden deze mosselen zeer geprezen door de vreemdelingen die in de zomer in Oostende het seizoen kwamen doorbrengen.

² Noot van de redactie:

Uiteraard zijn alle huizen ²éévan de Bredense Steenweg (= de Coupure) nu volledig verdwenen sinds de onteigeningen voor de nieuwe grote zeesluis (die er nooit kwam en nooit zal komen).

³ Uit de uitgave “BREDENE IN OUDE PRENTKAARTEN” halen wij foto 15 waarbij volgende tekst kan overgenomen worden: *“In d’Arke van Noë - estaminet” was een tot drijvend café omgevormde visserssloep die tot omstreeks de eeuwwisseling gemeerd lag in het gehucht “De Mosselhoek” van het vroegere Sas-Slijkens, aan de oostelijke oever van de havengeul, omtrent de monding van de verdwenen bovenarm der Noord-edé (uit Sassche Mussels van Raoul Eeckhout).*

Foto 15

Wellicht is het naar deze mosselbedrijvigheid dat de wijk “Mosselhoek” gedoopt werd.

Buiten het trekken van mosselen vonden deze zogenoemde “bootjessjouwers” ook nog een zeker gedeelte van hun bestaan in de palingvangst. In dit gehucht was inderdaad de “Noordedesluis” gelegen. Ze diende evenals de “Coupuresluis” voor het aftappen van de overtollige waters van de omliggende landerijen.

De Noordede zelf was een grote beek met verscheidene kleine vertakkingen. Een van die vertakkingen liep doorheen het gehucht de Mosselhoek naar de Noordedesluis en bood een schone gelegenheid voor palingvangst.

Een derde bron van inkomsten voor sommigen van de bovengenoemde klas van werklieden bestond in het begeleiden van de zeeschepen doorheen de voorhaven naar de sluis genoemd “ECLUSE MILITAIRE” en van daar naar de sluizen van Slykens. Deze schepen deden immers doorgaans, gedurende hun vaart tussen de beide sluizen, beroep op de hulp van sommige van die “bootjessjouwers”.

De “bootjessjouwer” zorgde voor het overbrengen en het vastmaken van hun koorden en trossen die dienen moesten om vast te meren.

Voor deze bewerkingen werd de zo goed gekende “zeejol” aangewend. De zeejol vereist een zeer grote bedrevenheid. Maar onze “bootjessjouwer” was handig en ervaren en zijn zeejol bracht hem op die manier een goede stuiver op.

Trouwens met recht mag men zeggen dat het begeleiden van deze boten een sjouwerswerk was en het is hoogst waarschijnlijk dat we in dat soort van bedrijvigheid de oorsprong en het woord "bootje sjouwen" moeten zoeken.

Gedurende de kermisfeesten, die jaarlijks ook op dit gehucht plaats grepen, werden telkens grote roeiwedstrijden ingericht voor de jollen. Die jollencompetitie genoot bijval bij de Oostendse bevolking en menig Oostendenaar liet zich verleiden en kwam naar de Mosselhoek gewandeld.

De wijk is nu zoals we hoger reeds zegden totaal verdwenen door de uitvoering van de uitbreidingswerken van de haven van Oostende in de jaren 1900 tot 1905.

X
X X X

III. HET VARRETJE of DEN HOEK.

Het gehucht "het Varretje" of "Den Hoek" was zeer vermaard onder de Oostendse bevolking, in het begin van de XIXde eeuw. Het was gelegen op de westeroever van de achterhaven van Oostende, achter het toen bestaande spuidok van de sluis genoemd "ECLUSE MILITAIRE". Het strekte zich uit van de "CAMERLYNCKSLUIS" tot aan de zogenoemde "DRIE HUIZEKENS". De Camerlyncksluis was de uitwateringsluis van de beek genoemd de Camerlynck. Die beek kwam van de wijk Contredam en bestaat thans nog. Onder de bewoners van den hoek werd ze het "Varretje" genoemd. De Camerlynck is nu, wat toen niet het geval was, overwelfd vanaf de Contredamsluis tot aan het DE MEY-sas. Hij loopt door een gaanderij of aquaduct gemaakt in de westelijke kaaimuur van het vlotdok.

De "Drie Huizekens" waren drie gebouwen bewoond door sluisbedienden van de sluizen "ECLUSE MILITAIRE" en "ECLUSE FRANCAISE" en bevonden zich nagenoeg op de plaats waar thans de Staatsmarineschool gebouwd is. ⁴

⁴ Nota van de redactie:

Dit is waar nu de kantoren van het autonoom havenbedrijf van Oostende ondergebracht zijn.

De "Drie Huizekens" was het kruispunt van de twee kalsijden lopende de ene naar de vuurtoren en de andere naar Slykens.

Het gehucht "Den Hoek" vormde de onmiddellijke verbinding van de stad Oostende met Slykens en verder met Bredene-dorp, bij middel van een staatsbaan. In deze baan was de tramlijn Blankenberge – Oostende gelegen. Langsheen de baan zelf bevonden zich verscheidene woonhuizen, twee of drie oesterputten en ongeveer in het midden bevond zich de grote alom gekende inrichting de "TIVOLI". Deze laatste inrichting was een drankhuis. Men trof er allerhande vermakelijkheden aan, onder meer de "canotage" in de springkom, genoemd "ECLUSE FRANÇAISE".

Deze hoger vermelde staatsbaan droeg de naam van "Bredense steenweg; de huidige Prins Albertlaan droeg de naam "Sas Zuid" en de Prinses Elisabethlaan "Sas Noord". (zie foto's 17 en 18).

1960. Luchtfoto met op de achtergrond de Spuikom.

Foto 16

Noot van de redactie:

Deze foto uit 1960 (uit het archief Ter Cuere) geeft duidelijk aan waar "Het varretje" vroeger gelegen was.

De "Tivoli" werd 's zondags druk bezocht door de Oostendse bevolking die er hun wandelingdoel van maakten.

Deze wandeling werd dan ook 's zomers verder gedreven tot aan de sluizen van Slykens. Daar bevond zich in het begin van de 19de eeuw, op dezelfde plaats waar nu het gemeentehuis van Bredene-Slykens staat, een groot historisch "Museum". Dat museum genoot veel bijval; het werd opgericht door de heer PARET Lodewijk.

X

X X X

Alvorens de beschrijving van "Den Hoek" voort te zetten veroorloof ik mij aan de geachte lezer, de heer PARET te leren kennen die dit museum in die tijd stichtte.

De heer PARET had zich zelf gespecialiseerd in het opzetten van vogels en dieren uit onze streken. Hij legde hierbij de hand op allerhande specialiteiten en zijn museum genoot een buitengewone faam. Zelfs buitenlandse geleerden waren er vol lof over.

Als getuigenis hiervan volgt dit uittreksel uit het historisch werk van de geschiedschrijver Robrecht de Beaucourt de Noortvelde ⁵

⁵ Geschiedenis van BREEDENE door de eeuwen heen - blz 129.
Dit werk werd geschreven in 1913.

SAS - SLIJKENS

1905 : Algemeen zicht op de Sas-Zuidstraat (thans Prins Albertlaan) Op de achtergrond de reeks huizen die bestonden tussen de kerk en de kapellebrug en die afgebroken werden in 1906 (zie blz. 82)

1905 : Een zicht op de Sas-Zuidstraat (thans Prins Albertlaan - zie blz 51) - Gedeelte Voorhavenbrug - woning Oslif - Payecoucke.

foto's 17 en 18

EEN < SELF –MADE > MAN

PARET (Lodewijk Frans), natuurvorscher (1777 – 1867)

Stichter van Breedene's museum.

“Lodewijk, Frans PARET werd geboren te Capelle – ten – Brielen,, bij Yper, den 8te juni 1777. Zijn ouders waren eerlijke lieden, die hun brood verdienden met het veld te bewerken, maar wien het onmogelijk was aan hun kinderen die eerste opleiding te geven, die de gemeenten heden zo kwistig aan het volkskind verlenen.

“Weldra werd men getroffen door den buitengewonen vluggen geest van den jongen Paret. Wat in hem meest uitscheen was die smaak, die drift zelfs, tot de studie der natuurlijke geschiedenis. Het kleinste kerfdier miek zijne oplettendheid gaande, en men zag hem soms uren lang zoeken ten einde de bouw en de samenstelling ervan te raden. Te midden de zoo menigvuldige dingen waarin het kind der velden leeft en zich beweegt, zag hij middelen tot studie en toekomst. Zonder twijfel had België heden mogen fier zijn op een mededinger van Buffon, Cuvier, enz.....indien Paret begrepen geweest ware en vooral indien hij de middelen te zijner beschikking gekregen had, die zijn smaak en zijn kennis meer moesten uitbreiden.

“Alles spande nu samen om bij onzen jongen natuurvorscher de liefde tot de studie te smoren. Maar zijn drift hield de bovenhand en zijn liefde voor de natuurkunde won meer en meer veld. Te midden van zijn lastig veldwerk vond hij nu en dan wat tijd om zijn jeugdige passie te voldoen.

“Toen hij 15 jaar oud was verliet Paret het ouderlijk huis, snakkend naar die vrijheid, aan ons allen zoo duurbaar, maar zoo moeilijk te bekomen. Hij moest vooreerst middelen van bestaan vinden.

“Onze natuurvorscher beproefde den stiel van schrijnwerker, doch verliet hem weldra en werd brouwersjongen.

“Het was tijdens het kamp van Boulogne (1803) dat de jonge Paret zijne woonst kwam vestigen te Slijkens, waar de vreemdelingen hem later kwamen bezoeken. Hij had het geluk in M. Maryssael, een goed en loyaal meester te ontmoeten. (De brouwerij van den achtbaren nijveraer bestaat nog).⁶

⁶ De brouwerij M. Maryssael bestond toen op de Coupure op de plaats waar voor de oorlog 1940 – 1945 de “Frigorifères du Littoral” stonden, die door de oorlog vernietigd zijn.

“De jonge Paret behaagde zich in zijn nieuwe bediening en vond er, nu en dan, wat tijd tot studie. Dit moest hem vestigen. Het duurde niet lang al eer hij de genegenheid zijns meesters gewonnen had door zijn rechtschapenheid en verkleefdheid. Door zijn buitengewoon opgeruimd karakter kwam het in korten tijd zoover, dat hij als onmisbaar lid van de familie aanzien werd. Door zijn geregeld gedrag, zijn oprechtheid, vrij van alle vleierij, zijn iever voor het werk, verkreeg hij weldra de plaats van meesterknecht; en later schonk zijn meester hem, ten verdienste van zijn goede hoedanigheden, de hand zijner dochter. Gedurende lange jaren vond Paret in deze vereeniging een echt huiselijk geluk en zijn joviaal karakter verliet hem nooit.

“Daarmee werden nu al de stronkelstenen uit de weg geruimd, en kon hij vrije vlucht geven aan zijn zoo lang bedwongen passie.

“Paret was dan 32 jaar oud. Het is enkel van nu af dat de loopbaan van den natuurvorscher begint. De kiem, zoo lang versmacht, zal eindelijk opschieten. Volgen wij hem, stap voor stap, in zijn vooruitgang.

“Paret oefende zich eerst in het opzetten van gewone dieren, zoo als vogels van het neerhof, hazen, konijnen, raven, eksters, en welhaast kwam hij er toe, aan die bereidingen een natuurchachet te geven, dat de fijnste kenners verwonderde. Daarna ging hij over tot de ontleding, van de eenvoudigste af, tot de meest ingewikkelde. Elk dier was voor hem eene nieuwe gelegenheid tot studie, een nieuwe stap naar den vooruitgang.

“Alzoo werd de verzameling gevormd, waarover Paret zooveel gelukwensen ontving. Men was verwonderd dat dit het werk was van een man, die op eigen krachten steunende, zulk een verzameling, die zooveel kostbare opofferingen eischte, tot stand had kunnen brengen. Naar geldelijke onkosten zag hij niet om en zijn drift naar de wetenschap overvleugelde soms zijn eigen noodwendigheden. Ook is het waar dat de dienstvaardigheid van het volk hem ondersteunde.

“De verzameling van Sas Slykens werd, weldra, onder de belangrijkste van Oostende geteld en geen vreemdeling liet na, ze te bezoeken. Die toeloop nam toe, naarmate Paret de rijkdommen van zijn verzameling vergrootte.

“In 1827 werd een reusachtige walvisch, ten oosten der haven van Oostende, op het strand geworpen. Paret vond er eene nieuwe gelegenheid zijn kennis als natuurvorscher te ontplooien. Het was voorwaar geen kleine zaak, de ontleding van dit zeemonster aan te vatten, en menigeen zou zich teruggetrokken hebben voor de moeite en de gevaren die dit werk

“opleveren. Het was, noch min noch meer, de dood trotsen, want dit kolossaal lichaam verspreidde een verpestende geur. Overeengekomen met den chirugijn Dubar, - die over het zeedier eene merkwaardige studie heeft nagelaten, - begon Paret het geraamte te bereiden en behield de weeke deelen, die het meest belang voor de wetenschap opleverden.

“Ziehier wat wij lezen in een vlugschrift van dien tijd:

”M. Kessels, die eigenaar geworden was van den walvisch, vertrouwde aan den heer Paret, samen met den heer chirugijn Dubar, de zorg toe van de ontleding, het behouden der weeke deelen en de samenstelling van het geraamte, dat tot dan toe, als het grootste bekend was. Deze ontleding werd gedaan in tegenwoordigheid van den heer professor Van Breda en veel geneesheeren en geleerden. De zorgen, de iever en de bijzondere kennis, tot die ontleding noodig, lieten aan Paret toe zich naar weerde te doen schatten.

” M. Kessels ondernam met zijne medewerkers een reis naar Parijs, ten einde Cuvier – het orakel van de ontleedkunde – te raadplegen. De uitstekende wetenschap van dien vermaarden geleerde was voor Paret als een nieuwe openbaring. Gedurende zijn verblijf in Parijs verhoogde hij in ruime maat zijn kennis in de vergelijkende ontleedkunde. De toelating tot de koninklijke verzamelingen, de uitleg van den roemvollen geleerde, het onderzoek van kostbare teekeningen vergemakkelijkten veel de uitvoering van het belangrijk werk dat Paret opgedragen was.
” (Zie: “Nota over den gestranden walvisch bij Oostende”, door Bernaerts).

“Ziedaar dus onzen nederingen natuurvorschier, die wij het ouderlijk dak hebben zien verlaten, geleid door dien onbepaalden zucht naar wetenschap, die hem zegde dat er voor hem een gansche wereld te ontdekken viel! Daar is hij nu in betrek met de grootste bevoegdheid en met het grootste gezag der eeuw !

“Vreemd samenkomen zou het heeten, indien men niet wist dat de liefde tot de wetenschap allen gelijk maakt, die zich tot haar wenden. !

“De stoot was gegeven en, van alle kanten, ontving Paret vereerende onderscheidingen. De kostbaarste van alle was het bezoek waarmee .Z.M. Leopold I hem vereerde en het stellen van Zijne koninklijk handteeken op den album van Paret.

"In 't voorbijgaan gezegd, dit Album was een gansch monument. Het was een kostbaar handschrift waarop men de namen vond van de meest gezaghebbenden en geleerden, willende een bewijs geven van Paret's liefde voor de wetenschap.

"Hieronder geven wij er eenige:

"Met groote belangstelling zag ik de verzameling van natuurkundige historie van M. Paret. Dit rijk kabinet, dat voor de wetenschap een uitstekende waarde heeft, bezit al de dieren van het land, een menigte merkwaardige voorwerpen en velen zelfs belangrijk om hun zeldzaamheid. Men kan moeilijk begrijpen dat zoo'n rijke verzameling gevormd werd door een enkel mensch beroofd van al de middelen in de nabijheid eener groote stad.

GEOFFROY SAINT - HILAIRE

6 October 1833

** §§ **

**

"Geen getuigenis is meer vlelend en meer bevoegd, want Geoffroy Saint-Hilaire, gedurende zijn lange loopbaan, was den gelijke van Cuvier, dien hij zelfs soms overtrof door die krachtige opwellingen van het genie, dat een gansche wereld bespeurt in een vormloos overblijfsel en dat het geheel weerom samenstelt bij middel van een afgezonderd deel. Niet genoeg kan ik de inlandsche en uitheemsche natuurvorschers, die zich willen een gedacht maken van den rijkdom onzer kusten, aanbevelen de verzameling van M. Paret te gaan bezoeken. Daar zullen zij een menigte watervogels en walvischachtigen vinden, die het grootste belang opleveren.

J. CANTRAINE

Professor van Dierkunde aan de Hoogeschool van Gent.

** §§ *

**

"De heer Cantraine was een van de groote sterren in de dierkunde. Zijn "*<Mémoire sur la Malacologie, fossile et vivante, de la Méditerranée>* heeft hem op den eersten rang geplaatst der naturalisten. Met het grootste belang heb ik de verzameling, door M. Paret gevormd, gezien. Zij is van hooge waarde voor de natuurkundige geschiedenis van het land.

CH. MORREN

Professor van Natuurkundige Geschiedenis aan de Hoogeschool van Luik.

** §§ **

**

"Professor Morren was een van de werkzaamste en ieverigste naturalisten van zijn tijd. Zijn kennis over plantenkunde was terecht gewaardeerd zoo in den vreemde als in het land.

"Melden wij nog de handteekens van LIEBIG, de vermaarde scheikundige, MÜLLER, de prins van de toenmalige natuurleer, enz. Gedurende het verblijf van Müller te Oostende, droeg hij Paret een groote bewondering toe om zijn standvastigheid en zijn groote genegenheid voor de wetenschap. Die getuigenis heeft zonder twijfel een groote waarde.

"In 1834, tengevolge van een omzendbrief van den heer Arrondissements-kommissaris, die door den heer Gouverneur aanzocht was de geleerden en de artisten te doen kennen, in het land verblijvende of die uitlandsch waren om zich te volmaken, nam het gemeentebestuur van Sas-Slykens de gelegenheid te baat om van Paret een zoo vleierende als welverdiende aanbeveling op te sturen.

"In 1835 had Paret aan de Koningin eenige prachtige opgezette vogels opgedragen. Hij ontving van Haar een hoogst vleienden brief en een bewijs van Hare Koninklijke genegenheid. Men verstaat hoe gevoelig onzen goeden Paret was aan deze onderscheiding.

"Het volgend jaar ontving hij een bewijs van welwillendheid van de Prinsen van Saksen-Coburg. Zij die zoo dikwijls Hun vrije uren aan kunst en wetenschap wijdden.

“Eindelijk, den 30te December 1836, ontving Paret een nog treffender vereering, Z. M. Leopold I drukte hem Zijne tevredenheid uit over Zijn bezoek aan zijne verzameling en, als herinnering, deed Hij hem eene prachtige gouden snuifdoos ter hand stellen.

“Zekerlijk, zulke blijken van genegenheid moesten het hart raken van den edelen grijsaard, die in gansch zijn leven geen ander doel had nagejaagd, dan het vereeren van de wetenschap, die hem gedurende zijne loopbaan zooveel zelfvoldoening gaf en die hem nu de hoogste achting deed genieten.

“Paret kan niet genoeg bewonderd worden.

X

X X X

“LODEWIJK-FRANS PARET stierf te Breedene in 1867 en het Museum (het bevond zich in het huis palend aan het tegenwoordig sluiswachtershuis naar Brugge opgaande. De oude gebouwen stonden afwaarts) werd, in 1868, in veiling gebracht door den notaris Felix Van Caillie, van Oostende. Zoo werd de verzameling Paret verstrooid⁷.

Velen onder u, lezers, zullen zeker met oprechte belangstelling het voorgaand uittreksel van het geschiedkundig werk over Bredene gelezen hebben en met verrassing het bestaan te Sas-Slykens van een zo gewaardeerd museum vernomen hebben.

Het bestaan van het museum met zijn merkwaardige verzameling is immers voor vele jongeren van dagen een onthulling. Maar anderen zullen zich met eerbiedige genegenheid, ja met een tikje fierheid de naam Paret herinneren. Zijn faam van natuurvorser heeft ertoe bijgedragen de naam van de plaats waar hij leefde eens te meer op de voorgrond te brengen.

X

X X X

⁷ Het huis, palend aan het huidige sluiswachtershuis, werd rond de jaren 1875 afgebroken en vervangen door het toenmalige gemeentehuis.

Nota van de redactie: Dat gemeentehuis is ondertussen een “gewezen” gemeentehuis.

Laten we thans terugkeren tot de beschrijving van het gehucht "DE HOEK".

Dit gehucht was bewoond door vissers en ambachtslieden; men trof er ook enige handelshuizen aan en enkele drankhuizen (herbergen).⁸

In enkele dezer waren ook sommige maatschappijen gesticht waar de inwoners van het gehucht van warme en gezellige bijeenkomsten genoten.

Onder de oudste dezer maatschappijen kunnen vermeld worden:

- a) De KRUISBOOGGILDE "ST. JEAN BAPTISTE" waarvan het lokaal gevestigd was in de TIVOLI.
- b) De BLAASPIJPGILDE "DE WILDE BLAZERS" waarvan het lokaal gevestigd was in een herberg gedurende jaren bewoond door mijn ouders en gelegen langs de baan van Slykens naar Oostende, nabij de Tivoli.

Het spel van "DE WILDE BLAZERS" was nagenoeg hetzelfde van de huidige vogelpik. Echter waren de huidige flitsen vervangen door kleinere speciale flitsen die geblazen werden door een houten blaaspijp van ongeveer 1,50 m. lengte, voorzien aan een der uiteinden van een mondstuk om het blazen te vergemakkelijken.

Voor de oorlog bezaten we ten huize nog verscheidene teljoren destijds als prijs aangeboden door deze twee maatschappijen. Deze zo kostbare sieraden die bewezen dat ook reeds bij onze voorouders de sportieve geest hoog werd geschat, verdwenen gedurende de oorlog 1914 – 1918.

Ook kon ik spijs menigvuldige opzoeking en geen andere oorkonden bemachtigen die mij toelieten verdere inlichtingen in te winnen nopens de hoofdmannen, de werking en verdere eventuele overwinningen van deze twee maatschappijen.

X X X

Het gedeelte van "DEN HOEK" begrepen tussen het VARRETJE en de TIVOLI was bijzonder druk bebouwd en werd door de bevolking de "KAAIE" genoemd. Het was begrensd oostwaarts door de KREEKE of achterhaven. De boten van de vissers die het gehucht bewoonden, lagen daar geankerd.

⁸ Noot van de redactie:

hierbij voegen wij foto's 19 en 20 uit het oorspronkelijk werk die moeten aangeven welke klederdracht er toen gangbaar was.

SAS-SLIJKENS

VROUWENKLEEDDRACHT

UIT DE JAREN 1890-1900

Een ouder oudjes ten huize.

Opmerkt goed de witte muts met de
veelvuldige gepijpte kantjes en grote
strik, alsook de zo geprezen wollen
neusdoek over de schouders gedragen

x x

Onze moeders met de destijds
zo goed bekende kapmutsel
voorzien met gouden of zilveren
haak en oog en het sluiten roep de
hals te verzekeren
In het midden de kap opbedaan
en het hoofd te beschutten bij
koude weder.

x x

Foto's 19 en 20.

Het strekte zich tamelijk breed uit. Gedurende het winterseizoen diende het tot sprotmarkt. De vissers van het kwartier kwamen er hun gevangen sprot te koop aanbieden. Deze vangst werd op de KAAIE op stukken oude zeilen of iets dergelijks ten toon gelegd aan de kopers. Deze waren doorgaans boeren uit de omstreken die de sprot kwamen opkopen om ze te gebruiken als meststof voor hun landerijen.

Fabrieken voor het inleggen van soortelijke vissen bestonden toen niet in de nabijheid. Buiten het eigen gebruik als voeding en de aankoop als mest door de boeren bestond dus voor de sprot weinig uitvoer. Enkele handelaars hadden nochtans zelf kleine instellingen ingericht voor het roken ervan en verzonden zekere hoeveelheden gerookte sprot naar het binnenland.

Deze verschillende handelsbedrijven brachten gedurende het winterseizoen een grote bedrijvigheid te weeg op de KAAIE en waren een bron van inkomsten voor de bevolking.

's Zomers werd de sprothandel vervangen door de garnaalhandel die een grote bedrijvigheid met zich bracht. Verschillende huizen uit de streek geraakten bekend ver in het binnenland waar zij een vast cliënteel verwierven. Dagelijks werd een gedeelte van de vangst van deze vissers naar de grote steden opgestuurd.

Met recht mag men zeggen dat het VARRETJE of de KAAIE toen zijn glorietijd heeft gekend.

De uren verliepen zo druk, bedrijving en vreugdevol. De enkele inwoners van die tijd die nu nog alhier woonachtig zijn, herinneren zich die tijd met warme genegenheid. Ze zullen het met mij eens zijn en bekennen dat ze nog met blijvende ontroering terug denken aan die dagen van vroeger.

Wat mij betreft, kan ik mij nog enkele bijzonderheden herinneren; drie jaren van mijn prille jeugd leefde ik daar. Ik verliet "DEN HOEK" op de ouderdom van 9 jaar, om intrek te nemen in het huis dat ik thans nog bewoon, gelegen bij de sluizen van Slykens en dat gebouwd werd in het jaar 1898 door mijn vader zaliger.

De schone beek, genaamd het VARRETJE, met de CAMERLYNCKsluis die de HOEK begrenste langs de zuidkant en die één van de aantrekkelijkheden uitmaakte van het gehucht kan ik me nog best herinneren. Zij was gelegen in een lage vlakte langs beide zijden afgedamd met tamelijk hoge dijken omdat zij dienen moest voor het afleiden van de wateren van de landerijen van de grote Polder van Zandvoorde. De westelijke dijk was bebouwd met huizen, de oostelijke dijk niet. Zoals voorheen reeds gezegd, werd het aftappen van de overvloedige wateren van het VARRETJE gedaan langs de

Camerlyncksluis; deze sluis was gelegen in de baan Oostende – Slykens en vormde de zogezegde scheiding tussen DEN HOEK en het Sas-Slykens. Het was een mooi kunstwerk, gans gebouwd in hardsteen (arduin) en voorzien van vier grote verlaten.

In de winter, bij drukke regens, kon het peil van het VARRETJE geweldig stijgen. Er was dan wel eens gevaar voor overstroming.

Het VARRETJE was 's zomers de meeste bezocht plaats van DEN HOEK. Langs beide oevers op de ganse lengte van af de Conterdamsluis tot aan de Camerlyncksluis waren er vissersinstellingen opgetimmerd waar de palingvangst met het kruisnet druk beoefend werd. 's Zondags vooral trok de palingvangst de wandelaars hierheen van uit de stad. Geboeid bleven ze dralen bij de kruisnetten die hun belangstelling gaande maakten. Ze wandelden heen en weer en volgden met aandacht en spanning het op en neer gaan der menigvuldige netten en verwijlden er soms tot laat in den avond.

Vooraleer huiswaarts te keren hebben velen de bekoring gekend van een lekker goed bereid palingsouper en weinigen hebben aan de bekoring kunnen weerstaan.

Verder is me ook steeds zeer helder bijgebleven de beroemde ingang die bestond in de reeks huizen gelegen langs de Kaaie. De ingang leidde naar enkele woningen gelegen achter de grote baan van Slykens naar Oostende en verder verleende ze uitgang op het VARRETJE. Er bevond zich daar een klein kapelletje van Onze Lieve Vrouw. Vele godvruchtige vissersvrouwen kwamen het dagelijks bezoeken.

Deze ingang was bijzonder gekend door de jonge bengels van het gehucht. We noemden hem de "GARRE van SERAPHIN THEUNE".

Séraphin Theune was een grote felle man geweest, reuzenvoeten had hij. Hij woonde juist op het einde van de garre. Hij kon geweldig roepen en zich duivels kwaad maken op de jongens.

Deze laatste, die hiervan op de hoogte waren, vonden er dan ook een onbetaalbaar plezier in Seraphin te plagen, te titsen en woedend te maken. Dat duurde gewoonlijk tot ze met een oorveeg bedreigd werden, en dikwijls bleef het trouwens bij een bedreiging want onze bengels waren het spelletje te zeer gewoon. Ze zetten het op een drafje en de reus hen achterna. Séraphin, met zijn houten klompen van bijna een halve meter lang, kon ze zelden te pakken krijgen. Zijn grote reuzenstappen hielpen er weinig toe, maar droegen zo veel bij om het plezier van de jongens tot het toppunt te voeren.

Moeten we het verklappen ? Zelfs groteren konden zich moeilijk losrukken van den aanblik die dat komisch tafereel hen bood.

Geamuseerd en stiekem keken ze toe en met moeite bedwongen ze een schalkse lach. Is het wonderlijk dat de "GARRE van SERAPHIN THEUNE" dikwijls het eindpunt werd van de pleziertochtjes van de jonge gasten ? Niet altijd toch bleef de plaagzucht ongestraft. Het eindigde wel eens met een flinke klinkende oorveeg voor dezen die het minst rap waren geweest en zich aan de reuzenstappen van onzen vermaarden Séraphin bedrogen hadden. "Genoten vreugde gaat nooit voorbij", zegt de dichter. De tijd is over al die herinneringen heen gegaan, maar zij die leven hebben de vreugde in hun hart omsloten en laten haar na, voor die hen opvolgen.

De mensen sterven, veel helden uit onze kinderjaren zijn niet meer en dat gedeelte van het Sas, genaamd DEN HOEK, middenpunt van vreugde en leven, is er ook niet meer. Dat verdween totaal in de jaren 1897 – 1898.

X

X X X

IV. DE MOLENHOEK.

Het gehucht DE MOLENHOEK of MOLENS was gelegen langs de afleidingsvaart van Slykens – Oostende. Het strekte zich uit ten zuiden vanaf de Kapellebrug tot aan de huidige stroomafwaartse stuwbrug bij de werkhuizen "BELIARD & CRIGHTON" en ten westen tot aan de thans bestaande kerk van Molendorp – Slykens ⁹

De MOLENHOEK heeft zijn naam gekregen ingevolge het bouwen aldaar in het jaar 1750 van verscheidene zaagmolens die gediend hebben om allerhande soorten hout te zagen voor de handel. (zie foto 21)

⁹ Nota van de redactie:

Dit was de oude Saskerk, gelegen aan de Sport Nautique. Ze werd afgebroken in de jaren 1954 –1955.

MOLENS TE SLYKENS.

DE OUDE KADEL VAN SLYKENS

Foto 21 en 22

Hierna laat ik een uittreksel geworden uit het werk van de geschiedschrijver J. BOWENS ¹⁰ nopens het bouwen van voormelde zaagmolens.

“Ten zelven jaere wierd’er binnen Gend door verscheyde Persoonen een Maatschappij opgeregt tot het stellen van een zeker getal Zaegmolens omtrent Slykens bij Oostende, om alderhande soorten van hout te zaegen. Iedere Actie bestond in duyzend guldens, en zoo haest de deelhebbers het Octroy bekomen hadden, wierd de plaats daertoe uytgestoken en den eersten molen in het werk geleyd.

“Zijne Koninglyke Hoogheyd den Aerts-hertog Carel, Gouverneur dezer Nederlanden, zeer vriendelyk aanzogt geweest hebbende, om den eersten steen te leggen, kwam met een treffelyk gevolg nae Slykens, dede deze Plegtigheyd, en spysde ’s middags ten huyze van den sasmeeester, tot dien eynde ten pragtigsten opgedischt door d’Heeren Staeten van Vlaenderen.

“De stad Oostende zond aldaer haere gedeputeerde, om zijn Koninglyke Hoogheyd te verwelkomen, degene nog ten zelven daege nae Brugge vertrok. Maar hoewel deze onderneming ook beraemd was; zag men nogtans deze Compagnie, ’t zy door tegenspoed of andere zaeken, tot haeren ondergang komen, zoo verre, dat verscheyde deelhebbers hunne actien van duyzend guldens verkochten voor zeven stuyvers en min, om ’t eenemael daer buyten te zyn, en in geen voordere betaelingen te moeten komen; Niet tegenstaende deze tegenspoeden hielden zommige der voornaemste deelhebbers standvastelyk aen. Zij deden eenige veranderingen in de bestiering en hebben alles in den voordeligsten staet gebragt, waer in de Compagnie haer tegenwoordig is bevindende, hebbende aen haer eygen Zestien Molens, zoo groote als kleyne, benevens verscheyde zwaere schepen, die het hout uyt het Noorden afhaelen. De plaets alwaer de molens staen, is alsnu het MOLENS-DORP bij Oostende genaemd, word dagelyks met huizen en woonsten bebouwd en heeft een schoone kapelle met eenen kapellaen, alwaer de goddelyke diensten voor d’inwoners gepleegd worden, alhoewel zij van de parochie van Breedene afhangen.

De oorsprong van de parochie MOLENDORP dient gezocht in het oprichten van zaagmolens op die plaats. Die molens werden gebouwd in 1750, op de vaart van Oostende, door een Gentse maatschappij.

¹⁰ Beschrijving van Oostende - IIde deel - blz. 127 – 128.

MOLENDORP (van molen en dorp of gehucht) is het gedeelte van Bredene dat kerkelijk afhangt van de kerk van Molendorp. (zie foto 21)

X

X X X

Hieronder volgt een afschrift uit het werk van de geschiedschrijver ROBRECHT de BEAUCOURT de NOORTVELDE.

Het is een schrijven van de heer Arrondissementskommissaris VANDENBULCKE aan het gemeentebestuur van Bredene, betreffende de oprichting der parochie MOLENDORP. ¹¹

DE OPRICHTING DER PAROCHIE MOLENDORP.

VERTALING:

“

“Brugge, 12n Februari 1855

“KOMMISSARIAAT

“VAN HET

“ARRONDISSEMENT

“BRUGGE – OOSTENDE,

“nr. 3221

Mijne Heeren,

“Katholieke Godsdienst

“K E R K;

“Bij Koninklijk besluit van 11 juli 1842 werd de

“kerk van MOLENDORP op het gehucht van SLYKENS,

“opgericht in sukkursaal, maar de grensscheiding der nieuwe

“parochie werd niet gedaan noch de kerkfabriek samengesteld. .

“Uw brief van 23 april 1851, n°6343 had betrek op deze zaak.

“Er blijkt uit dien brief dat de gemeenteraad besloten had zijne

“vroegere beslissing staande te houden, n.l. de intrekking van

“gemeld koninklijk besluit te vragen. Sedert was er geen kwestie

“meer van die zaak.

¹¹ Breedene door de eeuwen heen - blz. 56.

*“Mgr. de Bisschep van Brugge heeft den heer Goeverneur laten
“weten dat, zoohaast de grenzen der parochie zouden bepaald
“zijn, hij de leden der Fabriek zou benoemen. Ik bid U, MM. M.
“die zaak nog eens aan de beraadslaging van uwen gemeenteraad
“te willen onderwerpen.*

*“De Arrondissementskommissaris
(“get.) VANDENBULCKE.*

“Aan het Gemeentebestuur van BREEDENE.

In hetzelfde werk lezen wij ook het volgende: ¹²

*“Van over eeuwen had aldaar een kapelleken gestaan, doch sinds lange jaren
“was het ongebruikt gebleven, toen in 1755 de pastoor van Breedene (dorp)
“zich verstond met de Maatschappij der Zaagmolens om eene nieuwe kapel te
“maken;.*

*“M. Aug. LAROYE, handelaar in granen en zaden te Oostende, bezit eene
“schilderij waarop het kapelleken afgebeeld staat. Men kan er op zien dat dit
“kapelleken laag gebouwd (3,50 m.) was en gewit met kalk. In de zijdsmuren
“staken 3 vensters, al boven afgerond en op het uiteinde stond eene kleine
“afhankelijkheid. Het kapelleken was met roode pannen gedekt.*

*“Op dezelfde schilderij ziet men de oude ophaalbrug, die bestond uit twee
“stukken en door eene draaiende brug is vervangen geworden;*

*“Die schilderij is het eenigste geschiedkundig dokument dat ons een gedacht
“van het kapelleken van Molendorp geeft.*

X

X X X

*“Bij Koninklijk besluit van 7 maart 1857, werd de kapel, die toen als
“onderpastor de E.H. PROOST had, ingericht in de parochiekerk. E.H.
“DEBRABANDER, desservitor, was 1ste pastor*

*“Het kapelleken werd in 1873 afgebroken en vervangen door de schoone
“kerk welke allen kennen. Het bouwen dezer kerk ging niet zonder moeite.*

¹² Breedene door de eeuwen heen - blz 35.

*“Immers de kerkfabriek beschikte over geene gelden, en men zag zich
“verplicht eene tombola op te richten tot het bestrijden der onkosten van de
“fondatiewerken.*

X
X X X

Het recht van eigendom van de nieuwe gebouwde kapel werd in de jaren 1823 – 1825 fel betwist tussen de kerkfabriek van de gemeente Bredene en de Compagnie der Zaagmolens te Slykens, zoals blijkt uit de hieronder staande afschriften van brieven uit het werk van dezelfde geschiedschrijver: ¹³

“IIdc stuk nr. 418 der kerkarchieven.

“Oostende, 17 september 1823.

*“Ik heb de Eer uw Edelachtbare te laten geworden afschrift der ordeonnantie
“van Gedeputeerde Staten van 4 dezer, waarbij de kerkfabriek van uw
“gemeente gemagtigd word om in Justitie te gaan ten einde hun regt van
“Eigendom aan het gebouw dienende voor kapelle staande ter gehugte van
“Slykens, op den grond van de Compagnie der Zaagmolens behorende te
“vervolgen, en om gemelde Compagnie te betrekken tot den opleg of bezet
“eener kapitale som van Fl. 11433-6-8 aan deze kapelle verschuldigd,
“mitsgaders om betaling te bekomen van de achterstellige intresten van
“diere.*

*“Uw Edelachtbare zult hierbij terug vinden de stukken in communicatie
“gezonden.*

*“Er zal voorder door Gedeputeerde Staten beslest worden wegens den
“aankoop van den grond der kapelle en van het huis en erve dienende voor
“woonst van den onderpastor.*

*De District Commissaris
(get.) Auguste WIELAND.*

¹³ Breedene door de eeuwen heen - blz. 40.

Nog in hetzelfde werk vinden wij, op dezelfde bladzijde, onderstaand afschrift van een stuk bewijzende dat de kapel den eigendom der maatschappij niet was:

“IIIde stuk n° 356.

“Aan het Gemeentebestuur van Breedene.

“Oostende 1 september 1823. (In de colonne leest men: De Oppositie gedaan voor den huissier JOYE den 2de september 1823 aan de heeren DEVYNCK en BELPAIRE)..

“ Ik heb de eer uw Edelachtbaren te laten toekomen een afschrift van de resolutie der Gedeputeerde staten, waar bij de kerkfabriek van u gemeente gemagtigd is om haar te opposeeren aan de verkooping van de kappelle staande te Slykens.

*De District Commissaris
(get.) Auguste WIELAND.*

X

X X X

Ook nog in hetzelfde werk vinden wij onderstaand afschrift van een stuk bewijzende dat de kapel de eigendom der Maatschappij niet was: ¹⁴

“Memorie voor het Kerkbestuur der Gemeente van Breedene aan de H.E. en Heeren gedeputeerde Staten ingediend nopens het recht van eigendom der directie Kapelle Molendorp op het gebouw en toebehoorten der zelve en verdere pretentiën op eene merkelyke somme kapitaals en intereesten, ten laste der Compagny Zaagmolens.

“In den jare 1758 is in het gemeente van Breedene ter gehugte van Slyckens, gezegd Molendorp, eene kapelle gebouwt geweest tot het uitoefenen van den Godsdienst ten behoeve der talrijke werklieden in dienst der Compagny en verdere inwoners dier gehuchtens, welke eeredienst ter

¹⁴ Breedene door de eeuwen heen. Blz. 35.

“uitzondering van eenige jaren, er altijd is gedaan geweest tot heden toe. Het algemeen gevoelen heeft altijd geweest, en bestaat nog, dat die Capelle gesticht is geweest bij middel der vrijwillige giften, en aan deze aan de zelve toegeëigende inkomsten maar daar sedert eenigen tijd gewaag is dat alle de Goederen der gemelde Compagny zouden verkocht worden, heeft men aan den Heer DE BARE VANDOORNE, die tot de duswegens te nemen maatregelen met den zaak gelastigden was, overgekomen, in eenig gesprek geweest, stuk getoond en aanmerkingen gedaan, waar op hij geantwoord en geschreven heeft dat hij dacht onze reclame eenen goeden uitval zoude gehad hebben. Eenige tijd geleden bemerkt hebbende dat deze kapelle en hare toebehoorten in d’affiche van verkooping (3de artikel) gebracht was, en de Heer Vynck zaak gelastigden, alhier geweest zijnde en ons verklaard hebbende dat de Compagny de kapelle als haren eigendom aanschouwde denkt men hoog noodzakelijk en zelfs een plicht aan de E.H.R. Heeren gedeputeerde Staten aan te toonen, om welke redenen men gemelden eigendom is betwistende.

.”Volgens getuigenis van die geene welke in de jaren 1760 tot 1780 in dienst der Compagny gewerkt hebben is de kapelle met de vrijwillige gifte der ingezetenen gebouwt geweest op de grond der Compagny. Wel is waar er leven maar weinig van die lieden meer, maar vele bestaan er nog die zouden kunnen getuigen zulk meermaals van hunne ouders gehoord te hebben. Tengevolge indien de Compagny dit zoude gedaan hebben op hare kosten zoude zij het moeten komen bewijzen door hare tijtelen. Wat het tegendeel aangaat, zal men eenige geloofdwaardige stuks aanhalen en ontleeden; er bestaat eenen rekeningboek beginnen in den jare 1758, door ,boekhouder den heer MARIN LIEBAERT, waar het volgende schrift gevonden wordt:

“Nota van den ontfank en de Betaerlyngten genoten ende gedaan bij den onderschreven begonnen den 1ste July 1758 voor de Capelle gebaut door de Ingezeten en de op het emplacement van de Compagnie der Zaagmolens in Vlaanderen tot Molendorp, belovend: dit Recht en de rechtveerdig te onderhouden en de in teeken dee waaerheyt hebbe ik dit onderteekent met mijn ordinair hantschrift.

(Get.) M. LIEBAERT;

“Hiermede begint onze eerste bewijs aan de grondregelen waarop men de gedane aanmerkingen vestigt, want in gemeld afschrift zijn de woorden

"ingezetenen ende die zij nog dadelijk vertoonen, uitgeroeid, en er boven
 "staat door eene andere hand geschreven de woorden Heeren Directeurs der
 "Compagny 't geen ons als eene vervalsching te voorkomt, want hadde zulk
 "alzo geweest, voorzeker hadde de Heer M. Liebaert het niet anders gesteld,
 "want niemand beter dan hij konde het weten vermits hij niet alleenlijk
 "boekhouder was der Compagny, maak ook actionnaris. Ter staving van alle
 "het hierboven aangehaalde voegt men het volle vertrouwen eene nota van
 "verscheide betalingen getrokken uit reeds gemelden rekening Boek f° 50 à
 "58 waaruit men bemerken kan dat onafhankelijk van den onderhoud der
 "kapelle en aankoop van meubelen en effekten, nog eene merkelijke somme
 "aan de Compagny is afbetaald geweest, en men dan nog stortingen deed als
 "per frs. tot aan den aanwas van een kapitaal waar af men de Crooisen
 "genoot; zoodanig dat het zeer te veronderstellen is, indien de direktie der
 "Zaagmolens eenige verschotten voor het stichten der kapelle zoude gedaan
 "hebben, zij op dien voet, de wedergaaf er al heeft genoten en over verdere
 "levering van houtwaren tot de vergrooting vindt men ook dat zij betaald is
 "geweest. Het is ook hoogst noodig dat men in aanmerking neme dat op f° 62
 "zelfde boek bij eene rekening gesloten 17 juni 1762 en onderteekend M.
 "Liebaert genotuleerd is betaald ingevolge de zelve rekening aan diversche
 "personen, soo tot constructie der zelve capelle leveringhe als andersins
 "f. 1632.5.9 welke somme in gedetailleerde betalingen moet begrepen zijn in
 "de 5 rekening, de eerste die men gevonden heeft,, n° 4 bordereel des bewijs
 "stuks staat ook bij eene somme van f. 893,"7 dat de betaling geschied is aan
 "de Company voor levering van materialen tot de constructie en onderhoud
 "der kapelle. Ook staat bij elke rekening herhaald nopens de kapelle dat zij
 "gebouwd is op den grond der Company en bij de 5de rekening zijn drie
 "woorden uitgeroeid met eene andere inkt welke men niet meer lezen kan.

"Bij gemelde nota blijkt:

"1° dat de direktie kapelle aan de Compagny heeft betaald in	
diversche stonden	f. 1561.19.10
tot: over levering houtwaren voor de vergroting	
en onderhoud	<u>893.07</u>
	f. 2455.05
"2° aan verscheide over onderhoud, stellen van den nieuwen altaar	3539.7.00
"3° aan id. over aankoop van meubelen en effekten ciborie, etc.	<u>791.18.10</u>
	f. 6786.6.03

X

X X X

Zoals hiervoor reeds beschreven werd bovenvermelde kapel bij K.B. van 7 maart 1857 ingericht als parochiekerk met E.H. DEBRABANDERE als pastoor die aldus de eerste pastoor is geweest van de parochiekerk van Molendorp. Het kerkelijk gebied van de parochie Molendorp bevatte te dien tijde al de parochianen van dit gehucht alsook deze van Bredene, wonende over d'Oostendse vaart aan het sas van Slykens en deze van de gehuchten de Coupure, de Mosselhoek en het Varretje.

Verder lezen wij ook dat deze kapel in 1875 afgebroken werd en vervangen door de bestaande kerk; de plaats werd gewijzigd. Het kapelletje stond waar nu de café "Het Orgeltje" gebouwd is.

X

X X X

Hieronder volgt naar het werk van Robrecht de BEAUCOURT de volledige historische beschrijving van het bouwen van die kerk.¹⁵

DE KERK VAN MOLENDORP.

*"De bouw van den nieuwen tempel werd begonnen in 1868.
"Eene tombola werd ingericht om de onkosten te bestrijden. Gemeente,
"Provincie en Staat kwamen tusschen.*

*"Het werk werd toevertrouwd aan den aannemer VERBIEST van Oostcamp,
"dezelfde die de kerk van Breeden-dorp voltooide. De onkosten beliepen
"75.000 fr.*

*"E.H. DE BRABANDERE, een man met groot initiatief gelukte erin, niet
"zonder moeite, en tot algemeene voldoening der geloovigen, het werk tot
"een goed einde te brengen, want in hoogergemelde som was de aankoopprijs
"van den grond niet inbegrepen.*

*"Het oprichten eener nieuwe kerk was sinds lang voorzien. Inderdaad, een
"Koninklijk Besluit van 9de December 1860 machtigt de Fabriekraad der
"kerk van Molendorp (gemeente Bredene) uitterhand te koopen aan den*

¹⁵ Bredene door de eeuwen heen - blz. 57.

“heer PETRUS DE BREYNE ¹⁶ eigenaar te Oostende, voor den prijs van “11.000 fr. een huis met pakhuis, koer, hof en gronden, ter grootte van 18 “aren 20 centiaren en hebbende een belastbaar inkomen van fr. 305,08, “gelegen te Breedene, sectie H, nrs. 197, 198, 199 en 200 van den kadastralen “legger.(zie foto 23)

. “Die aankoop werd gedaan met het gedacht aldaar de nieuwe school te “maken. Van eenen anderen kant had de gemeente aan M. Paret een stuk “grond gekocht om er de nieuwe kerk te bouwen.

“E.H. DE BRABANDERE en de toenmalige burgemeester van Breedene, M. “VAN STEENKISTE – MONTANGIE, kwamen ’t akkoord en de “eigendommen werden verwisseld: de school kwam op den grond Paret en de “nieuwe kerk op den eigendom DE BREYNE.

*** §§ ***

“Ziethier eenige bewijsstukken:

I. “Zitting der 7 juny 1867

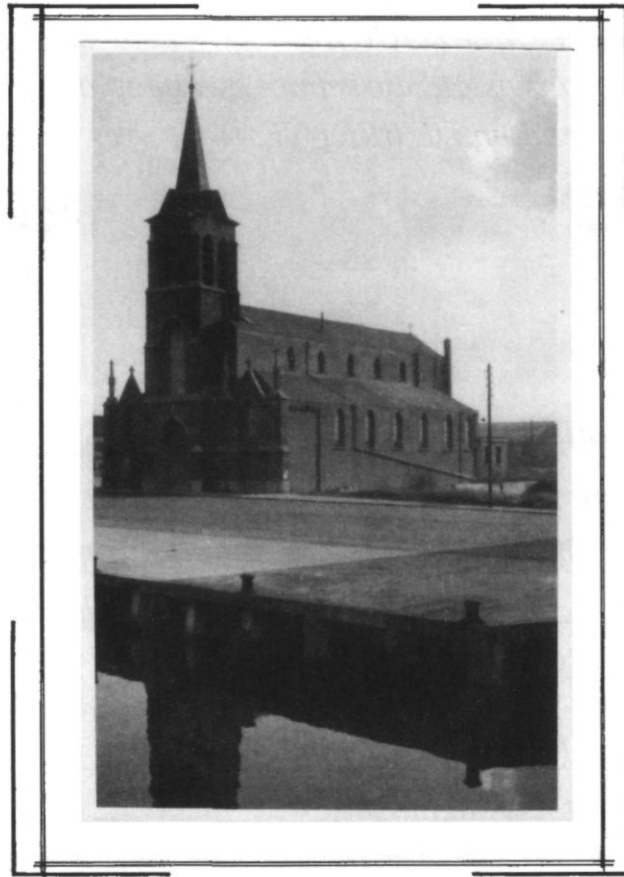
“De gemeenteraad van Breedene, lezing gehoord hebbende van het proces “verbael der aanbesteding eener nieuwe kerk te Molendorp besluit, te weten: “De Heeren BOSSIER, ROTSART, VERDONCK; ZWAENEPOEL, DEPLA, “VANHEULE en BOUTENS verklaren wegens deze zaak geene beslissing te “nemen. Raadlid LUCA keurende de aanbesteding goed omdat zulks aen de “gemeente geene kosten toebrengt.

*“De Schepen – Voorzitter,
“(get.) P. BOSSIER*

¹⁶ Vader van M. Aimé De Breyne, in leven gemeenteraadsheer te Oostende en van M. Emiel De Breyne, oud-voorzitter van het Weldadigheidsbureel aldaar.

Foto 23

SAS--SLIJKENS

Een zicht op de Prins Albertlaan
met de kerk van Molendorp

*

*

*

II. *"Openbaere zitting van 18 september 1867.*

"Tegenwoordig de heeren P. BOSSIER, schepen-voorzitter; H. ROTSAERT, "schepen; A. ZWAENEPOEL, P. DEPLA, N. LUCA, M. VANHUELE, "J. BOUTTENS, J. VERDONCK-LAMS, raedsleden en F. BOUTENS, "secretaris: de Gemeente Raed van Breedene.

"Gezien de apostille van den heer Arrondissements Commissaris te Brugge in "data 5 July 1867, N° 10501, by welke om inligtingen, in advies word "gezonden eene vraag aen de Permanente Deputatie van Westvlaanderen "ingezonden voor de kerkfabriek van Molendorp in deze gemeente "streckende om te mogen in deze Provincie, eene Tombola inrigten waer van "den opbrengst dienen moet tot het helpen opbouwen der kerk in

"aenmerking nemende de geringe middels die voormelde kerk bezit, is "eenpariglijk van advies dat de gedaene vraag gunstig mag aenveerd worden.

" Gedaan te Breedene, date als boven.

"De Schepen – Voorzitter:

"(Get.) P. BOSSIER.

III. *"Openbaere zitting van 20 July 1870.*

"Tegenwoordig: de heeren: PIETER BOSSIER, schepen-voorzitter; N; LUCA, "J. BOUTENS, M. VANHUELE, A. ZWAENEPOEL, J. VANSTEENKISTE, "J. VERDONCK, raedsleden en FR. BOUTENS, secretaris.

"De Gemeente Raed van Breedene bijeen geroepen kragtens den brief van "den Heer Arrondissements Commissaris, in date 1 dezer maend, N° 12982, "streckende om eene beslissing te nemen op de vraag door het kerkbestuur "van Breedene gedaen, ten einde van de gemeente eene subsidie te bekomen "voor den opbouw eener nieuwe kerk aldaer; Gezien de stuks gevoegd aen "gezegde vraag en de noodzakelijkheid van dien bouw. In aenmerking "nemende dat den financielen toestand der gemeente geensints toelaet in de "kwestie der opbouwingkosten te komen, en ten anderen, overwegende dat "de Raed voor de zelve reden onmogelijk is geweest vroeger een subsidie op "de fondsen der gemeente toe te staen voor den opbouw der kerk te "Molendorp. Besluit met eenparigheid van stemmen geen hulptgeld aan de

*“meergemelde kerkfabriek van Breedene te verleen en den Staet en de
“Provincie bij de tegenwoordige te smeeken voor een merkelyk deel in de
“kosten te willen tusschenkomen. De tegenwoordige beraedslaging in
“dubbel, zal door tusschenkomst van den heer Arrondissement Commissaris
“aen de bevoegde overheid worden gezonden.
“Te Breedene, date als boven.*

*“De Schepen – Voorzitter:
“(Get.) P. BOSSIER.*

IV. “Openbare zitting van 22 November 1872.

“De Gemeente Raad van Breedene besluit:

“In n° 3, den verkoop der oude kapel goed te keuren;

“Openbare zitting van 25 Maert 1873.

“Gezien de zaken aan het order van den dag besluit:

*“1° Zijne toestemming te geven om de huizen voortijds bewoond door de
“kinders Paret en Pastor te Molendorp openbaerlyk door het ambt van
“de Notaris SERRUYS te laten verkopen, onder nadere goedkeuring
“der bevoegde overheid.*

*“Zitting van 15 Mei 1873: besluit van de vraag van den Pastor van Molendorp
“in te willigen, in den zin, voor 1873, hem eene indemniteit van
“woning van tweehonderd vijftig francs toe te staen.*

*“Zitting van 9 September 1874: De Gemeenteraad besluit: de vraag te doen
“om te mogen het huis der weduwe Anderson aan te koopen voor
“pastorij te Molendorp en de fondsen voor de betaling aan te wijzen
“zoo volgd: Den koopprijs zal op het huis blijven aan 4% bij aldien hy
“fr. 16.000 bedraagt om later het kapitaal bij gedeelten of geheel af te
“leggen zoodra den finantieelen toestand der gemeente zulks zal
“toelaten.*

*“Een koninklijk besluit, in dato 2de Maart 1873, machtigt de Fabriekraad der
“kerk van Molendorp, te Breedene, uitterhand te verkopen aan den
“Belgischen Staat, mits eene som van frs. 9.900, de oude kapelle van Slykens
“en de eraanpalende grond, het alles ter oppervlakte van 5 aren 20
“centiaren, en hebbende een belastbaar inkomen van frs. 7,59, sectie A., nrs.
“273 en 274 van den kadastralen legger van Breedene.*

X
X X X

De nieuwe kerk van Molendorp werd gewijd rond 1873 en toegewijd aan den H. JOZEF. Ze is eenvoudig gebouwd in rode brieken van het formaat genoemd "Boomse briek". Ze bestaat uit een groot koor met twee zijbeuken. Ze heeft een puntige toren bedekt met schaliën en waarop een bronzen haan staat. (zie foto 24)

Foto 24

Uit het archief Ter Cuere.

In deze toren hingen voor de oorlog drie klokken geleverd door de Bochumer Verein Guszstahlfabrik, dragende de volgende opschriften:

1) H. MARIA
Molendorp
Pastor F. Debrabandere
1873

2) BOCHUM
H. JOSEPH
Pastor F. Debrabandere
1873

3) BOCHUM
H. ROCHUS
Pastor F. Debrabandere
1873

(Zie foto 25)

Twee van die klokken werden gedurende den oorlog 1940 – 1945 weggehaald door de Duitsers en naar Duitsland overgebracht.

Nota van de redactie:

Bovenstaande informatie over het weghalen van de klokken klopt niet. Ze werden niet verwijderd, omdat ze gegoten werden uit staal en niet uit brons. De VZW Promotie Uitstraling Bredene, met medewerking van de heemkring Ter Cuere, nam het initiatief tot oprichting van een monument van de drie klokken van St. Jozef Molendorp. Dit monument vindt u bij de huidige kerk van het Sas. (zie foto 26)

Foto 25 Uit archief Ter Cuere

X
X X X

Volgende pastoors werden op de parochie MOLENDORP benoemd sedert hare stichting:

1.	E.H. DE BRABANDERE Frans	van 1857 tot 1874	
2.	DE MEULEMEESTER Modestus	1874	1880
3.	BILLIAU Karel	1880	1888
4.	VERHELST Edouard	1888	1893
5.	GEORGE Henri	1893	1898
6.	BILLIAU Richard	1898	1903
7.	PATTYN Karel	1903	1908
8.	PIETERS Karel	1908	1919
9.	VANDERHEYDE Victor	1919	1921
10.	BRICHE Henri	1921	1922
11.	BRUTSAERT Jerome	1922	1927
12.	NOLLET Nestor	1927	1934
13.	LESY Felix (foto 26)	1934	1941

Door de redactie bijgevoegde nota (bij het verwerken van deze tekst voor het jaarboek) met opgave van de pastoors die nadien nog gekomen zijn op de parochie Molendorp :

14.	MATTHYS Jozef (foto 27)	1941	1950
15.	SINTOBIN Pieter (foto 28)	1950	1958
16.	CLAREBOUT Jan (foto 29)	1958	1967
17.	OLIVIER Albert	1967	1986
18.	Pater Eddy ASPESLAGH (ad interim)	1986	1988
19.	HUYS Daniël	1988	2002

Vanaf dan werd een reorganisatie van de parochies ingevoerd en op de parochie Molendorp werd geen afzonderlijke pastoor meer benoemd.

De foto's komen uit het archief Ter Cuere.

Foto 26

Foto 27

Foto 28

Foto 29

In de tweede helft van de 19de eeuw verdwenen de zaagmolens die destijds gebouwd waren op het Molendorp. De laatste ervan werd afgebroken in 1841.

De Molenhoek werd herschapen en veranderd in de Vaartblekerstraat en strekte zich uit vanaf de huidige bestaande pakhuizen van de firma VAN VLAENDEREN, voorbij de werven van de firma BELIARD – CRIGHTON tot aan de Conterdamsluis.

Men zag er beurtelings ontstaan: de pottenbakkerij BOURGOIGNIE, de tuinbouwkundige instelling van M. BONTE – SAELENS, de wasserijen VYNCKE – DENECKER, SAMYN – VAN RAEFELGHEM, SAMYN – FISCHER en de werkhuizen van de maatschappij “WAGON LITS”. De straat aangelegd voor deze inrichtingen kreeg dan ook de naam van VAARTBLEKERSTRAAT.

De pottenbakkerij BOURGOIGNIE bevond zich op de plaats waar thans de pakhuizen van de firma VAN VLAENDEREN gelegen zijn; het zijn nog deels dezelfde achtergebouwen die vroeger dienden voor de werkhuizen van de pottenbakkerij.¹⁷⁾

Hieronder een korte beschrijving van deze inrichting zoals wij ze lezen in het werk van de geschiedschrijver ROBRECHT BEAUCOURT de NOORTVELDE ¹⁸ :

“POTTENBAKKERIJ”

“Vlaamsch Kunstpotwerk - Pottenbakkerij BOURGOIGNIE”

“Die nijverheid, die reeds eeuwen op eeuwen telt, is van groot belang. Die “potten en kannen, die kroezen en vaten, omgeven van sierlijke lijnen, doen “ons denken aan het oude kunstrijke Brugge, dat altijd voort nog den titel “houdt van Koningin der kunst.

“Die nijverheid verbetert nog van dag tot dag, men hoeft slechts een oogslag “te werpen op de toogramen van de Oostendsche winkels; en zelfs geheel “West-Vlaanderen door, vindt men in veel huizen dit zoo genoemd “kunstpotwerk. Te dier gelegenheid zeggen wij een woord over de “Poterie” “van Oostende – Slykens.

¹⁷ Nota van de redactie:

Dit is ongeveer op de plaats waar zich nu de beschuttende werkplaats DE OESTERBANK bevindt. Daar bestaat nu nog altijd de Pottenbakkerstraat.

¹⁸ Breedene door de eeuwen heen - blz. 134 – 135.

Deze werd opgericht in 1852 door Willem "Bourgoignie – Dubois; het was een goede aanwinst voor de stad. Deze "fabriek nam voor benaming "Vlaamsche pottenbakkerij (gezegd van "Brugge).

"Dit tijdperk van nijverheid was geheel en al ter eere van de familie "Bourgoignie en getuigde van initiatief en vernuft, want vroeger hield de "fabriek zich met niets bezig dan met pottenbakken voor hovenier en "keuken.

"Ziedaar hoe de "Brugsche genre" ingevoerd werd in de Koningin der "Badsteden, waar ook de bijval overgroot was, want de verschillende "voorwerpen waren allen met een bijzondere smaak afgewerkt.

"De pottenbakkerij stond niet ver van de oude kapel van Molendorp "(Molendorp voor het geestelijk gezag en Slykens of Sas-Slykens voor het "burgerlijk gezag). De kapel werd afgebroken na 1868. Dit was het jaar, "waarop de kerk gebouwd werd van Molendorp , afhankelijk van Breedene.

"De pottenbakkerij van Slykens bleef aan de familie Bourgoignie tot in 1900. "Dan werd ze verkocht aan een naamloze maatschappij. Onder de "deelgenooten vinden wij: de baron de VRIERE en de CATERS, en anderen "die wilden dien zoo nuttigen nijverheidstak behouden en uitbreiden.

"Heden werkt de fabriek niet meer. Het moederhuis te Brugge wilde het zoo. "Zoo verdween uit Oostende den aarden pot, die zoo kunstrijk als nuttig was.

X

X X X

De tuinbouwkundige instelling van de heer BONTE - SAELENS bevond zich op de plaats waar zich nu de werkhuizen van de firma "OSTEND STORES" bevinden. Op de hoek van die inrichting, ongeveer op de plaats waar zich thans de café "Het Orgeltje" bevindt, was een gedeelte van de kapel blijven bestaan die in het jaar 1755 gebouwd werd zoals vroeger reeds vermeld. Dit gedeelte van de kapel werd ook afgebroken tijdens de uitvoering van de werken tot bouwen van de stroomafwaartse stuwbrug aan de kerk van Molendorp. (zie vroeger).

Foto 30 Uit het archief Ter Cuere.

Nota van de redactie:

Deze foto uit de jaren 1950 geeft een overzicht van de Molenhoek met op de linkerkant de vernoemde wasserijen.

Tussen de wasserijen waarvan reeds hoger spraak en de thans bestaande werkhuizen "WAGON LITS" bevond zich ook een YSPUT die gedurende de felle winters gevuld werd met ijsbrokken die uit de toegevrozen vaarten gekapt werden. Werklieden zoals: metsers, plakkers, aardewerkers, enz.... die door de felle vorst tot werkeloosheid gedoemd waren, verdienden aldus een daghuur door deze voorlopige bedrijvigheid. Er dient opgemerkt dat toen in de streek geen ijsfabrieken bestonden.

Het ontstaan van de verschillende hierboven vermelde nijverheidstakken bracht een grote bedrijvigheid mede in de Molenhoek en de wasserijen in kwestie waren zeer bekend in gans de stad en het omliggende.

Thans bestaan nog alleen de wasserijen van de hh. SAMYN – PINTELON & ZOON en SAMYN – GOETHALS & ZOON, en de werkhuizen van de "WAGON-LITS". Waar zich eenmaal de tuinbouwkundige instellingen van h. BONTE uitstrekten werden, na voltooiing van de werken tot het bouwen van de stroomopwaartse stuwbrug, de werkhuizen van "OSTEND- STORES" gebouwd en enkele cafés en woonhuizen.

Voor het uitvoeren van de werken hiervoor vermeld werd ook overgegaan tot het afbreken van een reeks woonhuizen (zie foto 17) die zich bevonden tussen de bestaande kerk van Molendorp en tussen de

afgebroken Kapellebrug, gelegen rechtover de werkhuisen van "OSTEND-STORES". Er dient opgemerkt dat de doorvaart van de Kapellebrug toen slechts 12 m. 00 bedroeg.

Onder deze huizen bevond zich ook de wasserij van heer FELIX LAMS, waar heer C. DEFEVER, thans nog wonende te Sas-Slykens, toen werkzaam was. De wasserij zou door h. DEFEVER naderhand overgenomen en zelf uitgebaat worden.

Achter deze reeks huizen, op de linkeroever van de afleidingsvaart Brugge – Oostende, bevond zich verder de hofstede van de ouders van heer DEFEVER C.; ze werd eveneens afgebroken samen met de huizen gelegen tussen de kerk en de Kapellebrug.

Verder westwaarts van de hofstede van de familie DEFEVER, aan het uiteinde van de Molenhoek, lag de CONTERDAMSLUIS met zijn schilderachtig hoekje waarbij alle oud-Sassenaars en ook Oostendenaars vele aangename uurtjes uit hun vroegere leeftijd zullen herinneren.

X

X X X

Terloops hierna een korte beschrijving betreffende dit kleine oord.

De Conterdamsluis was gebouwd op de afleidingsvaart Brugge – Oostende nabij de thans bestaande "Zuiveringsfabriek" van de stad Oostende.¹⁹

Overblijfsels van deze sluis bestaan heden nog aldaar en de waters van de Camerlynckbeek worden thans nog langs de aldaar bestaande verlaten door deze overblijfsels weg naar zee, door een duiker langs het vlotdok nabij de Demey-sluis.

Destijds was in de onmiddellijke nabijheid van de Conterdamsluis een groot woonhuis met pakhuis gebouwd; dit laatste diende rond de jaren 1900 als "garage" voor de "K.M. ROYAL SPORT NAUTIQUE d' OSTENDE".

¹⁹ Nota van de redactie bij het opmaken van het jaarboek:

De zogenaamde Zuiveringsfabriek was vroeger gekend onder de volkse naam "de Strontfabriek" en was ongeveer gelegen op de plaats waar nu het ziekenhuis AZ DAMIAAN staat.

SLIJKENS - MOLENHOEK

De Conftredam met het Oud Lokaal van de "Royal Sport Nautique", van
Oostende... 1885.

Foto 31

Nevens dit woonhuis bevond zich ook nog de herberg "HET BOLDERSHOF", vroeger bewoond door de heer BAROEN Edouard en naderhand door heer SEGHERS Prosper, de schoonzoon van de eerstgenoemde.

Aan de oostkant van deze herberg was een Gaaiboltra opgebouwd waar des zomers menig liefhebber zich gedurende verscheidene uren vermaakte, wjl de familieleden de namiddag doorbrachten op het terras dat ingericht was voor de herberg of met wandelen in de omstreken.

Dit complex was verder omgeven van hoogstammige bomen, zoals te zien op de foto, waardoor het een heel gezellig en uiterst aangenaam uitzicht kreeg.

Het was onder opzicht van natuurschoon een der mooiste hoekjes uit de streek en werd des zomers heel druk bezocht door de buitenstaanders.

Omstreeks het jaar 1900 werd in het Boldershof de boldersmaatschappij "DE BUITENLUCHT" gesticht. Onze welbekende Sassenaar en volksvriend, de heer Frans VANSTEENE, staat sedert bijna 50 jaar als voorzitter aan het hoofd van deze maatschappij.

Eenieder die hem kent spreekt alleen met lof en achting over hem en het is dank aan de ijver en de zelfopoffering door hem aan de dag gelegd bij het verzekeren van de hem toevertrouwde taak dat de maatschappij "De Buitenlucht" de roem en de bloei verwierf waarvan zij hedendaags geniet.

Bij het afbreken van de twee gebouwen na de oorlog 1914 – 1918 werd het lokaal van de maatschappij overgebracht naar de Prinses Elisabethlaan, n° 6, ter herberg "HET BOLDERSHOF" bij de heer TAVERNIER Joseph.

Evenals vroeger bloeit "De Buitenlucht" steeds ijverig voort onder het wijze beleid van de heer hoog geprezen voorzitter FRANS;

X
X X X

Aldus strekte de Molenhoek zich in dien tijd uit vanaf de kerk tot aan de Conterdamsluis.

Rond de jaren 1909 onderging dit gehucht zulkdanige veranderingen dat men kan zeggen dat de bewoners die het verlieten voor 1909, het thans zeker niet meer zouden herkennen moesten zij er heden terugkeren.

De Molenhoek maakte vroeger ook deel uit van de gemeente Bredene. Naderhand werd hij ingelijfd bij het grondgebied van de stad Oostende. De datum van deze inlijving kon niet opgespeurd worden. Denkelijk gebeurde zulks bij de uitvoering van de werken die het graven beoogden van een vertakking die de vaart Brugge – Oostende verbond met de handelsdokken te Oostende ten jare 1820.

Op kerkelijk gebied hangt de Molenhoek nog steeds af van de parochie Molendorp; 't is te zeggen: van de kerk van Molendorp of van Sas-Slykens.

X
X X X

HOOFDSTUK III.

+ ° + ° + ° +

Het ontstaan van

de huidige wijk genoemd

DE BREEDENSE STRAAT.

+ ° + ° + ° +

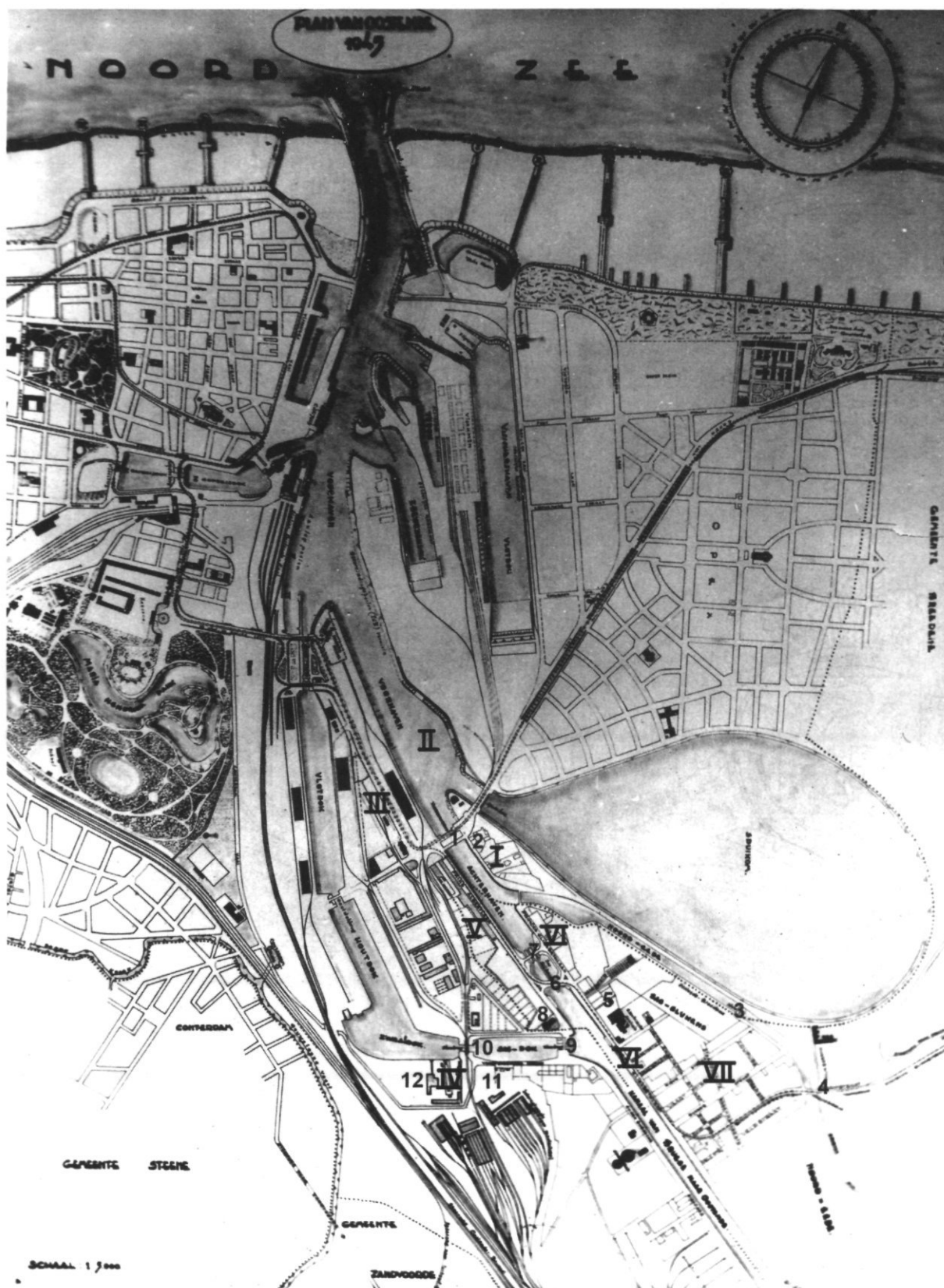

Foto 32

PLAN VAN OOSTENDE - 1945

LEGENDE

- I- WIK "COUPURE,, (Bestaat nog gedeeltelyk en maakt deel uit van het grondgebied Oostend)
- II- PLAATS VAN DE VROEGERE WIK " MOSSSELHOEK,, (Thans verdwenen.)
- III- id. id. "VARRETJE OF DE HOEK,, (Thans verdwenen)
- IV- WIK "MOLENHOEK OF MOLENS,, (Bestaat nog gedeeltelyk en maakt deel uit van het grondgebied Oostende)
- V THANS BESTAANDE "PRINS ALBERT-LAAN,, (Vroeger Sas-Zuid)
- VI id. id. "PRINSES-ELISABETH LAAN,, (Vroeger Sas-Noord)
- VII WIK "BREEDENE STRAAT,, (Begin van stichting - 1897)

x
x x

1. Voorhavenbrug	7. Sluizen van Slijkens
2. Inrichtingen FIRMA DECLOEDT,,	8. Kerk van Slijkens
3. Noord-Eede sloot	9. Stroomopwaartse Stuwbrug
4. Nukkerbrug	10. Stroomafwaartse Stuwbrug
(Plaats v. vroegere "KAPELLEBRUG,,)
5. Electrische Centrale	11. Instellingen "WAGONS-LITS,,
6. Nieuwe brug in Rijksweg n° 10	12. Instellingen "BELIARD - CRIGHTON

x
x x

Benaming en legende van voorgaande foto.

Foto 33

Foto 34

Noot van de redactie:

Dit is een luchtfoto van het Sas begin de jaren 60 uit het archief Ter Cuere. Dit geeft een zeer goed overzicht op de wijk "*De Breedense straat*".

De hiervoor gaande beschrijving van de vier gehuchten die op het einde van de XIXde eeuw de wijk Sas-Slykens uitmaakten zal gewis aan alle oude Sassenaars toegelaten hebben zich min of meer nog eens een denkbeeld te geven van het toenmalige zo goed bekend OUD SAS.

Ik wil dan ook verder mijn beschrijving voortzetten en de lezer nu laten kennen op welke wijze het OUDE SAS verdween en hoe deze verdwijning aanleiding gaf tot het ontstaan van de NUKKERSTRAAT en omliggende, nog beter bekend door de inwoners onder de naam BREEDENSE STRAAT. De Breedense straat telt heden het grootste getal inwoners van Sas-Slykens.

Benevens de vier gehuchten hoger beschreven in het hoofdstuk II van dit werkje, bevatte het Sas ook nog het gedeelte grondgebied gelegen langs de staatsbaan Oostende – Brugge tussen de sluizen van Slykens en de huidige Nukkerstraat en thans genoemd de Prinses Elisabethlaan (vroeger Sas-Noord straat).

Voor de uitvoering van de werken tot uitbreiding van de haveninrichtingen van Oostende; t.t.z. voor 1897, was de Prinses Elisabethlaan slechts bebouwd van af de Coupure tot aan de elektriciteitsfabriek. Verder stonden daar slechts weinig woningen. Wel bestond toen reeds de woning met smis, nu bewoond door h. CATTRYSSSE Oscar¹, alsook de nevenstaande huizen. Eerstgenoemde woning was vroeger bewoond door de heer BAELDE Désiré, burgemeester van Breedene van 1912 tot 1914.

Verderop ook de woning van heer ZWAENEPOEL André, gewezen burgemeester van Breedene van 1921 tot 1947 en in de Nukkerstraat enkele woningen waaronder de stalmelkerij van de hh. HUBRECHT Jan, BOLLENBERGHE Edouard, gewezen gemeenteraadslid van Bredene en HENNEMAN Pieter.

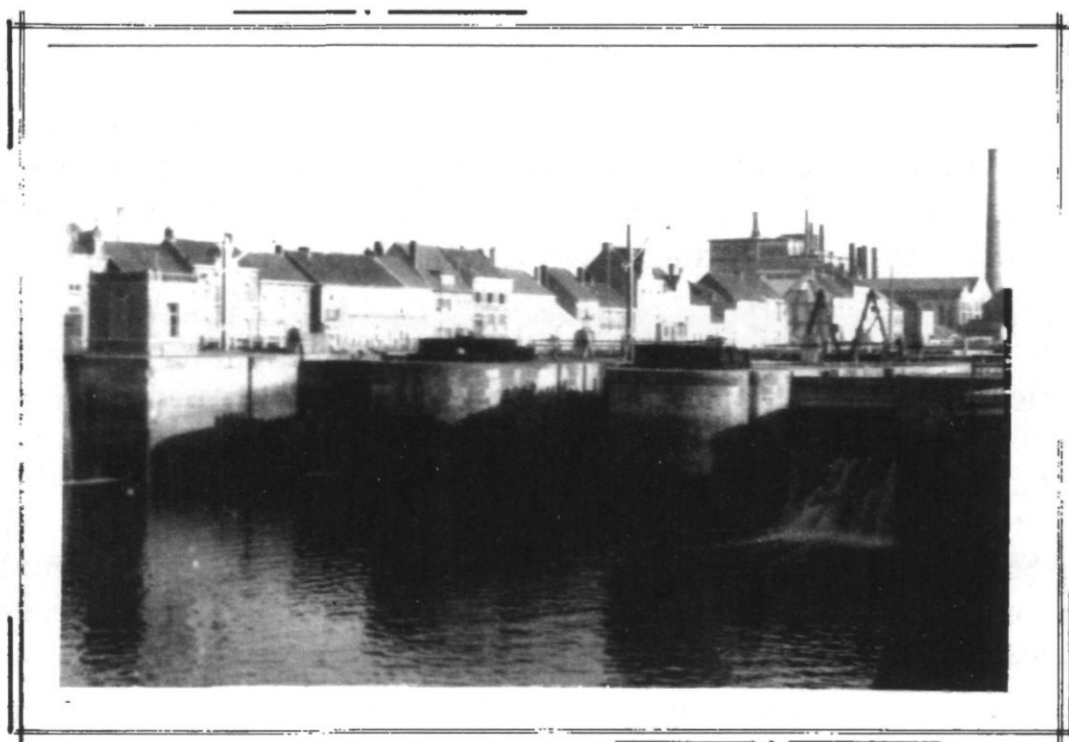
Het bebouwde gedeelte gelegen tussen de sluizen en de elektriciteitsfabriek was dicht bewoond. Men vond daar enkele voorname gebouwen onder, waarvan hierna een korte beschrijving:

Vooreerst hadden we de aangenomen meisjesschool bestuurd door de Zusters van den H. Vincentius à Paulo waarvan het moederhuis te Torhout is. Deze school werd gedurende oorlog 1940 – 1945 vernield. Ze is heden vervangen door een nieuwe school in de Buurtspoorwegstraat - Nukkerstraat.

¹ Nota van de redactie:

Inmiddels zijn de genaamde Oscar Cattrysse, smid en ook zijn zoon Georges, die hem opvolgde, overleden.

Voor de sluizen zelf bevonden zich de oude sashuizen van Slykens. Het staatsmagazijn gebouwd bij deze huizen had gediend tot bergplaats der materialen tijdens het bouwen van de sluizen van Slykens in 1755. (zie foto 35).

Een zicht op het bevedenhoofd van de sluizen van Slykens met de installaties voor de waterlozingen

Foto 35

De oude sashuizen werden in het jaar 1900 afgebroken en vervangen door de huidige aldaar staande gebouwen. De werken tot het afbreken en herbouwen van die woningen werden uitgevoerd door wijlen heer BRYS Joseph, te dien tijde aannemer van openbare werken en welke later met wijlen heer DEVRIENDT Isidoor de BROUWERIJ DER KUST te Bredene/a/zee stichtte.

Naast de oude sashuizen werd in 1864 het thans nog bestaande gemeentehuis van Bredene (Sas) gebouwd met langs ieder kant een aanpalend huis dat diende tot woning voor de hoofdonderwijzer en de hoofdonderwijzeres der gemeentescholen.

De gemeentescholen zelf werden gebouwd achter het gemeentehuis met zijn 2 woningen. Er is een school voor de meisjes en een voor de jongens. Iedere school heeft een uitgang op de straat bezijden de woningen.² (Zie foto's 36 en 37).

Deze twee woningen zijn thans niet meer bewoond door de schoolhoofden. Ze werden door de uitbreiding van de bevolking van de gemeente toegevoegd bij het gemeentehuis zelf, om te dienen tot burelen.³

Als hoofdonderwijzers van de jongensschool hebben we gehad: SOETE Dominique, DEBACKER Alberic, LECOUTERE Theofiel, VAN MASSENHOVE Aimé, LECOUTERE Medard en heden tendage HAUTEKIET Oscar.

Als hoofdonderwijzeres: Mejuffer DEHAERINCK Elisa, Mejuffer LOGGHE Zoé en thans Mejuffer HAUTEKIET

X

X X X

Alvorens verder te gaan met de huidige beschrijving veroorloof ik mij enkele regels te wijden aan de nagedachtenis van den heer hoofdonderwijzer SOETE Dominique, die in dien tijd het bestuur in handen had van de toen vermaarde Gemeentelijke Jongensschool van 't Sas.

Heer SOETE Dominique was een van die zo ijverige dorpsonderwijzers die alleen leefden voor de roem van de inrichting en voor de toekomst van hun leerlingen. Zijn voornaamste doel was het vormen van de jonge krachten die hem waren toevertrouwd en het voorbereiden van hun toekomst. Steeds met de moed bezield wijdde hij na zijn dagelijkse taak verscheidene uren aan de voorbereiding van zijn leerlingen tot de ingangsexamens voor het middelbaar onderwijs of tot examens voor lagere betrekkingen bij Staat, Provincie of Gemeente inrichtingen.

Verscheidene hogere staatsambtenaren en vooraanstaande personen uit de huidige samenleving ontvingen bij hem hun lager onderwijs en werden door hem binnen gebracht in atheneum of college om van daar verder naar de hogeschool te trekken.

² Nota van de redactie:

De ingang links van het vroegere gemeentehuis was voor de jongensschool, rechts was de ingang van de meisjesschool.

³ Inmiddels is dat gemeentehuis ook niet meer dienstig als gemeentehuis.

SAS--SLIJKENS

Een zicht op de Prinses Elisabethlaan. De Sas-
huizen (x) Het huis van de schrijver (xx)

Een zicht op de Prinses Elisabethlaan
Het Gemeentehuis met de Gemeentescholen (x)

Foto's 36 en 37

Ik ben er van overtuigd dat heden nog alle oude Sassenaars die bij hem op school zijn geweest, met eer en lof zullen spreken over "Meester SOETE" en zijn nagedachtenis zullen zij nimmer vergeten.

De heer SOETE Dominique werd op pensioen gesteld als hoofdonderwijzer in het jaar 1910. Hij was ook gezworen landmeter. Nadat hij gepensioneerd werd nam hij nog jaren het ambt waar van gemeenteontvanger te Bredene. Hij stierf gedurende de oorlog in het jaar 1943 te Brussel. ⁴

X

X X X

Nevens het gemeentehuis en de gemeentescholen, in het huis thans bewoond door de E.H. onderpastoor van Molendorp⁵ en de heer koster, woonde voor 1911 wijlen heer MEERT Alfred, dokter in de geneeskunde.

Dokter MEERT A., echtgenoot van mevrouw DE SWAEF Mathilde, was geboortig van Moortsel en was geneesheer van het weldadigheidsbureau der gemeente Bredene. Hij kwam zich in 1888 op het Sas vestigen en won weldra de achting van iedereen; met recht en reden werd hij de "Vriend der Armen" genoemd. Hij bezweek in 1911 aan een hartziekte terwijl hij 's nachts op weg was om een zieke te bezoeken.

Na zijn dood kwam heer dokter Maurice VANDEN BULCKE zich op het Sas vestigen en na het vertrek van deze laatste heer dokter VANDEN WEGHE Michel. Een tweede dokter met name GHESQUIERE Willy kwam zich voor de oorlog 1940 – 1945 alhier vestigen.

Nog in de Prinses Elisabethlaan, op de plaats waar zich nu het groot stapelhuis van fabriek OSTENDIA opricht, bevond zich vroeger de groot vermaarde stenen molen van Slykens. Deze molen was een der grootste eigenaardigheden van dit gehucht. De molenaar, heer LEKENS Karel, was dan ook goed bekend in de streek.

Het was een der schoonste molens van de omstreken, statig gebouwd in stenen die wit gekalkt waren. Geen enkel inwoner van die tijd kan zich het Sas van toen voorstellen zonder in de geest de stenen molen erbij te voegen. Hij verhief zich fier in de hoogte. Bij windig weer suisden zijn wieken door de onmetelijke ruimte als vier reuzen die elkander in wanhopige vlucht achtervolgden.

⁴ Nota van de redactie:

Zijn kleinzoon was de later internationaal bekende professor Walter Soete van de Universiteit van Gent.

⁵ De laatste onderpastoor die daar zijn intrek genomen heeft was e.h. F. Latruwe.

Deze molen behoorde in de Franse tijd toe aan de heer Jacobus MONTANGIE, welke hem naar het schijnt heeft laten oprichten. Hij werd toen gedurende enige tijd gebruikt als stapelplaats van de voeders, haver en hooi, bestemd voor het republikeinse leger. Die voeders werden bij de landbouwers van de omtrek opgeëist.

Deze opeisingen werden door onze voorouders niet met een goed oog aanzien, temeer daar ze zich snel opvolgden en men nooit wist wanneer ze een einde zouden nemen.

De molen van Slykens werd afgebroken rond het jaar 1905. Op de plaats waar hij gestaan heeft werd een café gebouwd. Dat werd destijds bewoond door wijlen heer Jules DEMEESTER, aannemer-metser. Dit café bestaat thans nog en maakt deel uit van de gebouwen van de OSTENDIA.

Achter dit café werd rond dezelfde tijd de zo vermaarde toneelzaal van de Koninklijke Toneelvereniging "NUT en VERMAAK" van Bredene – Slykens gebouwd. ⁶

De maatschappij "NUT en VERMAAK", die reeds sedert lang haar 50-jarig bestaan vierde, werd gesticht door wijlen Frans MAES – MONTANGIE en gaf vroeger gedurende verscheidene jaren haar vertoningen in het café gelegen aan de westkant van de kerk van Molendorp op de Prins Albertlaan. Dit café was eigendom van wijlen heer Charles VAN HUELE – MERMUYS, brouwer, wonende drie huizen meer westwaarts. Het werd uitgebaat door wijlen heer Theofiel KERCKAERT – LUCA en naderhand door zijn vrouw, weduwe Josephine LUCA die thans, sedert de oorlog 1940 – 1945, woonachtig is te Gistel.

De ganse blok huizen, met de brouwerij VAN HUELE, werd afgebroken om de verbreding te verwezenlijken van de grote baan Oostende – Plassendale, in de nabijheid van de kerk, in het jaar 1938 – 1939.

X

X X X

De toneelvereniging "NUT en VERMAAK" heeft destijds onder de leiding van haar betreurde voorzitter, heer Frans MAES, jaren van buitengewone welvaart en bloei gekend, zowel in haar oude als in haar nieuwe toneelzaal.

⁶ Nota van de redactie:

Zie op de volgende bladzijde een affiche van de vernoemde toneelmaatschappij "Nut en Vermaak" uit het archief van Ter Cuere. (foto 39)

Foto 39.

13 REEL om 512 GORDEN om 600

VLAAMSCHE SCHOUWBURG
BREEDENE (Slykens)

OP ZONDAG 1^e DECEMBER 1912

Luisterrijke JUBELVERTOONING
gegeven door de Maatschappij **Nut en Vermaak**
met de medewerking van **M^{vr.} DEPAUW-VANTRAPPE** en **M^{ej.} Germaine VAN ACKER** uit Gent.

ter gelegenheid van het
25 jarig lidmaatschap van

Oscar De Coninck.

Mijnheer PEPERMAN op Reis
Bijspel in vier bedrijven door X...

PERSONEN:

Peperman, peperkoekbakker.	Commandant Pouplemont	Een kruier.
Caroline, zijne vrouw.	Spiegels, kantoorbediende.	Een Statiebeamde.
Henriette, hunne dochter.	Jan, knecht van Peperman.	Een reiziger.
Daniel Savary.	Joef, knecht van Pouplemont.	Een gids.
Armand Lebel, bankier.	Een hotelhoofd.	Reizigers.
		Volk.

De rol van Peperman zal vertolkt worden door den heer Jubilaris.

HULDEBEWIJS AAN DEN JUBILARIS.

TOT SLOT:

DE DUIVEL OP 'T DORP
Bijspel met zang in 1 bedrijf door Nestor De Tière

PERSONEN:

Ambroos, smid.	Felicitas, zijne vrouw.	Kobe, Joerenknecht.	Wanne, loerenmeid.	Vader Clemens
----------------	-------------------------	---------------------	--------------------	---------------

KAPPING VAN HET HUIS DERAEDT

Prijzen der plaatsen als naar gewoonte. — Voor voorbehouden plaatsen zich te wenden in het Lokaal.

Kinderen onder de 12 jaren zijn niet toegelaten.

Ter Studie: **LIEPDEDRIJT**, drama in 4 bedrijven door N. De Tière
Boek- en Steendrukkerij H. VAN CAMPO, Alst. Pieterslaan 7.

Buiten de vier wintervertoningen, die jaarlijks gegeven werden en druk bezocht door de inwoners van het Sas en van het omliggende, en telkens gesloten werd door een prachtig bal, werden voor de leden van de toneelkring zelf nog enkele gesloten feesten voorbehouden. Deze feestelijkheden bestonden doorgaans in het opvoeren van enkele toneelstukjes en het zingen van mooie liederen, gevolgd door een gesloten koffiepartijtje met bal.

Die feestelijkheden genoten een ongekennde bijval bij al de leden die er gedurende enkele uurtjes een alleraangenaamst samenzijn beleefden.

Pas enige weken geleden konden enkele oude leden van "NUT en VERMAAK", die thans nog het Sas bewonen, zich met genoegen nog eens deze zo lang vervlogen, doch nimmer te vergeten, avonden herinneren. Het was ter gelegenheid van de opvoering van de vrolijke komedie "WIM" in de zaal MONDIAL in de Nukkerstraat te Sas-Slykens.

Immers de toneelvereniging "NUT en VERMAAK" die sedert de oorlog 1914 – 1918 haar vertoningen voortzet in de stadsschouwburg van Oostende, onder de puike leiding van haar voorzitter, heer Alfons MAES, zoon van wijlen heer Frans, had er met veel genoegen aan gehouden, op uitnodiging van de uitbater van de zaal MONDIAL, heer Frans CUYPERS, aldaar de hoger vermelde komedie "WIM" op te voeren.

Deze komedie, die een toneelwerk is van de heer Alfons MAES zelf, en wel een van zijn beste werken, behaalde een buitengewoon succes. Het stuk getuigt van diepe mensenkennis vanwege de auteur.

De heer Alfons MAES, voorzitter van "NUT en VERMAAK" vierde op 7 december 1947 zijn gouden jubileum als voorzitter – toneelleider van de kring in de stadsschouwburg van Oostende.

Het is van de edele figuren die steeds op de bres stonden om de goede naam en faam van het oude Sas te helpen in eer houden en die zich thans, evenzeer als vroeger, gelukkig acht aan enkele oude leden van zijn toneelkring die nog zijn duurbaar geboorteplekje bewonen, de gelegenheid te verschaffen om nog eens gedurende enkele uurtjes te mogen genieten van zijn zo diepgaande kennis op toneelgebied.

X

X X X

We trekken nu verder de Prinses Elisabethlaan op en komen op de plaats waar nu de grote inrichtingen staan van de elektriciteitsfabriek. ⁷ (zie foto 40).

⁷ Nota van de redactie:

Dit is waar nu het gemeenschapscentrum en de technische dienst van de gemeente staat.

Een zicht in de Prinses Elisabethlaan met de grote electrische Centrale

Foto 40

Een zicht in de Prinses Elisabethlaan met de grote electrische Centrale

Foto 41

De gronden waarop deze fabriek gebouwd is, evenals deze die er naast liggen aan de oostzijde, waren voor 1907 weinig bebouwd. Ze vormden een grote lage vlakte, ongeveer 3,00 m. onder het straatpeil gelegen. (zie foto 41).

Ze werden gebruikt voor de grote steenbakkerijen van de families BILLIOUW & ZONEN en PORTIER & ZONEN. Iedere zomer werden daar verscheidene ovens steen gebakken in open lucht. Die stenen werden gedurende de winter afgevoerd en een groot gedeelte met schepen weggevoerd naar Nieuwpoort, Brugge en verderop.

De familie BILLIOUW woonde verscheidene jaren in het huis waar nu de heer CAMBIER, Georges, bestuurder van het Koninklijk Werk de "IBIS", woonachtig is. Dit gebouw was toen eigendom van deze familie die het daar deed bouwen in 1903. Thans is de familie BILLIOUW gans uitgestorven. De familie PORTIER was woonachtig te Oostende.

Rond de jaren 1907 verdwenen deze steenbakkerijen; de lage vlakte werd opgespuwd met baggerspecie voortkomende van baggerwerken die uitgevoerd werden om de vaart Oostende – Brugge te verdiepen. De gronden werden genivelleerd op dezelfde hoogte van het peil van de straat.

Een gedeelte van die gronden werd eigendom van de maatschappij der elektriciteitsfabriek en een ander gedeelte eigendom van de familie STAESSENS van Oostende.

Buiten de voorname gebouwen hiervoor beschreven waren weinig of geen huizen meer langs de Prinses Elisabethlaan gelegen en komen we dan ook verder rechtstreeks in de Nukkerstraat, waarvan reeds gewag gemaakt werd.

De Nukkerstraat maakt de rechtstreekse verbinding uit met Bredene – dorp, langs de Nukkerbrug, gelegen over de NOORD-HEEDE.

De Noordheede en de Nukkerbrug waren reeds gekend in de geschiedenis van Bredene en de geschiedschrijven ROBRECHT de BEAUCOURT de NOORTVELDE geeft ons de volgende inlichtingen nopens beide: ⁸

⁸ Breedene door de eeuwen heen - blz. 113 – 114.

"DE NOORDHEEDE

"(Noortheye)

*" Na de belegering van Oostende (1601 –1604) mieken de schippers weer
"gebruik van de Noordheede, die hun schepen naar Plasschendaele leidde,
"alwaar zij bij middel van eenen overdracht in de Yperleet overgewonden
"werden.*

*"In een vertoog van den jaere 1671 lezen wij dat << alle schepen willende
"vaeren van de caije van Oostende naer Brugghe hebben gehadt twee
"weghen of te passagen, te weten d'eene en de cortste commende uijt d'haven
"van Oostende door de CREKE VAN BREEDENE gezeyt de NORTHEYE
"neffens den dijck van Breedene tot Plasschendaele, alwaer alsdan was een
"overdracht, over hetwelck de schepen willende naer Brugghe wierden
"overghewonden in de ouden Ieperleet, d'anderen wegh ofte passage was
"van Oostende voorseit door de "GAVELOOSE CREEKE" het Stoutlant, ende
"ook als sy wilden, voorbij Snaeskerke ende Oudenborgh, vallende alsoo tot
"Plasschendaele aen den voorseiden overdracht ende also voorts naar
"Brugghe als de voorgaende.>> (Archief van Oostende).*

*"Zie ook een vertoog, in of omtrent Mei 1631, tot den Koning door den
"Gouverneur van Oostende gericht over deze zaak (Ibid). Een tot nu toe
"onopgemerkt gebleven feit is dat het graven eener kleine vaart tusschen het
"einde der vaart van Plasschendaele en de plaats waar het fort van Breedene
"ging gemaakt worden voor het vervoer der bouwstoffen, in de eerste dagen
"van november 1599 besloten en aanbesteed werd.*

"In het register 6 ½ Staatsarchief Brugge, vindt men het volgende:

*"Item was tzelve rapport gheresolveert te doen graven van thende van de
"vaert van Plasschendaele totter platse daar het derde fort Breedene zij
"gheplant worden om alle materialen te moghen aanveeren te watre, al ter
"minste Coste dat doendelick wordt bij bestedynghe van verscheyde meesters
"ende gheduerende 't zelve ghedelf ende gravynghe te ghebruycken
"waeghene voor een corten tijt (13 november 1599). Den 8te november
"wordt eene afveerdiging naer het leger gezonden "omme te staene over de
"bestedynghe van den canale leedende naer de plaetse van den derde forte."*

*"De Noordheede schijnt een waterloop te wezen met de bedijking van den
"polder van Breedene in de eerste jaren der XVIIde (1612) gevormd. Nopens*

“de Noordheede leze wen eene aanteekening in ‘La Flandre’ door Vanden Bussche, Staatsarchivist te Brugge, jaren 1874 – 5 bl. 398.

“Met het graven der vaart van Plasschendaele naar Slykens (1669) werd de “gemeenschap van Oostende met het binnenland, op het gebied der “waterwegen nog eens gewijzigd. (BOWENS, Geschiedenis van Oostende, “deel I, blz. 134, 142, 144, 147, 148).

**** §§ ****

“NUKKERBRUG op de NOORD-EEDE. ⁹

“In Vlaanderen was eertijds de NEKKER of WATERDUIVEL aanzien als een “nachtzwervend dier, gelijkende aan eenen wangedrocht dat traagzaam liep “rond den reiziger in de nabijheid van waterlopen, en een gerucht miek “gelijkende aan een gerammel van ketens.

“Het volksgeloof zag in den weerwolf of waterduivel eene vervloekte ziel, “veroordeeld om des nachts op de aarde rond te dolen, of ook nog was het “een levend schepsel, verbonden door zekere overeenkomst aan den Duivel “voor een tijdperk van zeven jaren. Hij ontving voor loon een plakket “(16 cents) daags maar indien hij zijnen dienst niet getrouw vervulde, werd “hij geweldig overladen met stokslagen.

“Men mocht zich niet laten opvolgen door eenene waterduivel, want hij “zoude kunnen langs achter op uwen rug springen, en alsdan zoudet gij hem “moeten dragen tot aan uwe woning. Vruchteloos was het ook hem te “bedreigen met eenen stok of een vuurwapen; zijne huid was tegen den kogel “bestand. Om er zich meester van te maken, moest men den bal, waarvan “men zich bedienen wilde, laten wijden op Sint Huibrechtsdag, patroon der “jagers, en hem met de tanden bijten vooraleer hem in den loop van het “geweer te laden. Vergeten wij ook niet te zeggen, dat de jager op “waterduivels in staat van gratie moest zijn, indien hij in zijne pogingen “wilde gelukken. Ten bloede gewond, keerde de weerwolf of nukker terug

⁹ Het woordje NOORDHEEDE komt voort van NORTHEYE;
Het woordje NUKKER komt voort van NEKKER.

Foto 42

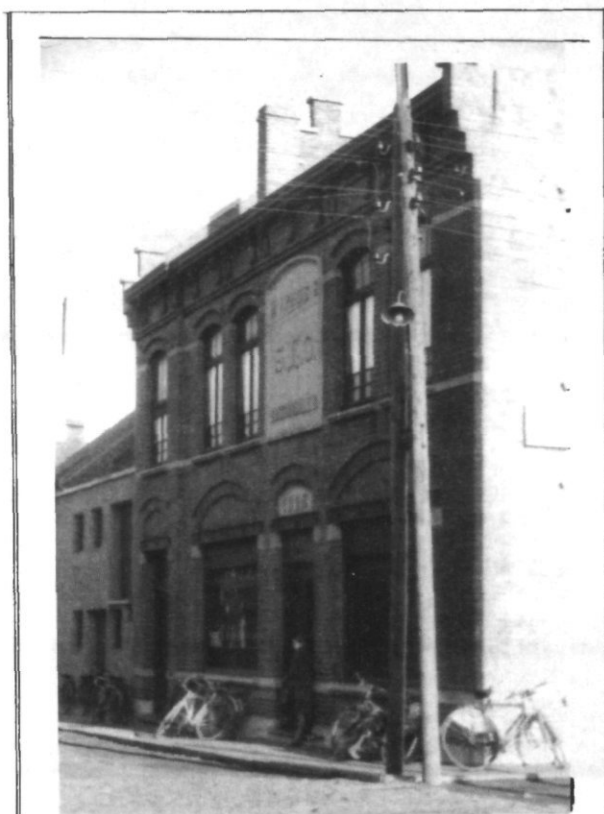

Foto 43

Deze foto's uit het archief Ter Cuere geven een zeer goed zicht op de Nukkerbrug zoals die vroeger destond.

“tot zijn wezenlijke gedaante, en zijn boettermijn eindigde noodzakelijkerwijze. Indien de poging mislukte of niet uitgevoerd werd volgens de voorschriften, die wij aangehaald hebben, gevoelde de onverschrokken jager zich geweldig gegeeseld door den helschen geest. Het bijgeloof aan den waterduivel was sterk ingeworteld bij ons volk, gedurende de XVIIde en XVIIIde eeuwen. De Nukkerbrug te Breedene had vroeger ook eene droevige beroemdheid bij onze inwoners, en de dorpelingen vreesden dezen gevaarlijken weg des nachts te moeten voorbijkomen.

X
X X X

**Een zicht in de Spaar-
zaamheidstraat
Magazijnen S.E.O.**

Foto 44

(Dit gebouw staat op de hoek
van Pr. Elisabethlaan.)

Verderop, over de Nukkerbrug, bestonden weinig huizen doch enkele hofsteden tot aan Bredenedorp.

We komen thans terug naar het OUDE SAS dat wij in de jaren 1897 – 1900 zien verdwijnen om plaats te maken voor een dicht bevolkte wijk: DE BREEDENSE STRAAT. Zoals vroeger reeds werd gezegd werd na de aanbesteding van de werken tot uitbreiding van de haven van Oostende op 18 oktober 1897 onmiddellijk overgegaan door het bestuur van Bruggen en Wegen tot de totale afbraak van de sluizen genoemd “Ecluse Militaire” en “Ecluse Française” alsook tot de afbraak van al de woningen gelegen in de gehuchten “Het Varretje” en de “Molenhoek”. De onteigening en de afbraak van de woningen van deze beide gehuchten noodzaakten de bevolking die aldaar woonachtig was te verhuizen.

Een groot gedeelte van deze bevolking vestigde zich op het Sas zelf, in de "Breedense straat" en in de Nukkerwijk; een ander gedeelte in de vuurtorenwijk, en een derde gedeelte in de stad Oostende. Op enkele jaren tijd zag men menigvuldige nieuwe woningen oprijzen langs de Prinses Elisabethlaan tussen de elektriciteitsfabriek en de Nukkerstraat, en nieuwe straten werden aangelegd zoals de STAESSENSSTRAAT, de SPAARZAAMHEIDSTRAAT, (zie foto 44) de NIEUWSTRAAT, de VAARTSTRAAT, en andere tussen de vier voornoemde gelegen.

Onder de menigvuldige families die "Het Varretje" of "Den Hoek" verlieten om zich op het Sas of de Breedense Straat te gaan vestigen kan ik onder meer noemen de families: VAN HOOREN, MOULAERT, JACQUELOOT, CLAEYS, MAERTENS, WOUTERS, HEINDERYCK,

FLOCKMANS, VANDENBERGHE, (zie foto 45) DEBROCK, HELSMOORTELE, VAN RAEFELGHEM, MARCHAL, ZWAENEPOEL, enz.... Verscheidene van die families of van hun afstammelingen zijn daar nog steeds woonachtig.

Foto 45

De Nukkerwijk en de Breedense straat breidden zich zo meer en meer uit; stilaan zag men dit gehucht aangroeien. De bevolking vermeerderde zodanig dat na ettelijke jaren met recht mocht gezegd worden dat het oude Sas op deze plaats was overgeplant geworden en daar nieuwe stevige wortels had geschoten.

Nu is de Breedense straat het hart van het Sas geworden. Men kan daar buiten de wijkscholen tel van handelshuizen aantreffen die ertoe bijdragen om dit gehucht tot een echt handelscentrum te herscheppen. Men treft er allerhande winkels aan: kruidenierswinkels, beenhouwerijen, schoenwinkels, klerwinkels, huisraadartikels, groentewinkels, elektriciteitswinkels, haarkappers, enz..... te lang om te melden.

**Een zicht op de Nieuw-
straat - Smidse Billiau
Camille en Zoon (x)**

Foto 46

Ook verscheidene werkhuizen werden daar ingericht. Om er enkele te vernoemen: De smidse BILLIAU Camiel en zoon Willy (zie foto 46) de schrijnwerkerij HELSMOORTELE Edouard, de velofabrikanten VANDENBERGHE Louis (zie foto 47) en DUMON Gustaaf, de mechanische werkhuizen van MARLEYN Henri, de drukkerij GOEKINT Arthur, (zie foto 48) de bierenfabriek DEPOORTER Jerome, enz....

Vergeten wij ook niet de grote moderne instellingen van de welbekende firma BOLLENBERGHE Richard en Zonen. Ze is in de ganse omtrek de meest vermaarde firma voor allerhande vervoer binnen en buiten het land. ¹⁰ (zie foto 49).

Die aanduidingen zullen volstaan om de lezer een klein denkbeeld te geven van de bedrijvigheid die thans in dit gedeelte van het Sas heerst.

X
XXX
X

Langs de Prinses Elisabethlaan zelf vernoemen we nog op nijverheidsgebied de volgende instellingen:

- 1° De PESCATOR waar allerhande afval van vis verwerkt wordt tot veevoeder voor pluimgedierte of omgewerkt tot vetproducten; (Uit het archief Ter Cuere toont foto 51 een oude foto van een vroegere ijsfabriek en de visverwerkende nijverheid PESCATOR.)

¹⁰ Nota van de redactie:

Dit is waar zich nu in de Zuidstraat de supermarkt DE SPAR bevindt.

**Een zicht in de Nukker-
straat. Werkhuis van
de Velofabrikanj
Vandenberghc Louis (x)**

Foto 47

Noot van de redactie:
Op deze plaats bevindt
zich nu het ING- kazntoor
hoek Wagenmakerstraat
en Nukkerstraat.

**Een zicht in de Vaart-
straat. Drukkerij
Goekint Arthur (x)**

Foto 48

Noot van de redactie:
Dit is de hoek Vaartstr.
en Pr. Elisabethlaan.

Een zicht in de Zuidstraat. Gedeelte van de Instellingen van de firma Bollegberghe Richard en Zonen (x)

Foto 49

Een zicht op de Prinses Elisabethlaan met de fabriek voor Bouwstoffen V.K.B. (x) en de sardijnenfabriek V's Van Walleghem en Zonen (xx)

Foto 50

- 2° De SARDIJNENFABRIEK van mevrouw weduwe VANWALLEGHEM & Zonen;
- 3° De fabriek van bouwmaterialen V.K.B;
(foto 50 toont de drie voornoemde nijverheden)
- 4° De smidse van CATTRYSSSE Oscar & Zoon (reeds .vroeger vernoemd);
- 5° De schrijnwerkerij CATTRYSSSE Lievin;
- 6° De kopergieterij DE BAEDTS Carlos;
- 7° De vermaarde Elektriciteitsfabriek;
- 8° De wijdvermaarde wasserijen DEFEVER Robert en DEVYNCK Frans gelegen in de Kerkhofstraat. (zie foto 52)

Foto 51

Verder op deze laan hebben we dan ook nog;

- 1° De gemeentescholen waarvan we hoger de beschrijving gaven;
- 2° Het gemeentehuis;
- 3° De sashuizen;
- 4° De school genoemd "IBIS".

SAS--SLIJKENS

Een zicht op de Kerkhofstraat met de wasserijen
van Defever (x) en Devynck (xx)

Foto 52

Enkele regels dienen gewijd aan deze bijzondere inrichting.

Het werk van de "IBIS" werd gesticht in 1906 door Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Albert van België.

Het doel van dit werk is het beschermen van de wezen en kinderen van zeelieden. Aan deze kinderen wordt de mogelijkheid verleend de stiel van hun vader te leren en nadien voort te zetten. Ook worden velen onder hen voorbereid tot het postuleren van andere betrekkingen, 't zij bij de handelsvloot, het Zeewezen, enz...

Het bestuur werd bij de stichting samengesteld als volgt:

de heren: DE CUYPER, Edouard, voorzitter,
 BAUWENS John, ondervoorzitter,
 Commandant BULTINCK, secretaris.

Als bestuurder van de school werden benoemd:

de heren:	WUYLEN	van 1906 tot 1937
	CAMBIER Georges	van 1937 (en heden nog in dienst).

Bij de stichting waren de kinderen gehuisvest aan boord van een gewezen oorlogsschip van de Engelse Admiraliteit. Dit schip werd naar Oostende overgebracht in 1906. Het werd ingericht om als schoolschip te dienen en kreeg later de naam "Commandant BULTINCK". Het werd gemeerd in de vaart Brugge – Oostende in de nabijheid van de sluizen van Slykens, langs de middenpijler van het groot sas.

In 1925 werden de oude huizen staande naast de huidige woning van de heer bestuurder G. CAMBIER, door het Koninklijk Werk "IBIS" aangekocht en afgebroken. Op deze plaats werd de thans bestaande IBIS-school gebouwd.

Het schip werd nog enkele jaren behouden om te dienen als opleidingsschool voor de kinderen van de "IBIS". Later werd het verkocht om afgebroken te worden.

Voor de oorlog 1914 –1918 bezat het werk 2 stoomtrawlers, de IBIS O 75 en de IBIS O 76, die regelmatig de visvangst op zee deden. Aan boord van dit trawlers deden de oudste leerlingen hun eerste zeereizen. Op die manier ontvingen ze hun eerste praktische lessen over zeevisvangst.

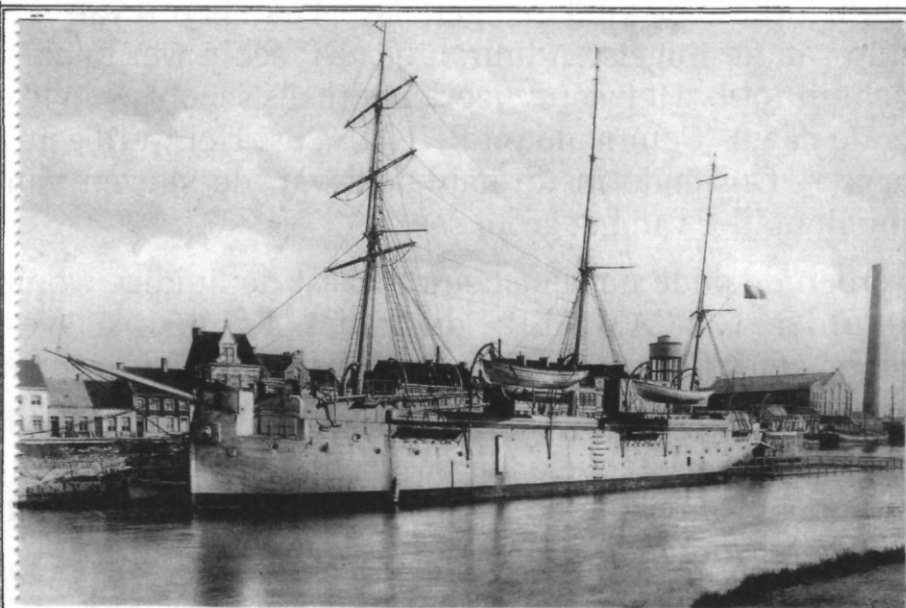
Thans zijn deze stoomtrawlers vervangen door het motorschip IBIS O 178.

Een verdere uitbreiding van de huidige instellingen van het Koninklijk Werk "IBIS" wordt hedendaags beoogd.

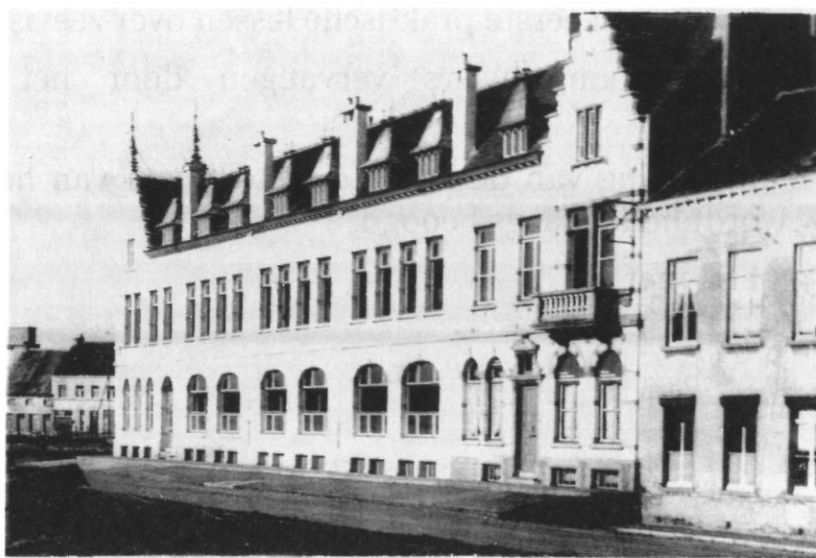
Zie foto's 53 tot en met 60.

SAS-SLUKENS

KONINKLIJK WERK "IBIS."

HET VROEGER SCHOOLSCHIP 'COMMANDANT BULTINCK.'

DE HUIDIGE SCHOOL

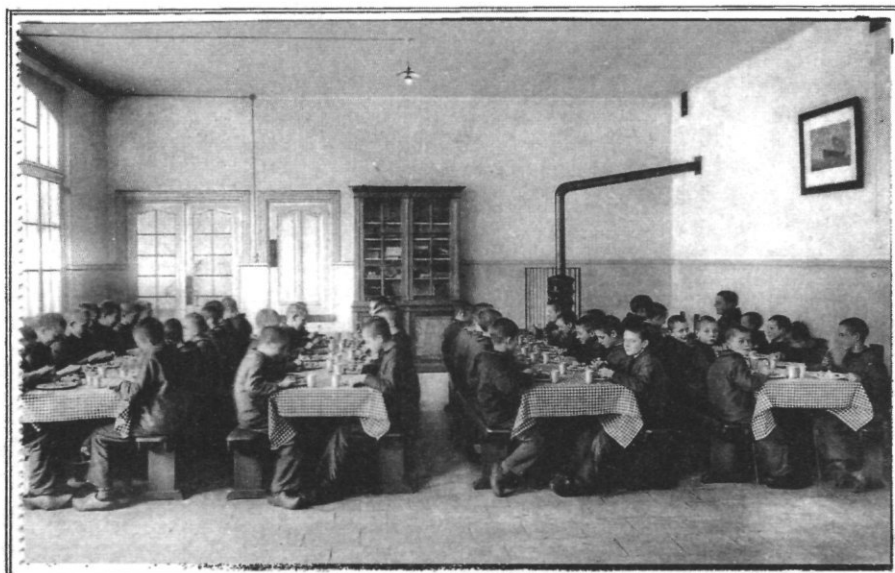
Foto's 53 en 54

SAS-SLUKENS

KONINKLIJK WERK "IBIS"

DE MATROOSJES

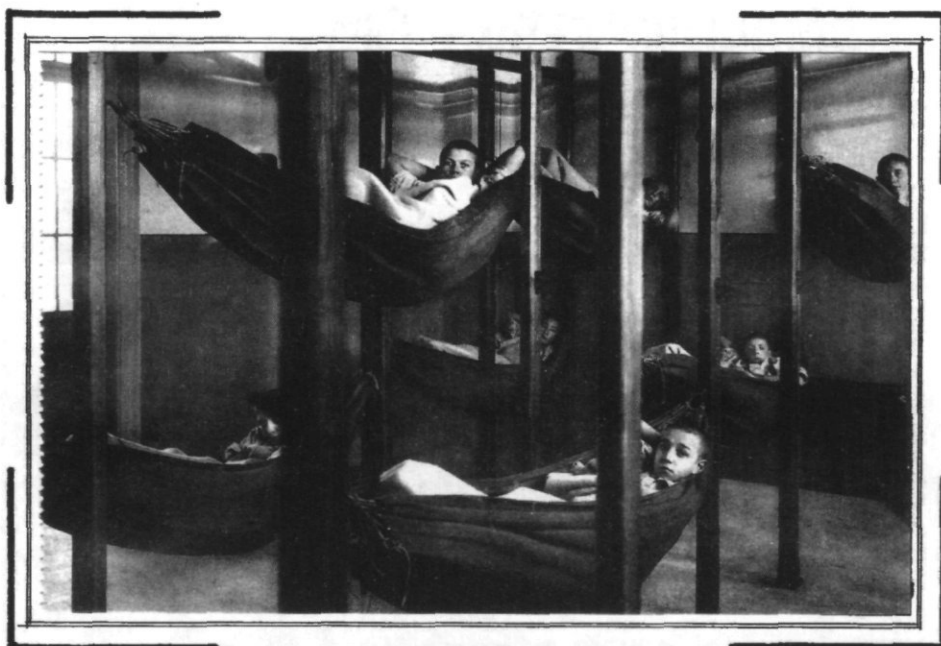

HET IETMAAL

Foto's 55 en 56

SAS-SLUKENS

KONINKLIJK WERK "IBIS."

EEN SLAAPPLAATS

EEN HOEK IN DE KEUKEN

Foto's 57 en 58.

SAS-- SLIJKENS

KONINKLIJK WERK
"Ibis."

Les in T.S.F.

Foto's 59 en 60.

Les in tvissen met het visnet

Op nijverheidsgebied langs de Prins Albertlaan vernoemen we

1° De bloemisterij VYNCKE Robert,

2° De bierenfabriek LUCA Camille,

3° De fabriek van bouwmaterialen van de firma CATTEEUW.

Eindelijk in de Molenhoek hebben we:

1° De bekende touwfabriek "OSTEND STORES", ¹¹ (zie foto 61)

2° De twee vermaarde wasserijen van: a) SAMYN Oscar en Zoon,

b) SAMYN Ernest en zoon. (foto 62)

3° De werkhuizen van de Slaapwagenfabriek genoemd de "WAGON-LITS"; ¹²

4° De grote scheepswerven van de firma "BELIARD & CRIGHTON"

Deze vier laatste instellingen bevinden zich op grondgebied dat vroeger deel uitmaakte van de gemeente Bredene maar dat, als gevolg van de uitvoering van de werken tot uitbreiding van de haven van Oostende, ingelijfd werd bij het grondgebied van deze laatste stad.

Ze kunnen nochtans, gezien hun ligging, aanzien worden als deel uitmakende van het huidig nijverheidscentrum van Sas-Slykens.

Het ontstaan van de verschillende nijverheidstakken opgesomd hiervoor maakten van het Sas een van de grootste nijverheidscentra van Oostende. Dagelijks komen hier honderden mannen en vrouwen hun brood verdienen. Dank zij handel en nijverheid kent het Sas van heden een hernieuwde bloei.

We gaven dus een overzicht van het OUDE SAS voor het jaar 1900. We zetten uiteen om welke redenen dit oude Sas gedoemd werd te verdwijnen en schetsten in het kort het ontstaan van een nieuwe wijk, de Breedense straat, die het centrum werd van hetgeen we met recht het NIEUW SAS noemen.

X

X X X

¹¹ Nota's van de redactie :

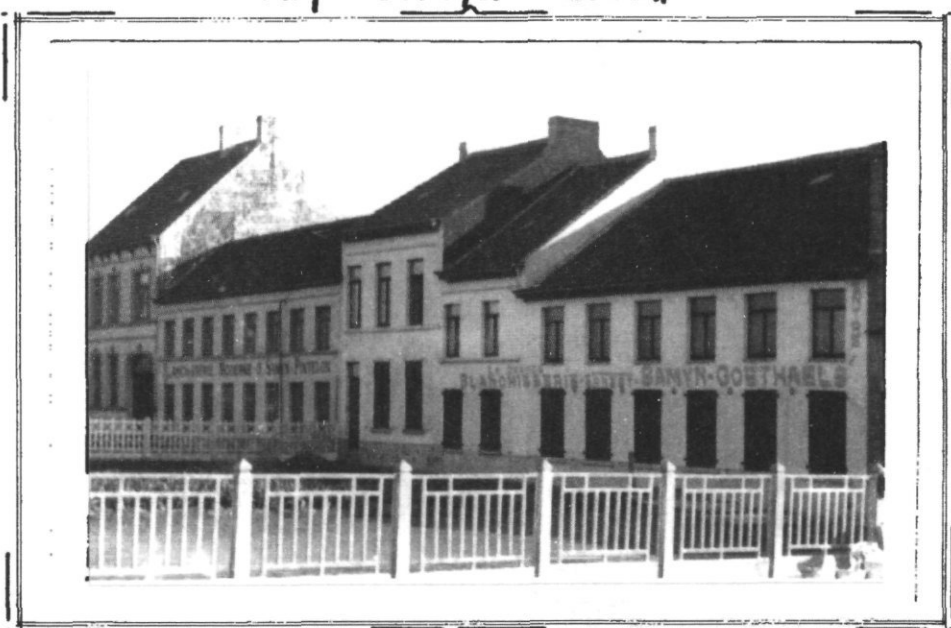
Deze instellingen zijn nu verdwenen en hebben plaats gemaakt voor de beschermde werkplaats DE OESTERBANK;

¹² Deze werkhuizen bestaan nog maar nu onder de naam RSI of Rail Services International.

SAS---SLIJKENS

Een zicht op de Molenhoek met de werkhuizen
van "Ostend-Stores."

Een zicht op de Molenhoek
met de wasserijen Samyn Oscar en Zoon
en Samyn Ernest en Zoon

Foto's 61 en 62.

Ik wil hieronder, alvorens verder te gaan, ook nog de lijst laten geworden van de burgemeesters van Bredene sedert 1797 tot op heden en waarvan verscheidene het Sas zelf bewoonden.

1.	De heer	DEWEERT F.J.	1797
2.	De heer	VERDONCK Frans	1806
3.	De heer	KEMPINCK N.	1807
4.	De heer	KEMPYNCK Frans	1821
5.	De heer	DE BEER Jan	1822
6.	De heer	DUMON Jozef,	1828
7.	De heer	ZWAENEPOEL André	1837
8.	De heer	DUMON Jozef	1843
9.	De heer	VALCKE August	1857
10.	De heer	VAN STEENKISTE Jacobus	1863
11.	De heer	BOSSIER Petrus	1870
12.	De heer	RO TSAERT Hendrik	1872
13.	De heer	ZWAENEPOEL Hendrik	1879
14.	De heer	RO TSAERT Hendrik (= 12)	1896
15.	De heer	VERDONCK Jan	1896
16.	De heer	RO TSAERT Hendrik (zoon van 12)	1907
17.	De heer	BAELDE Désiré	1912
18.	De heer	NYSSSEN Désiré	1914
19.	De heer	INGELBRECHT Ch.	1918
20.	De heer	ZWAENPOEL André	1921
21.	De heer	PLOVIE August	1947

Door de redactie bijgevoegde nota (bij het verwerken van deze tekst voor het jaarboek) met opgave van de burgemeesters die nadien nog gekomen zijn:

22.	De heer	CLAEYS Albert	1965
23.	De heer	EEREBOU T Roger	1983
24.	De heer	VANHOOREN Willy	1989

HOOFDSTUK IV.

+ ° + ° + ° +

FOLKLORE VAN HET OUDE SAS.

+ ° + ° + ° +

Vooraleer onze beschrijving te eindigen veroorloof ik mij de lezer nog enkele gebeurtenissen te verhalen waarin we de folklore van het vroeger Sas terugvinden.

Eerder in de huidige beschrijving lazen we dat, voor de uitbreidingswerken van de haven van Oostende, het Sas verbonden was met de stad door een steenweg die liep van Slykens naar Oostende door het gehucht "het Varretje" of "De Hoek" langs de "Drie Huizekens" weg. Deze steenweg maakte deel uit van de staatsbaan Brugge – Oostende en bevatte de tramlijn Blankenberge – Oostende. We konden eveneens lezen dat toen nog geen spraak was van de trams 3 en 4 en dat hoogstens 4 tot 5 stoomtrams per dag van Blankenberge naar Oostende langs Slykens voorbijreden en er de mogelijke reizigers opnamen.

Hieruit is dan ook gemakkelijk te besluiten dat onze voorouders, de Sassenaars van toen, doorgaans niet zoals wij een dagelijkse voeling met de stad kenden. Ze waren er min of meer op aangewezen de zon- en feestdagen op hun eigen dorp door te brengen.

Jongeren kunnen misschien ongelovig glimlachen en denken dat we spreken over eeuwen terug. Toch is het zo dat enkele tientallen jaren volstonden om het leven een ander uitzicht te geven, om het ten gronde te wijzigen, tot zelfs in de aard van zijn gemakkelikheden.

Trouwens waren cinema's en dancings ons onbekend, toch kenden we de kunst om vreugde en plezier te maken. Maar dit gebeurde toen niet in publieke plaatsen maar wel in gesloten kringen onder de inwoners zelf.

De jaarlijkse carnaval- en de kermisdagen brachten hun feestelijkheden mee, hun uitbundigheid en hun eigenaardige prettige gewoonten. Oudere Sassenaars dan schrijver zelf vertellen nu nog soms over de vele benden maskers die toen het Varretje en ook de Mosselhoek doorkruisten. Ook enkelingen liepen gedurende voormelde dagen gemaskerd door de straten van deze gehuchten. Ze amuseerden en verlustigden de honderden wandelaars door het zingen van allerhande kluchtliederen en het vertellen van aardigheden.

In de drankhuizen was het niet minder druk en aan accordeons was er geen gebrek. Er werd gedronken en gedanst en meermaals zag men de dag in de lucht oprijzen bij het huiswaarts keren.

De inwoners bleven op deze dagen meestal op het Sas zelf en zo waren deze carnavaldagen een bron van inkomsten voor de herbergiers van de wijk. Vele volksliederen uit deze tijd bleven tot op heden nog bekend in de streek. In de geest van de oude Sassenaars roepen deze liedjes altijd weer die zalige herinneringen van het verleden wakker.

Wie hoorde immers niet eens het alom gekende volkslied dat volgt:

Wel gup Marianneke sausepanneke, met de vasten avond,
Wel gup Marianneke sausepanneke, met de carnaval;
Wij zijn gezworen kameraden en zullen elkander nooit verlaten,
Wij zijn bijeen en wij blijven bijeen, Amelie en Pier maskeren te gader.

Dit liedje en veel andere , allen even eenvoudig en rondborstig van aard, brengen ons terug naar die tijden van welvaart en huiselijk geluk. De vreugde van onze voorouders, hun gezonde geest, hun drang naar schoon, gemeenschappelijk en edel vermaak vond in die liedjes de zuiverste uiting. Toen kende men de warme hartelijkheid van een gesloten vriendenkring waar ieder mekaar kende en waar binnen de grenzen van het behoorlijke, ieder zichzelf kon en durfde te zijn in eenvoud en oprechtheid.

Het was het gulden tijdperk van onderlinge steun en van wederzijdse behulpzaamheid. Waar men samen de vreugde had genoten zou men ook samen het leed delen en helpen dragen. Er bestonden geen geschreven sociale wetten maar er bestonden harten die klopten en die daadwerkelijk meevoelden daar waar verwanten, vrienden of kennissen in nood verkeerden. Toen kon men leven met het vooruitzicht van een plezier dat komen zou: de 4 of 5 kermissen per jaar waren lang verwacht en hadden de bekoorlijkheid van het zeldzame, van iets dat de dagelijkse orde op een verrassende wijze kwam onderbreken om eens de echte vreugde te laten hoog tij vieren. Men beleefde reeds karrenvrachten plezier aan de vele voorbereidingen die de kermissen of carnavaldagen vooraf gingen. Men sprak met geestdrift over de leute die komen zou en over de grappen die zouden beleefd worden.

Nu nog zullen genoeg ouderen zijn overgebleven om dit alles te getuigen. Ze treuren omdat zoveel echte frisse vreugde plaats heeft gemaakt voor wulps plezier, genoten ver van huis, voor steedsse gemakelijkheden, voor overdreven genietingen. De echte vreugde ligt in de kiem gesmoord, en elk enthousiasme is dood in die jeugd die lijdt aan levensmoeheid en zielloosheid.

Van wat houdt hij nog, hij die zelfs de bekoorlijkheid van eigen haard en eigen volk is voorbij gegaan en gevoelloos bleef voor al hetgeen zij beminden, zij die hen het daglicht schonken. De harten zijn ruw geworden. EIGEN HAARD IS GOUD WAARD zegt een spreuk die geliefd was door onze voorouders. In koper gegrift vonden we die spreuk zo dikwijls terug in eenvoudige woonkamers, bij simpele lieden. Ze verstonden die spreuk en ze kenden de waarheid die er in school. Zelfs de eenvoudige man, die hard moest werken voor zijn dagelijks brood, had

hersen en die ruim konden denken, hij was eerlijk als goud en goed als brood. Ja dat was de werkman van toen. Nu is men de spreuken vergeten, men vindt het een kinderachtig en sentimenteel gedoe en de dorpskermissen, och die zijn te min geworden.

Heugelijke Saskermis, hoe is het mogelijk! Gij die voor ons een hoogtepunt waart, een heerlijkheid, die ons voor enkele dagen deed leven onder een hoger voltage, zodat het bloed ons sneller door de aderen stroomde en het opborrelend leven zich uitte in gulheid, in lachfuses, in opgewondenheid, in vriendelijkheid, in rondedansjes en lollige grappen, guitige streken en niet in het minst in liedjes, die gezongen met vlam en vuur, zelfs de lauwen wisten te ontvlammen.

Saskermis werd geopend op de eerste zondag van september en gesloten de tweede maandag die op deze zondag volgde.

Gedurende de kermisdagen, met uitzondering van de woensdag, vrijdag en zaterdag, hadden allerhande volksfeesten plaats: zakloping, ringsteking, wit en zwart, mastklimmen, eierslag, enz.... deze volksfeesten hadden een overgrote bijval. Ze waren voorbehouden aan de inwoners van de streek. Ze eindigden met schone prijsuitdelingen. De feestelijkheden hadden plaats 's namiddags, ze lokten een massa volk uit de stad en het omliggende naar het Sas.

Oude familieleden vertelden mij dat in hun tijd op de kermisdagen een menigte volk op het Sas samenstroomde, dat op de eerste kermisdagen bij mooi weder de steenweg van Bredene naar Oostende vanaf de "Drie Huizekens" tot aan de brug van de sluizen van Slykens, gedurende de ganse middag tot laat in de avond zwart zag van de wandelaars.

Wat de foor betrof mag men zonder overdrijven zeggen dat deze die we heden aantreffen in de Breedense straat op verre na niet te vergelijken is met deze die vroeger op het oude Sas stond.

Bovenstaande beweringen zijn zeker juist, want ikzelf herinner mij heel goed dat rond 1900 de barakken en verscheidene molens en andere attracties van de foor van 't Sas, zo talrijk waren dat deze foor zich uitstreckte enerzijds op de Prins Albertlaan vanaf het huis heden bewoond door dokter VANDENWEGHE tot recht over het magazijn van de heer Charles VANTYGHEM ¹ en anderzijds op de Prinses Elisabethlaan vanaf het gemeentehuis tot aan de thans vernielde zusterschool. ²

¹ Dit is waar zich nu het huisnummer 79 bevindt.

² Dit is tot waar nu het nieuwe gebouw van de IBIS staat.

Ook dan was de Saskermis nog heel druk bezocht en van af de voorhavenbrug tot aan de Breedense straat was de steenweg één leven en één beweging. De Sasbrug die toen gelegen was recht over de bestaande sashuizen ³ en die slechts voorzien was van één enkel tramspoor kon op zekere ogenblikken moeilijk volstaan om doorgang te verlenen aan al de wandelaars. (zie foto's 63 en 64 uit het archief van Ter Cuere).

Als gedurende de drukke uren van de eerste kermisdagen de stoomtrams van Blankenberge over deze brug moesten rijden, was men genoodzaakt langs beide kanten het volk gedurende bijna 10 minuten op te houden om aan deze trams doorgang te verlenen. De door alle oude Sassenaars alom gekende signaalman, heer D'HONDT Clement, was gedurende deze drukke uren voortdurend op de bres.

Wat de danszalen betreft die men toen aantrof op het Sas zal ik zeker niet overdrijven als ik u schrijf dat men er minstens 15 kon tellen, vanaf de voorhavenbrug tot aan de elektriciteitsfabriek, en dat alle gedurende de kermisdagen goede ontvangsten maakten.

Onder de meest gekende hadden we toen: de zaal gehouden door heer DEVRIENDT Louis en gelegen op de Prins Albertlaan n° 57; de zaal van LUCA – BOENS op dezelfde laan, thans bewoond door LUCA – CORNEILLE ⁴ (hier speelde gewoonlijk een orkest met verschillende muzikanten); verder langs de Prinses Elisabethlaan de zaal waar thans heer TAVENIER Joseph, woonachtig is; de zaal genoemd "Het Verdiep" gelegen waar thans het huis staat bewoond door heer VANDEVELDE Camiel (dit huis was gelegen in ene diepte, vandaar de naam)⁵; de zaal van de toneelkring "Nut en Vermaak" (reeds eerder vermeld)⁶ en verder nog de zaal waar thans de werkhuizen van de heer DE BAETS Carlos uitgebaat worden⁷ en waar toen woonachtig was, heer VAN BEVEREN Charles, die sedert meer dan 35 jaar naar Amerika vertrokken is.

Dit alleen was het beste bewijs dat de Saskermis toen een van de meest bezocht kermissen was van het omliggende.

³ Dit is nu de doorgang over de sluizen die niet meer gebruikt mag worden.

⁴ Gelegen links naast de nog bestaande woning van dokter Vandenweghe.

⁵ Dit is tegen de IBIS, Prinses Elisabethlaan, ongeveer aan het nummer 7.

⁶ Dit is waar de gebouwen stonden van de OSTENDIA, de toekomstige toegang naar "De Kop van Het Sas".

⁷ Dit is langs de Prinses Elisabethlaan, juist rechts van de huidige gebouwen van het gemeenschapscentrum, en waar vroeger de elektriciteitscentrale stond.

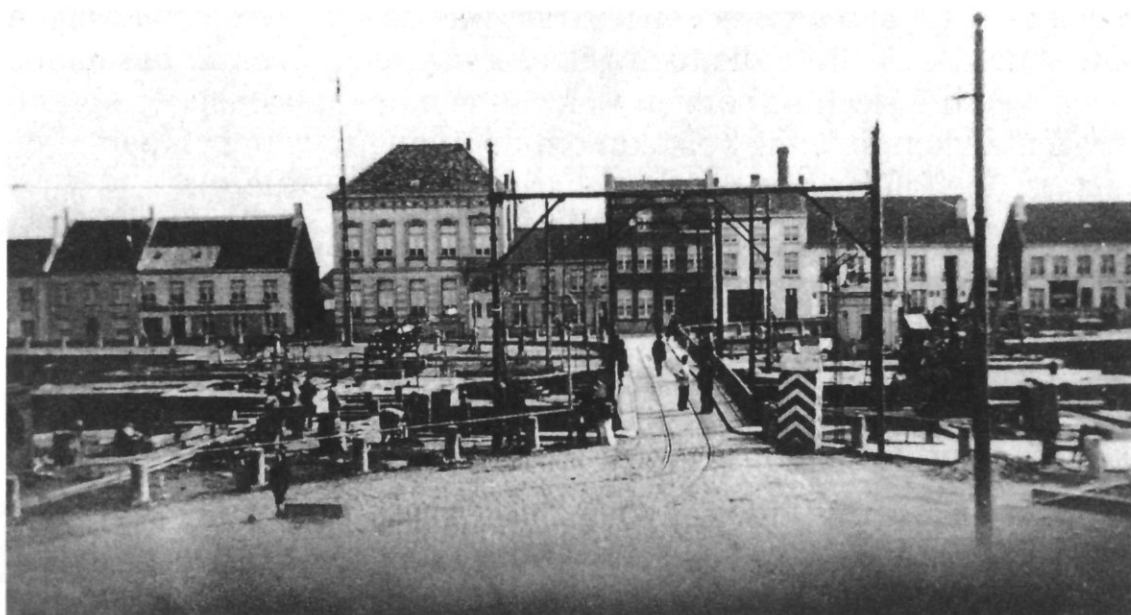

Foto 63

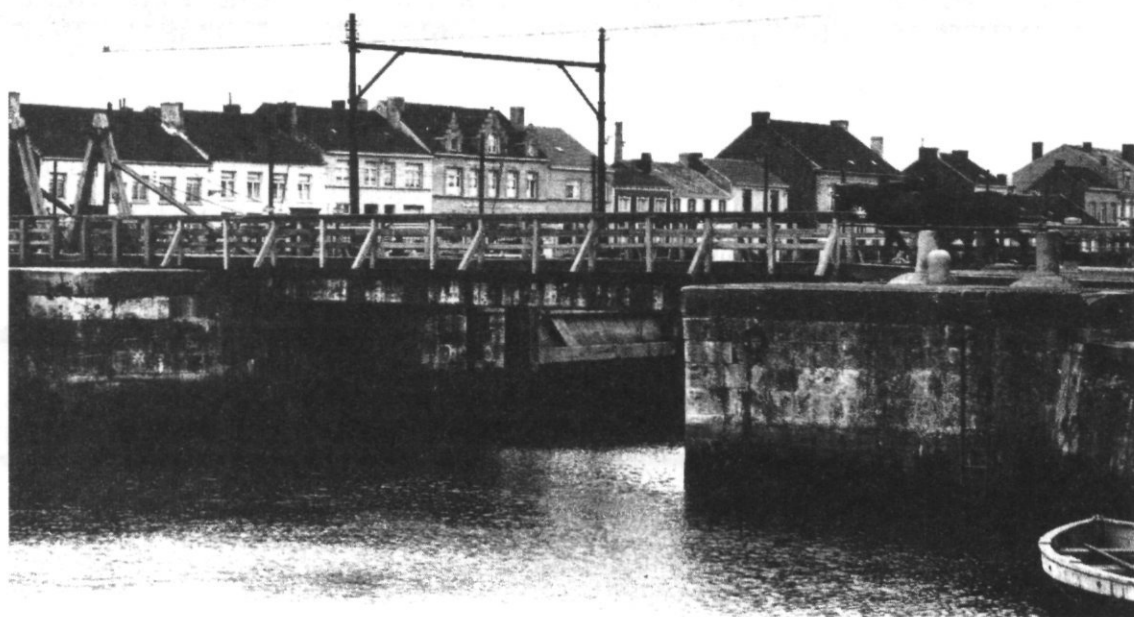

Foto 64

De dansen van deze tijden waren ook niet te vergelijken aan de hedendaagse en ik meen met recht te mogen zeggen dat ze meer ingetoomd waren. We dansten de WALS, de POLKA, de MAZURKA en de SCOTTIS. In de grote zalen werd ook een LANCIER of een QUADRILLE gedanst wanneer de gelegenheid zich hiervoor aanbood.

Als orkest hadden we draaiorgels, muzikanten en accordeons.

Het eigenaardigste van deze dansgelegenheden was de manier op dewelke overgegaan werd tot het inzamelen van het dansgeld. Men betaalde geen ingangsgeld bij het binnen treden van een danszaal, en taksen waren nog veel minder gekend. Enkel een glas bier werd besteld en betaald aan de gewone prijs, of ook nog werd een ingangskaartje afgeleverd tegen de gewone prijs en recht gevende op een glas bier.

Anders was het gesteld met het dansgeld. Men betaalde per dans 5 centiemen (een half kluitje zoals men het alsdan noemde) en kon hiervoor 2 dansjes doen. Tussen deze twee dansen was een rustpoos gedurende dewelke de orkestbaas de halve kluitjes afhaalde. Onnodig te zeggen dat voor de jonge lieden die liefhebbers waren van het dansen, menige kluitjes verdanst werden gedurende de kermisdagen.

Een typische gewoonte die toen bestond en die ik meermaals heb opgemerkt was zeker wel het volgende: meestal werd bij het bezoeken van een danszaal door de man of de verloofde slechts één glas bier besteld, dat eerst aan de vrouw of aan de verloofde aangeboden werd; nadat deze laatste een zekere hoeveelheid ervan gedronken had werd de overblijvende hoeveelheid terug aan de man aangeboden.

Denkelijk zal nu dergelijke handelwijze door de lezer eigenaardig gevonden worden. Hij zal zich afvragen of hierin een bijzondere bedoeling lag. Zeker niet, alleen de behoefte aan spaarzaamheid was meestal hiervan de oorzaak. Immers in de tijden die we beleefden, voor de oorlog 1914 – 1918, waren de inkomsten nog gering en niettegenstaande het leven toen veel goedkoper was dan hedendaags, konden onze voorouders zich toch geen uitgaven toelaten zoals wij in onze dagen zien gebeuren. Zij moesten dan ook zelfs op de kermisdagen hun uitgaven in verhouding beperken.

Daar anderzijds, zoals hiervoor reeds gezegd, teveel danszalen waren, zou het zeker te kostelijk geweest zijn om in elk van die zalen menigvuldige bestellingen van allerhande dranken te doen, zoals we hedendaags gewoon zien gebeuren op de kermisdagen.

Nochtans kort voor de oorlog 1914 – 1918 waren reeds veel van die oude gebruiken weggevallen, de contactname met de stad had zich laten voelen en vele nieuwigheden hadden toen het traditionele verdrongen.

Ook de sociale toestand van de arbeiders was dan reeds gevoelig verbeterd. De inkomsten waren reeds in ruime mate verhoogd.

Dat alles en de vroeger reeds aangegeven redenen hebben bewerkt dat de kermis van nu en deze van vroeger totaal verschillen, zelfs moeilijk nog te vergelijken zijn.

Iets ervan is natuurlijk gebleven. En uit die heugelijke tijd kennen ook veel jongeren nog het refrein:

*En had 't Sas er niet geweest,
Dan had er geen plezier geweest;
Viva 't Noorden, 't Sas is hier, 't Sas is hier,
Viva 't Noorden, 't Sas is weer op de zwier.*

Buiten de carnaval- en kermisdagen hiervoor beschreven meen ik dat het interessant is ook een beknopte uiteenzetting te geven van de onder de oude Sassenaars zo alom bekende jaarlijks loting, omdat ze telkens een zo algemene bedrijvigheid teweeg bracht in de streek.

Meest alle inwoners kennen dit volkslied betreffende de loting:

*'t Is de eerste keer en de laatste keer,
Van mijn leven, van mijn leven in dat kerntje niet meer;
't Is de eerste keer en de laatste keer,
Van mijn leven, van mijn leven in dat kerntje niet meer.
Oh, ja! Ja! We komen van het Sas (drie maal)
We gingen er gaan loten in het kerntje van glas.*

Velen echter zullen niet bekend zijn met de oorsprong ervan en zullen dat ook met een zekere belangstelling nog de weinige hieronder staande regels willen lezen betreffende deze jaarlijkse loting.

X

X X X

Zoals eenieder weet is de militiedienst in België verplichtend en worden alle jongelingen die de ouderdom van 19 jaar bereikt hebben, op een vastgestelde datum opgeroepen om te verschijnen op het wervingsbureau met het oog op hun inlijving in het leger.

Voor het jaar 1910 gebeurde inlijving van de jongelingen in het leger door middel van loting en wel op volgende manier.

Ieder jaar, in het begin van de maand februari, werden alle jongelingen die in de loop van het vorig jaar de ouderdom van 19 jaar hadden bereikt, uitgenodigd deel te nemen aan de loting, die plaats greep in de hoofdgemeente van hun militair kanton. Bredene was dan ook het hoofd van het 21ste militie kanton dat verscheidene gemeenten omvatte, ondermeer Klemskerke, Vlissegem, Zandvoorde, Oudenburg, Ettelgem, Westkerke, Leffinge, Slype, enz... Zo waren de jongelingen van bovengemelde gemeenten verplicht deel te nemen aan de jaarlijkse loting die plaats had op het huidig gemeentehuis van 't Sas.⁸

Deze loting gebeurde op volgende wijze:

Op vastgestelde dag en uur werd boven in de grote vergaderzaal van het gemeentehuis in het midden van de grote tafel, met groen tapijt bedekt, een kerntje geplaatst. Dit laatste had de vorm van een trommel van ongeveer 0,50 m. lengte en 0,30 m. diameter. Het was voorzien van een groot beweegbaar deksel in klaar glas en geplaatst in een staandertje waarin het kon gedraaid worden door middel van een handvat op een der zijden geplaatst, net zoals een boterkarn.

Daarin werden door de heer arrondissementscommissaris in het bijzijn van de heer burgemeester en andere officiële afgevaardigden, verscheidene loten geworpen die opgerold waren en in een klein beenderen busje staken; op elk dezer loten stond een nummer gedrukt, en daaronder hetzelfde nummer in letterschrift.

Zie hieronder een model op nagenoeg natuurlijke grootte :

30
DERTIG

Tevens was de heer arrondissementscommissaris in het bezit van een lijst van al de jongelingen van het militair kanton die verplicht waren deel te nemen aan de loting; deze lijst was opgemaakt per gemeente in alfabetische orde en de namen van de lotelingen waren eveneens in alfabetische orde opgeschreven.

⁸ Wat nu voor ons het oude gemeentehuis is in de Prinses Elisabethlaan.

In het kerntje werden, zoals hoger gezegd, loten geworpen en wel juist zoveel als er jongelingen opgeschreven waren op de lijst waarvan spraak. Ongeveer een derde van het getal lotelingen moest ingelijfd worden in het leger en deze werden bij loting aangeduid door de laagste getallen.

Het laagste en het hoogste getal waren reeds bekend voor de loting, zodat men nagenoeg kon berekenen welke de laagste getallen waren die moesten optrekken naar het leger. Voor de jongelingen die deze laagste getallen trokken zegde men dan ook: "Hij is erin geloot", voor de anderen: "Hij is er uit geloot."

Alle lotelingen die op het gestelde uur hoefden tegenwoordig te zijn op het gemeentehuis, werden in volgorde van de lijst opgeroepen, in de zaal gelaten en voor het kerntje geplaatst. In hun tegenwoordigheid werden dan door de heer arrondissementscommissaris enige draaitjes aan de trommel gegeven, zodat alle loten goed door elkander geschud waren. Daarop werd het deurtje van het kerntje geopend en de loteling uitgenodigd een nummer er uit te nemen, dat hij dan overhandigde aan de heer arrondissementscommissaris.

De aandoening beschrijven die zich van de loteling meester maakte op het ogenblik dat het lot uit het busje werd gehaald en hij ging vernemen welk nummer hij getrokken had, is niet te beschrijven; men hoeft dat beleefd te hebben om zich hiervan een gedacht te kunnen geven.

Immers, binnen enkele seconden zou hij vernemen of hij weldra huis en familie zou moeten verlaten om gedurende 2 of 3 bange jaren soldaat te zijn. (in die tijd was immers de duur van de soldatendienst bepaald op 2 jaar voor het voetvolk en op 3 jaar voor de ruitery).

Deze aandoening duurde echter niet lang, want weldra werd het nummer van het lot luidop afgeroepen en geboekt en het lot ter hand gesteld van de loteling die er eigenaar van bleef.

De loteling met het laag nummer zag men meestal bedroefd en teneer geslagen de zaal verlaten. De loteling met het hoog nummer, over van vreugde, vloog als een uitgelatene in twee, drie sprongen de deur uit.

Buiten hoorde men moeders zuchten "Och arme, mijn jongen is er in". Broers of zusters probeerden dan moeder te troosten. Terzelvertijd hoorde men ook jubelende kreten. Het waren diegenen die een goed nummer hadden getrokken en voor wie het lot gunstig was geweest.

Weldra hoorde men in de straat een oorverdovend gerucht opstijgen en zag men onder de lotelingen verscheidene groepen ontstaan, die onder elkander de gebeurtenissen betwistten.

Stilaan zag men de bedroefden tot een betere stemming terugkeren en onder de troostende woorden van deze die met meer geluk waren bedeeld geweest, hun vorige gemoedsstemming hernemen. Er werden beslissingen getroffen en men zou spijs alles onder elkander deze onvergetelijke dag zo goed mogelijk trachten te vieren.

Ondertussen waren rondleurders toegekomen met volle manden met papieren bloemen en linten van alle kleuren. De loten werden op mutsen en hoeden gespeld en deze werden versierd als mannen die aan een bloemenstoet hadden deel genomen, onder het toezicht van de veldwachter van hun gemeente dansend en springend naar hun dorp terugkeren. Gedurende verscheidene uren weergalmde langs alle kanten het lotelingenlied: 'Oh, ja! Ja! We komen van het Sas (drie maal)
We gingen er gaan loten in het kerntje van glas.

Nu en dan zag men ook wel eens een van die lotelingen die er uit geloot was uit de groep springen, zich voor de veldwachter plaatsen en roepen: "*Hé garde, meuk ik nog ne keer schruwelen ?*" en op het antwoord: "*Ja, ja, maar niet te luwe*" zag men dan deze loteling als een wildeman dansen en springen, net als iemand die over van geluk, geen ander middel kon vinden om zich tot bedaring te brengen. Misschien beste lezer, denkt u op uw jaar soldatendienst en begrijpt u moeilijk die overgrote vreugde of dat overgroot verdriet.

Laat ons dadelijk opmerken dat , zo het soldatenleven hedendaags niet moet aanzien worden als zijnde een last, dat daarom precies vroeger niet heel en al het geval was.

Vooreerst mag niet uit het oog verloren worden, dat gedurende het tijdperk van de lotingen, de jongelingen meestal bij het leger ingelijfd werden in kazernen ver afgelegen van hun woning. Zo zagen wij de Vlamingen naar de Waalse kazernen optrekken, wijl de Walen de Vlaamse betrokken, zulks was de algemene regel en er waren weinig uitzonderingen. De soldaten waren dus ver van hun huisgenoten gekazerneerd. De enkele centiemen soldij die ze toen trokken, konden niet eens gebruikt worden om de reiskosten te betalen. Men had ze dringend nodig voor andere behoeften. Het gevolg hiervan was dat vele soldaten hoogstens 2 maal per jaar met verlof kwamen, en zelfs velen slechts één maal. Daarbij was, zoals hoger reeds gezegd, de duur van de soldatendienst op 2 of 3 jaar vastgesteld., zodat onze jongens gedurende 2 of 3 jaar van hun familie gescheiden waren en na hun soldatendienst totaal van de streek vervreemd waren.

't Was dan ook gemakkelijk te begrijpen dat menig vertrek van onze jongens naar het leger toen gepaard ging met enkele traantjes vanwege familieleden of verloofde. Neen, het toekomstig soldatenleven kwam niet rooskleurig voor aan hen die erin geloot waren.

Onze welgekende Vlaamse romanschrijver Hendrik CONSCIENCE gaf ons hierover een der schoonste illustraties in zijn werk "De Loteling", dat we allen gelezen hebben.

Had het lot het echter zo gewild, dan werd het vaderland dienen een heilige plicht, die onze soldaten na enkele dagen met fierheid vervulden.

Velen onder hen zag men naar de kazernen trekken als half gevormde jongelingen en na deze 2 of 3 jaar als kloek gebouwde en sterk opgegroeide mannen, naar hun geboortedorp terugkeren en reeds enkele dagen later, waren al de miseries van het soldatenleven vergeten.

Hoe dikwijls hebben we ze niet zien afkomen, de mannen van de klas, met blauwe of witte broek, zingende:

*En we zijn er van de klas,
En we drinken een goe glazeken;
Terwijl die arme schachten
Aan 't petatten jassen zijn
Vergeten we toch nooit
Onze droevige dagen,
En zingen wij verblijd
Viva de liberteit.*

Heden is de militieplicht aan eenieder opgelegd en is de duur van het verblijf onder de wapens beperkt tot 1 jaar.

De bezetting heeft wel is waar voor gevolg de jonge soldaten opnieuw van hun familie te verwijderen, maar toch is de toestand nu niet meer te vergelijken bij de vroegere en kunnen onze jongens heden nog gedurende hun jaar verblijf onder de wapens, verscheidene malen met verlof naar huis komen.

Zeker moet hier niets bij of af gedaan worden en zullen deze die aan een vroegere loting deel genomen hebben, het met mij eens zijn om de feiten, hiervoor beschreven, te bevestigen.

En in verband hiermede terloops nog een kleine opmerking: u hebt zeker reeds wel eens horen spreken op het Sas over de mannen van 89 ? Zo niet, kent u zeker wel de grote volksvriend van 't Sas: Richard BOLLENBERGHE.

Hewel, vraagt hem maar wie de mannen van 89 zijn. Met een zoete glimlach op de mond, alsof duizenden herinneringen uit zijn prilstste jeugd hem de aangenaamste denkbeelden voor ogen toveren, zal hij ze u allen opnoemen, ook deze die er helaas niet meer zijn.

Hij zal u van allen een juiste persoonsbeschrijving weten te geven, want het waren allen zijn schoolmakkers. Ze brachten allen samen met hem hun kinderjaren door op de schoolbanken bij meester SOETE, deden allen samen hun eerste communie en verwierven ook allen te samen de naam van de mannen van 89, omdat ze ook samen met hem deel namen aan de laatste loting van 1909 op ons zo vermaarde Sas.

Ja, beste lezer 1909 was het jaar waarop voor de laatste maal het glazen kerntje gedraaid werd ⁹, om daarna nooit meer gebruikt te worden; ikzelf nam deel aan deze laatste loting met de vriend Richard en menig andere van onze beste makkers van 1889.

Aldus verdween dan ook weder in 1909 een van de oude gewoonten van het Sas en wel zeker een van de meeste eigenaardige.

X
X X X

En zo komen we aan onze hedendaagse tijden en aan het einde van de beschrijving van ons zo wijd vermaard oud Sas.

Alvorens nochtans deze beschrijving te eindigen veroorloof ik mij u nog enkele ogenblikken te herinneren aan de nagedachtenis van onze duurzame gesneuvelde soldaten en burgerlijke slachtoffers van de oorlogen 1914 – 1918 en 1940 – 1945, waarvan hierna de namen volgen.

Laten wij steeds hun nagedachtenis bewaren en nimmer vergeten dat zij hun leven offerden voor de vrijheid van ons geliefd België en tevens van ons klein doch zo kostbaar geboorteplekje, dat we met zo veel fierheid en genegenheid noemen: ONS SAS !!!!

⁹ Nota van de redactie: Deze originele trommel bevindt zich in het museum van de heemkring TER CUERE, Turkeyenhof, Zegelaan, 42 in 8450 Bredene.

LIJST van de soldaten van de gemeente BREDENE, gesneuveld tijdens
de oorlog 1914 – 1918.

ALLAERT Jan
BEIRENS August
BILLIAU Aimé
BOURGEOIS Camiel
BOURGEOIS Eugène
BROUCKE Leopold
BUFFEL Victor
CLAEYS Lodewijk
DECRAEMERE Emiel
DELPORTE Hendrik
DEPOORTER Camiel
DESAYER Albert
DEVOS Edmond
D'HONDT Lodewijk
DROGENBROODT Leopold
EEREBOUT Lodewijk
GOETHALS Edouard
GOETHALS Lodewijk
HELSMOORTELT Pieter
HOSTYN Oscar
HUBERT Jan
INGHELBRECHT Camiel
JONCKHEERE Louis
KETERS Edward.

KNOCKAERT Abraham
KNOCKAERT Oscar
KNOCKAERT Pieter
MAES Arthur
MESEEUW Emiel
MUS Jerome
SEYNAEVE Georges
STEYAERT Joseph
TERREIN Camiel
VANDEKINDEREN Edmond
VANDERLEEN Arthur
VANLOO Karel
VANLOO Emiel
VANMASSENHOVE Camiel
VAN RUYSKENSVELDE Joseph
VANSTEENE Karel
VANSTEENE Maurits
VANSTEENE Victor
VAN EUCKEN Gustaaf
WELLECOMME Robert
WILLEMS Jules
WOUTERS Karel
ZWAENEPOEL Joseph

LIJST van de burgerlijke slachtoffers van de gemeente BREDENE,
gefallen tijdens de oorlog 1914 – 1918.

BACKERS Louis
BAECKELANDT Maria
BAES Arthus
BEAUMONT Oscar
DEBRABANDERE Leonard
DELATTRE Pieter
DEVOS Lodewijk
D'HAENS Jules
GOETHALS Maria
HENNEMAN Pieter
KNOCKAERT Védastus
MAES Leonard
MARCUS Marcel
ROSSEL Cyriel
SCHAUT Germaine
VAN HUELE Godelieve
VERLINDE Elisa
VERSLUYS Karel
VANDEWIELE Jozef.

LIJST van de soldaten van de gemeente BREDENE, gesneuveld tijdens
de oorlog 1940 – 1945.

CAMBIER Albert

CLAEYS Jozef

DEFEVER Leon

LANOYE Georges

LINGIER Oscar

MAES Albert.

LIJST van de burgerlijke slachtoffers van de gemeente BREDENE,
gefallen tijdens de oorlog 1940 – 1945 in de gemeente zelf.

BAILLIERE Victor	SCHALANDRYN Monique
BASSENS Cyrille	SCHALANDRYN Victor
BONQUET José	SEYS Auguste
BOSTYN Fernand	TANGHE Maurice
CASTELEYN Edouard	TIMMERMAN Gustaaf
CATTELLION Magdalena	THIENPONDY Suzanne
DE MUYNCK Petrus	VAN BUREN Denise
DEVOS Melanie	VAN BUREN Joseph
HOORENS Amelie	VAN BUREN Simonne
JANSSENS Germaine	VANDECASTEELE Emmery
KERCKHOF Camille	VANDECASTEELE Maurice
KREUGER Adolphine	VANDENBROUCKE Camiel
KREUGER Paula	VANDENBUSSCHE Auguste
LAMS Oscar	VANDENBUYS Joseph
LANNOYE Mathilde	VANDER SCHAECHTE Frans
LAVA André	VAN PARYS Willem
LAVALLE Ernest	VANSTEENE Frasciscus
MARCUS Paulina	VANSTEENE Pierre
PINTELOON Auguste	VERBURGH Georges
POLET Victor	VERMOTE Cyrille
RYCKX Emiel	VERSCHELDE Gaston
RYCKX Pierre	VERSLUYS Lydie
ROMAN Maurice	ZWAENEPOEL Roger
SCHALANDRYN Marie	

LIJST van de burgerlijke slachtoffers van de gemeente BREDENE,
overleden tijdens de oorlog 1940 – 1945 in het buitenland.

AMEEL Odiel
BLOMMAERTS Edouard
COULIER Cyriel
DECLEER Gerard
DELANGHE Fransiscus
DERETTE Julien
DE WAEPENAERE Julien
GOETHALS André
KOOY Michel
LAGAST Emiel
LAGRAVIERE Maurice
LEVECKE Charles
MAEKELBERGHE Maurice
MEYERS Auguste
PROVOOST Frans
STORME Edouard
VANBLAERE Henri
VAN HECKE Leo
VANSTEENKISTE Oscar
VERMOOTE Fransiscus
VIGNE Prosper.

NAWOORD VAN DE REDACTIE.

De redactie van onze heemkring hoopt dat het lezen van dit stukje geschiedenis van onze gemeente veel inwoners een idee kan geven hoe een deel van onze gemeente zich heeft verplaatst en ontwikkeld.

Het Sas, dit deel van de gemeente dat vroeger een erg uitgestrekt gebied was en ook het dichtst bevolkt, is ontstaan uit een gehucht dat oorspronkelijk Slikens of Slykens genoemd werd en heeft ook wat zijn naam betreft een wijziging ondergaan. Dit is het gevolg van het bouwen van de genaamde sluizen of sas, waardoor de naam uiteindelijk Sas-Slykens werd. Deze wijk heeft zich totaal verplaatst in zuidoostelijke richting wat vooral veroorzaakt werd door de uitbreiding van de haven van Oostende. De gemeente Bredene heeft veel grondgebied moeten afstaan om deze ontwikkeling mogelijk te maken.

Ook kan in de publicatie van dit werk gelezen worden hoe er in dat gebied een grote industriële en commerciële ontwikkeling is geweest, met de opkomst en het verdwijnen van allerlei activiteiten zoals zaagmolens, visverwerkende industrie, wasserijen, elektrische centrale, steenbakkerijen, allerlei commerciële uitbatingen, cafés, enz.

In dit werk kan je ook de herkomst of oorsprong terugvinden van veel straatnamen. Indien je het werk aandachtig gelezen hebt, dan is het duidelijk hoe onder meer volgende straat- en plaatsnamen zijn ontstaan:

het August Plovieplein, de Coupurestraat, het Frans Provoostplein, de Henri Zwaenepoelstraat, de Lodewijk Paretlaan, de Maurice Lagravièrestraat, het Michel Vanden Wegheplein, de Pescatorstraat, de St. Riquierstraat, de Staessensstraat en nog andere.

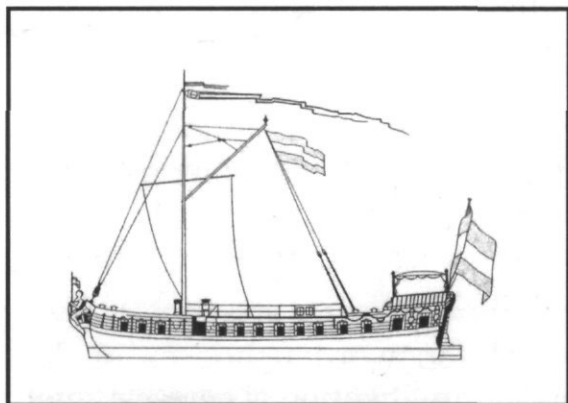
De Pottenbakkerstraat en de Vaartblekerstraat hebben dezelfde oorsprong, maar bevinden zich nu op het grondgebied van de stad Oostende.

Namens de heemkring.

Willy Cattrijsse
Hoofdman.

OVER DE BARGE EN ANDERE TREKSCHUITEN

Door PIET DAMAN.

Tijdens de maanden juli en augustus kan je van Sas-Slijkens dagelijks op het kanaal naar Brugge varen met de "IJzerstar" van rederij Seastar, die ook toeristische tochtjes verzorgt op de IJzer en tussen Nieuwpoort en Oostende. Vertrek om 11 uur, eventuele terugvaart om 17 uur. Het is een comfortabele boot met bistro en een open dek: een goede manier om

rustig de groene kanaalkanten en het polderlandschap te verkennen met zijn specifieke fauna en flora.

Soms kruis je (motor)jachten die naar Oostende of Nieuwpoort varen via Plassendale (sluis) voor het zomerseizoen, of op de terugweg zijn. Af en toe glijden ook raceboten van de "Sport Nautique" of de Brugse Roeivereniging over het kalme water.

De binnenvaart, fel verminderd sedert de zestiger jaren, komt uit een dal en zit nu alweer enkele jaren in de lift. Tussen 1995 en 2005 steeg het transport met 57%, voornamelijk containervervoer. Voor 2006 verwacht men een stijging van 13%.

Dit komt ten goede aan de scheepsbouw, voor zeeschepen praktisch nul in België.

Antwerp Shiprepair is volgeboekt tot 2010 en levert om de twee maanden een binnenschip af! Dat is positief voor een meer rendabele uitbating van kanalen en sluizen en betekent minder verkeer op de autowegen en minder pollutie!

(Cfr.: "Ontwerp" Noorderkanaal uit Zeebrugge! ?) We zien hiervan niet veel op de West-Vlaamse waterwegen met een beperkte capaciteit (o.m. sluizen) voor moderne schepen.

Het was ooit anders! Zij het op een andere schaal.

Weinig van de toeristische bootjesvaarders op "de vaart" geven er zich rekenschap van dat zij een historisch, waardevol traject volgen, dat ooit een commerciële slagader was in de streek.

Tot in de 19de eeuw passagierden duizenden personen op de Vlaamse waterlopen en kanalen.

De landwegen waren toen moeilijk berijdbaar en onveilig. Steenwegen ("kalsijdes") werden maar bij mondjesmaat aangelegd vanaf de Oostenrijkse periode (2de helft 18de eeuw).

Tot halfweg de 19de eeuw gebeurde (comfortabel) vervoer van personen en van goederen voornamelijk over water.

De spoor- en buurtspoorwegen brachten veel verandering, de "automobiel" en een aangepast wegennet nog veel meer.

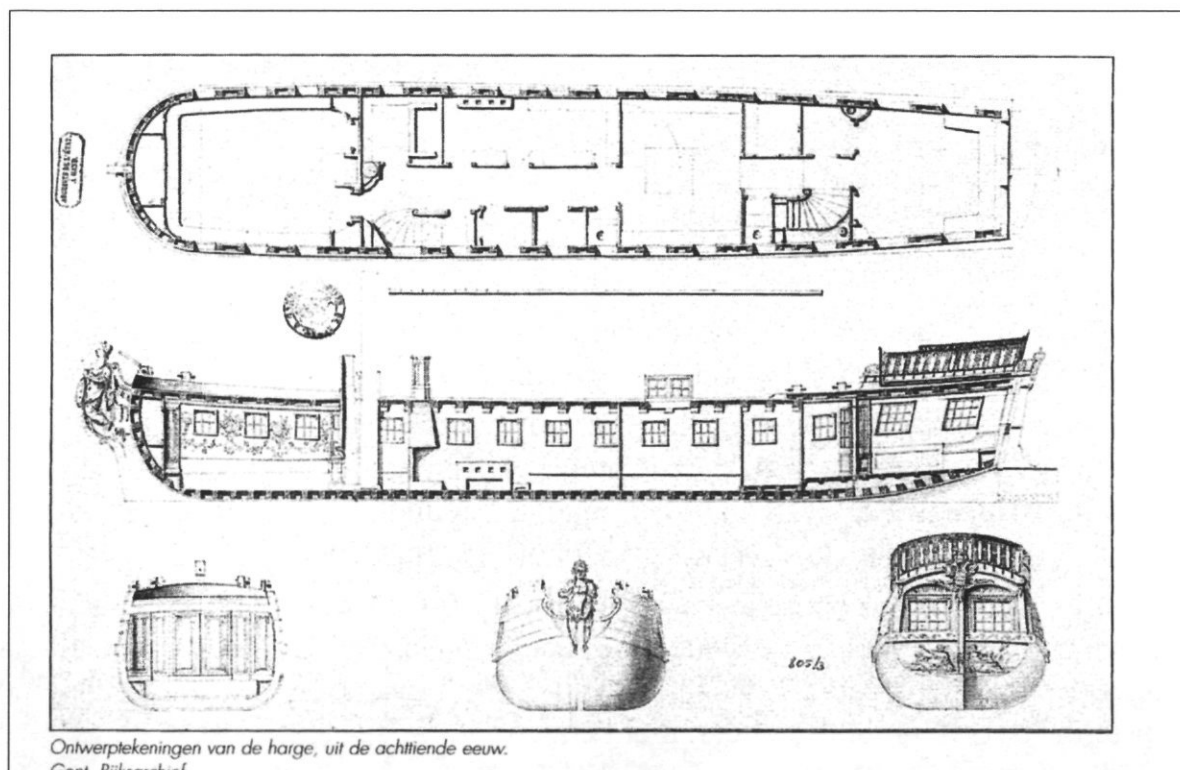
Tot in het begin van de 20ste eeuw bestond een regelmatige lijn met een beurtschip voor (dagelijks) personenvervoer op het kanaal tussen Brugge en Oostende.

Het was de barge (of bargie), een benaming die van de 17de tot eind 19de eeuw gebruikt werd voor een trekschuit op binnenwateren voor vervoer van personen. De trekschuiten werden voortgetrokken door paarden ("geketst") of mankracht (door "boottrekkers" of "lijnlopers") langs verhaalwegen ("ketswegen").

Gewoonlijk werden twee tot vier paarden gebruikt. Voor hoog bezoek (snelheid!) werden soms meer paarden ingespannen.

Bij zware ijsgang ging een verstevigde trekschuit, getrokken door 10 à 12 paarden, de barge vooraf als ijsbreker.

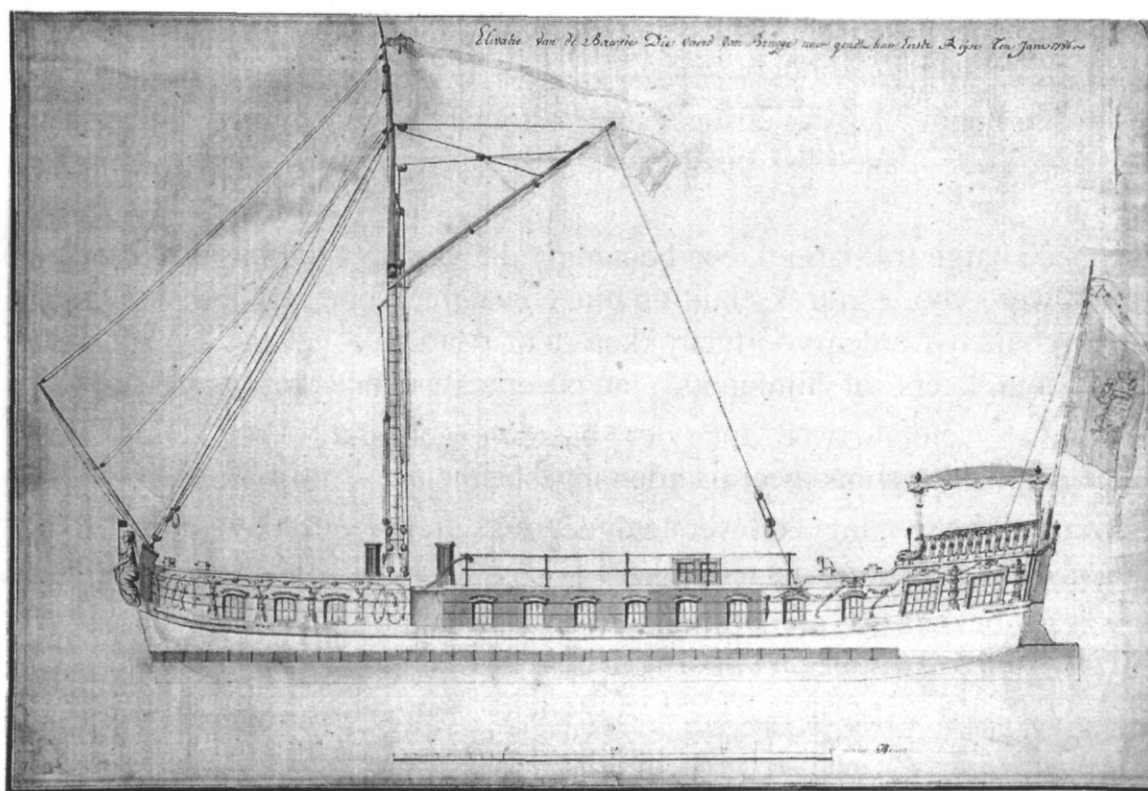
Het was het bekendste vervoermiddel in de 17de en de 18de eeuw.

Ontwerptekeningen van de barge, uit de achttiende eeuw.
Gent. Rijksarchief

Verslagen van bezoeken van hoogwaardigheidsbekleders en reisverhalen doen hier kond van. Je vindt ook gegevens terug in annalen, reglementen en rekeningen van onder meer schippersambachten.

Het was blijkbaar de meest zekere en klokvaste verbinding tussen Oostende en Brugge (21 km langs het kanaal, met aanlegplaats Scheepsdale; te voet 4 à 5 uur - met de barge ± 3 uur). Je moest wel 2 of 3 keer overstappen, onder meer in Plassendale en aan de Sluizen van Slijkens. Vandaar bereikte je in 15 minuten met de roeiboot de stad Oostende.

75. De barge Brugge-Gent in 1786. Tekening door J.F. Buyck. Brugge, Stedelijke Musea.

Een reisverslag van een Engelsman uit 1707 vertelt dat vanaf de sluizen de trekschuit vertrok om 15 uur precies. Er werd na 1 uur van paarden gewisseld.

Vanaf het begin van 17de eeuw organiseerde de Staten-Generaal van Vlaanderen deze diensten voor personenvervoer om de kosten van de aanleg van de kanalen enigszins te recupereren (kanalen vanuit Brugge naar Gent, en via Plassendale naar Oostende of naar Nieuwpoort en Duinkerke).

Het tarief verschilde naargelang van de plaats op de boot. De leden van de Staten van Vlaanderen en de gedeputeerden van de steden hadden niet alleen voorrang, maar moesten, evenals capucijnen, discalsen (= ongeschoeide kloosterorden) en minderbroeders, niet betalen.

De bargedienst werd verpacht aan de meest biedende (zo verzekerden meestal Brugse schippers de lijn tot Plassendale). Er mochten alleen personen en handbagage vervoerd worden.

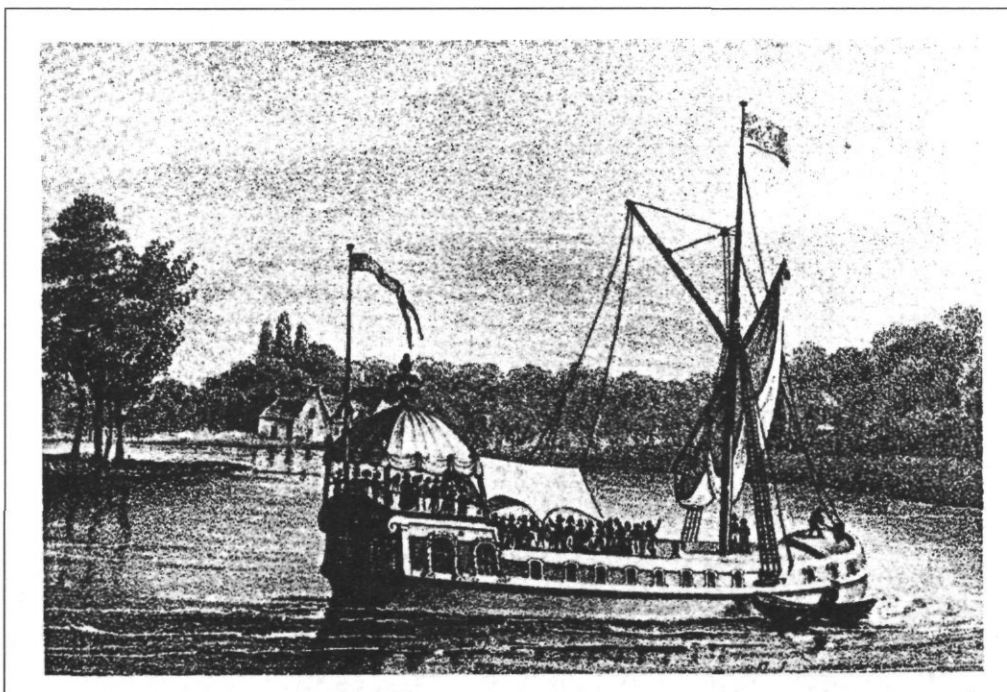
Met de gewone schepen mochten schippers alleen vracht vervoeren en slechts in uitzonderlijke gevallen ook personen: hun collega's, soldaten of kooplieden die bij hun waar wensten te blijven.

Vanaf 1623 bestond er een dagelijkse verbinding tussen Brugge (Minnewater) en Gent. De duur bedroeg \pm 8 uur en de barge moest aankomen vóór het sluiten van de poorten. De lijn startte met twee schuiten: "De Leeuw" en "De Dolfijn".

Ook werden er vanaf 1623 twee trekschuiten in gebruik genomen op het traject Brugge-Oostende (van Plassendale naar "de grote kreek" = de Geule).

Eind 18de eeuw had de barge volgende afmetingen: lengte 25 meter, breedte 5 meter en een holte van 2,5 meter. Een mast liet toe een zeil te hijsen. Er waren een eetzaal, een keuken met achterkeuken en een toiletruimte. Achteraan was een rijkelijk ingerichte "Statenkamer, onder meer voor de leden van de Staten van Vlaanderen.

Vele vooraanstaanden zoals tsaar Peter de Grote, koning Lodewijk XV en koning Willem der Nederlanden reisden aan boord van deze befaamde trekschuiten of beurtschepen.

De Deense koning Christiaan VI reisde in 1768 op deze lijn onder de naam prins van Travendahl en vaarde door met de barge tot Oostende.

Ook de hertog van Brunswijck, neef van keizerin Maria-Theresia, passagierde er mee naar Oostende in 1752.

In augustus 1783, voor de inhuldiging van het tweede en derde dok van de Oostendse haven, reisden de gouverneur-generaals aartshertogin Marie-Christine en haar echtgenoot, de hertog van Saxon-Teschen, vergezeld van de gevolmachtigde minister graaf van Belgiojoso, de prins de Ligne en andere hoogwaardigheidsbekleders met de Staatsiebarge. Vanuit Brugge kwamen ze aan in Sas Slijkens waar ze verwelkomd werden door Thomas De Grijsperre (Raadsheer van de Geheime Raad en "promotor" van de nieuwe haven van zijn geboortestad).

Met een prachtig versierde gondel vaarden ze door de sluis van het eerste vlotdok naar de nieuwe werf.

(Tot het bouwen van de Franse Spuikom (1810) met sluis en dijken, waarover verkeer mogelijk was, o.m. stootkar voor de bagage, werden de passagiers en goederen voor de trekschuiten vanuit of naar Oostende meestal vervoerd per sloep naar of van Sas-Slijkens.) Tijdens het (vierde) bezoek van Napoleon aan Oostende (20 mei 1810) reisde hij met een trekschuit van Gent naar Brugge en van Brugge naar Oostende (de prefect van het Schelvedepartement vond dat enkel deze wijze van reizen de meeste faciliteiten kon bieden en het veiligst was). Napoleon, keizerin Marie-Louise en hun gevolg gingen aan wal in Sas-Slijkens, waar ze werden ontvangen door de Bredense en Oostendse overheid.

Vandaar reed de keizerlijke stoet (wellicht over de dijken en "Franse Sluis" van de "Bassin de Chasse" die hetzelfde jaar in gebruik genomen was en officieel werd ingehuldigd) naar Oostende.

De laatste grote gasten waren vermoedelijk koning Leopold I en zijn gemalin Louise-Marie die in augustus 1834 de genoegens van de trekschuit ontdekten om van Brugge naar Oostende te varen. Bij die gelegenheid werd de barge door acht paarden getrokken en feestelijk versierd.

De Vlaamse bargedienst was in Europa erg vermaard voor zijn comfort en vooral zijn goede keuken.

De Engelse schrijver Robert Southey, die in de herfst van 1815 een rondreis maakte in de Nederlanden, vertrekkend uit Oostende, publiceerde een dagboek waarin hij vertelt hoe aangenaam het was met de barge te reizen: de boot werd getrokken door vier paarden en vorderde aan ± 5 mijl/uur. De kajuiten aan voor- en achtersteven waren comfortabel en weelderig gestoffeerd. Het eten was er erg goed.

Een andere Engelsman vond de keuken aan boord zo prima dat hij bij aankomst in Gent onmiddellijk naar Brugge terugkeerde en het traject meermaals opnieuw aflegde in plaats van een verdere verkenning van onze kontreien te ondernemen!

Het ging er bij wijlen ook vrolijk aan toe aan boord. Voor plezierreizen scheepten soms enkele muzikanten in. Een trekschuit met een hele fanfare begeleidde zelfs de Staatsiebarge die Napoleon in 1810 naar Oostende voerde.

Maar de meeste schuiten werden niet voor officiële bezoeken of ontspanningsreizen over onze kanalen getrokken. Tot in het Oostenrijkse tijdvak waren de waterlopen in onze streken van veel groter belang dan de landwegen, vooral wat betreft het goederenverkeer.

Vroeger (vóór het graven van grote kanalen) gebruikte men platbodemse vaartuigen (of bijlanders) met duwpaal en schuiten (bachutte) die op de ondiepe waterlopen vaarden en eventueel langs overdrachten (overtoom) getrokken werden voor het overbruggen van dijken of waterniveauverschillen: bv. van Oostende via de Nieuwe Oostendse Watergang en de Hoofdwatering van 's Heer Woutermans-Ambacht (langs de Steense Dijk) over Snaaskerke en Oudenburg op de leperleet, of vanuit de Kreek van Bredene, later "Sluisvliet" en "Noordede", langs de Zijdeling(dijk) en via Plassendale naar Brugge.

Op de Oostendse Vaart werd een "Rapelingschip" ingelegd, welke op vaste dagen, kleine hoeveelheden goederen van kooplieden vervoerde.

Op het kanaal Plassendale - Nieuwpoort - Duinkerke vaarde een "marktschip" van Brugge naar Leffinge en andere plaatsen langs het kanaal op de vaste marktdagen.

Vanaf 1641 werden op de kanalen van Brugge over Plassendale naar Nieuwpoort, en van Nieuwpoort over Veurne naar Duinkerke, telkens twee door paarden getrokken barges ingezet.

"De Sociëteit van het Nieuwe Gedelf" (opgericht voor het graven van de kanalen) die deze lijnen uitbaatte, had het alleenrecht voor het innen van "mile-gelden" (per mijl) voor vervoer van personen en van "vategelden", berekend per vat of ton voor de vervoerde goederen.

Er werden allerlei goederen vervoerd. Aan de hand van de tollijsten krijgen we een overzicht van de verscheidenheid aan handelswaar. In 1698 transporteerden schippers via het sluizencomplex Plassendale wijn en brandewijn uit Bordeaux, boter uit Dublin, tarwe, haring en kaas uit Rotterdam, rogge en kaas uit Amsterdam, draperiestof, kalfsvellen, konijnenpels, galnoten, katoen, lijn en boter uit Londen, vijgen en brandewijn uit Duinkerken, wijnen uit Kales, lood en tin uit Rouen, oesters uit Engeland, brandewijn en haring uit Oostende, wijn uit Nantes, zout uit Sluis, aardewerk uit Keulen,... Ook gezouten zalm en vlees, kalfsvellen, mosterd, bier, tabak, rijst, thee, laken en lijnwaad, granaatappelen, kolen en lijn werden telkens in grote hoeveelheden getransporteerd.

(Noot: Een "Spaans tolhuisje", even voorbij de sluizen op de linkeroever, bestaat nog en is nu een beschermd monument)

In de zomer (lange dagen) was het mogelijk in één dag van Brugge naar Duinkerke te reizen.

In de Brugse "almanakken" werd er geadverteerd dat de barge van Brugge tussen mei en september "dagelijckx vertrect 's morgens ten 6 uren om de passagiers te leveren ten selven dag 's avonds binnen Duynkercke, passerende op de noenen te Nieuport ende te 3 uren neffens Veurne".

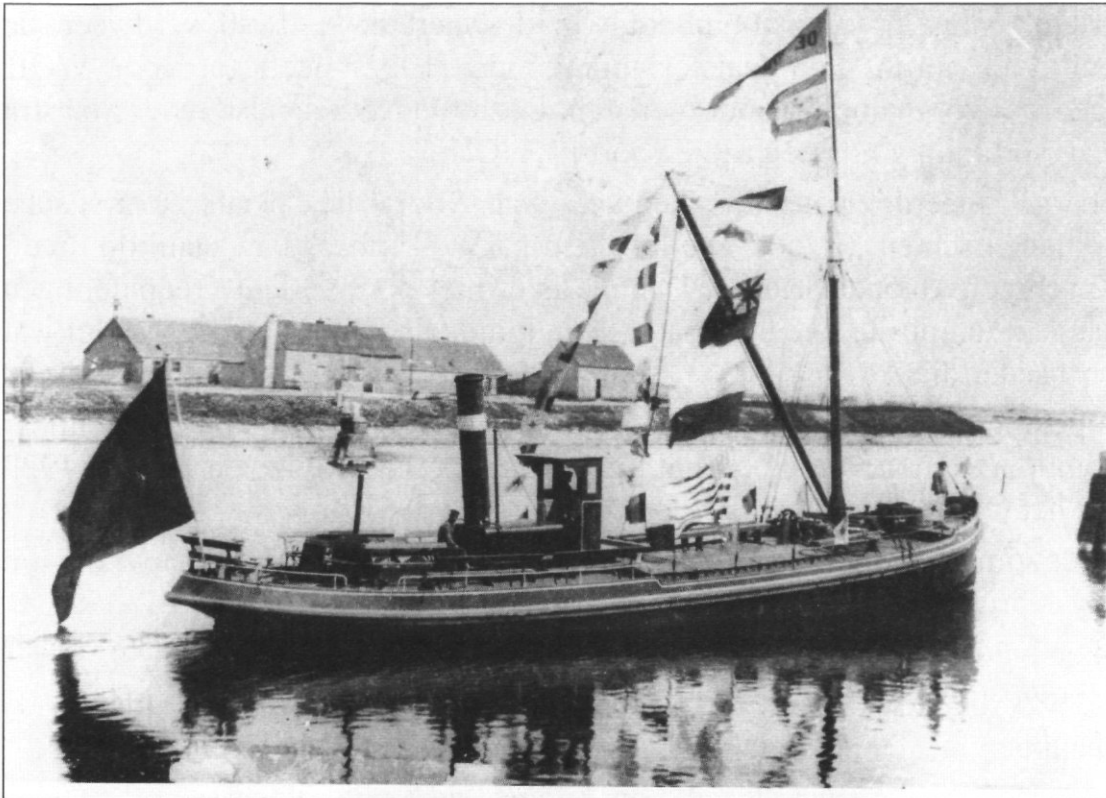
Zowel voor marktschepen als voor passagiersbarges moesten de "bargepachters" de opgelegd uurregelingen stipt volgen. Het niet naleven kostte hen ferme boetes.

Zij hadden voorrang bij het versassen. Enkel schuiten die verse vis aanvoerden gingen nog voor. Deze "ventschuyten" vervoerden vanaf het laatste kwart van de 18de eeuw ook verse oesters, wanneer de eerste parken in Oostende de vermaarde "Ostendaises" produceerden. In 72 uur werden ze afgeleverd in Brabant. Ook deze dienst werd georganiseerd door de Staten van Vlaanderen.

Tot in de loop van de 19de eeuw werden de schuiten op het kanaal getrokken door paarden. Op het einde van die eeuw bestond er nog een beurtdienst, uitgebaat door Roose Pardoën. De bargeboot "Maria-Theresia" voer toen driemaal per week tussen Oostende en Brugge. Nadien vervangen door twee "stoombarges", nl. Roos I en Roos II van de firma Roose gebroeders uit Oostende. Zij vervoerden meestal koloniale waren en petroleum.

Roos I.

Roos II.

Tot aan het doortrekken van de steenweg uit Brugge tot in Oostende (1818) en de treinverbinding (1838) bleef de barge het voornaamste vervoermiddel voor personen.

Tussen Oostende en Brugge en vice versa werden jaarlijks duizenden passagiers vervoerd met de barge (vb. in 1682: 12.322 passagiers).

Oorlog en troebele tijden beïnvloedden fel het aantal. Soms was de dienst volledig afgeschaft (vb. in 1690 en enkele volgende jaren).

Het jaar 1760 was een groot succes: 20.761 passagiers. Na een heel wat mindere periode steeg het weer tot 18.541 in 1780. In de "Hollandse" periode was er weer een opflakking (o.m. modernisering). Tussen Brugge en Gent werd de overdagbargedienst afgeschaft in 1840. Nadien was er nog een nachtdienst met trekschuiten tot 1908, waarna de beide laatste eenheden werden gesloopt als brandhout, zoals de "Oostendse" barge voordien.

Een late bargedienst bestond op het kanaal Brugge-Sluis (over de resten van het Zwin en het oude kanaal was er vroeger al een trekschuitverbinding). Tsaar Peter de Grote van Rusland voer ermee naar Brugge in 1687.

Zoals alle Vlaamse barge had deze lijn ook een goede reputatie wat betreft het "rijke tafelen" (o.m. visgerechten en gratis zoveel bier als men wilde!).

Tussen 1812 en 1814, gegraven op initiatief van Napoleon (voorzien tot Breskens), werd het kanaal doorgetrokken tot Sluis in 1854 en startte de bargedienst (op werkdagen in 3 uur met 1 paard; op zaterdag, de marktdag te Brugge, in een recordtijd van 2 uur met 2 paarden).

Rond 1865 kwam er een stoombootje in de vaart en ± 1890 verdween de trekschuit voor altijd. Een laatste stoombootje (1922) heeft tot voor WOII dienst gedaan, voornamelijk voor toeristen. Dezelfde Nederlandse reder Sienstra zette deze verbinding nog een tijdje voort na WOII.

Deze barge meerde aan in Damme, wat voor die plaats toeristische mogelijkheden schiep. (Noot: Die kwamen na W.O.I maar langzaam op dreef. In 1912 schreef Abraham Hans: "Damme is er niet op ingericht vreemdelingen te ontvangen, tenminste, we konden er geen middagmaal krijgen". Er is wel wat veranderd sedertdien!)

Na de opening van de haven van Zeebrugge organiseerde men "pleziertochtjes" per stoomboot vanuit Brugge op het kanaal naar de nieuwe haven (vanaf 1923 o.m. ook het Oorlogsmuseum).

Vanaf de zomer 1986 legde de Gentse Rederij "Benelux" opnieuw de lijn Brugge-Zeebrugge in (vanaf 1968 reeds lijn Gent-Brugge).

Nu blijken beiden niet meer gerund.

Sedert 1985 baatten zij al de toeristische lijn Brugge-Damme uit in de zomermaanden met een nieuw vaartuig "Lamme Goedzak", heden nog actief.

De Oostendse "Franlis" vaarde zelfs occasioneel de barge achterna.

De actuele toeristische lijnen, zoals op "de Oostendse vaart", hebben het relais genomen van het klassieke personenvervoer op de Vlaamse kanalen, verzekerd door "de barge", alhoewel deze laatste ook heel wat "elitaire" klanten had voor "plezierreizen".

Het is zeker vredelievender dan een belangrijk deel van de trafiek in de voorbije eeuwen.

Heel wat "krijgsvolk", oorlogstuig en bouw materiaal voor versterkingen verliep via de waterlopen op trekschuiten. De Spanjaarden groeven hiervoor de eerste kanalen naar de zee toe. Sluizen werden versterkt (o.m. Fort Philippe, Plassendale). Oorlogsschepen (o.m. duikboten) transiteerden, enz...

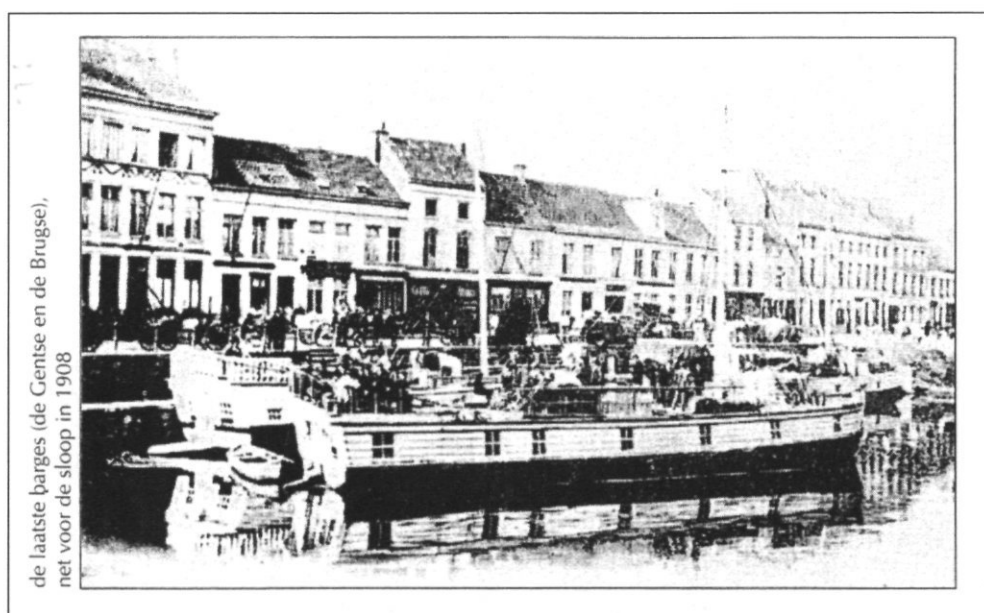
Maar dit is een heel ander verhaal; misschien voor later?

Bibliografie en illustraties

- De Barge - Jos Penninck - Gidsenbond Brugge 1964.
- Brugge en de Zee - Mercatorfonds - Antwerpen 1982.
- Een eeuw vakantie, 100 jaar Toerisme in West Vlaanderen - Marc Constandt - Lannoo 1987.
- Een trekschuit vol muziek (Sporen van Oostends leven rond 1815-1830) - John Gheeraert 1989.
- Een trekschuit vol koningen (De Barge tussen Gent en Brugge) -
- Sluis - Toeristische brochure 1996.

- Oudenburg - Brugge - Tentoonstellingscatalogus 2002 - Brigitte Meyns en J.L. Meulemeester.
- Ruimschoots - Tijdschrift (Nautisch en Sociaal nieuws) jan. 2001 en jan. 2003.
- Rist. Publ. Oostende: 1769-1788 - De 18de eeuwse bloeiperiode van Oostende
Daniel Farrazijn – Fotoarchief Heemkring "Ter Cuere" Bredene.

Noot: Tijdens "Oostende voor Anker 2006" was een prachtig exemplaar te bewonderen van de "Gentse barge", een replica van een 18de eeuwse trekschuit met statenkamer. (gemaakt in Boom en Gent, met een boegbeeld "De Maagd van Gent" door Walter De Buck).

De laatste barges net voor de sloop in 1908.

Een zicht op het eerste handelsdok in 1899 met enkele zeilschepen en voor de stedelijke opslagplaats ligt een barge van Brugge naar Oostende.

ACTIVITEITEN 2008

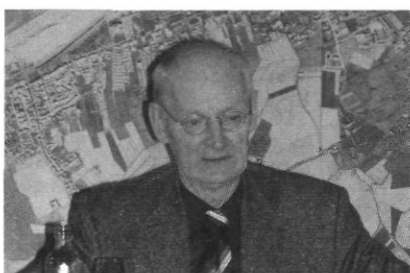
PUBLICATIES.

Jaarboek 2007.

Driemaandelijks tijdschrift Roepsteen nummers 206, 207, 208 en 209.

Lidkaart met speciale afbeelding.

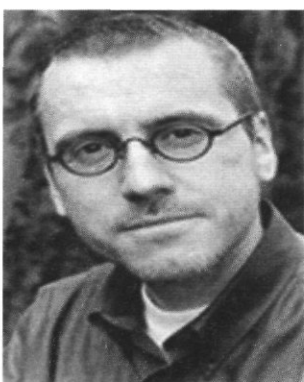
VOORDRACHTEN.

Ter gelegenheid van de Nacht van de geschiedenis:
Leopold II- monster of Genie? Door Mark De Bie.
Op 18 03 2008.

De kust en de zee door Marcel Mathay.

Op 10 04 2008.

Van Franschmans en Walenmannen door

Dirk Musschoot. Op 06 11 2008.

Over Bredene- Duinen door

Erwin Mahieu. Op 06 05 2008 .

TENTOONSTELLINGEN.

Pentekeningen van Camille Geselle.

Oude postkaarten van Bredene en de kust uit
verzameling van Martine Coucke.

Expo 58. Samengesteld door Nicole Devos.

Week van de Zee.

OPVOERINGEN.

2 aperitiefconcerten door de Koninklijke Gemeentelijke Harmonie Bredene.

Op 11 juli twee groepen Shantykoor “ Ier en Gunter” en Folkgroep “Triple Sec”.

ier en gunter 11 juli 2008

Op 18 juli de Folkgroep“ Foumagnac”.

Als laatste op 08 augustus
het “Ballet de las Americas de Bogota Colombia.

UITSTAPPEN.

Op 24 september Abdij ten Duinen en Hotelschool ter Duinen.

DE ZILVEREN TENT.

Uitreiking aan de laureaten Christine Claus en Germain Demuynck.

ANDERE ACTIVITEITEN IN HET HEEMHUIS TURKEYENHOF.

Barbecue op 10 augustus.

Wedstrijd op de toptafel.

H E E M K R I N G T E R C U E R E .

EREHOOFDMAN:

Noël Belpaeme.

ERELID:

Raoul Eeckhout.

BEHEERRAAD:

Dagelijks Bestuur:

Hoofdman:

Willy Cattrijsse.

Onderhoofdman:

Willy Degoe.

Secretaris:

Roland Vansteenkiste.

Penningmeester:

Gilbert Pittery.

Beheerders:

Belpaeme Noël

Damman Jeannine

De Leyn Annemie

De Vos Nicole

Mahieu Erwin

Opstaele Roger

Stroobant Joseph

Terryn Henriette

Vande Casteele Louis

Vermael Roger

Willaert Jean-Pierre

Beheerders van ambtswege:

Vanhooren Willy

burgemeester

Deroo Jacques

eerste schepen

Vandenberghe Steve

tweede schepen

Vermoortel Doris

derde schepen

Feys Erwin

vierde schepen

Vanmullem Kristien

vijfde schepen

Maes Jacky

schepen en OCMW-voorzitter.

NAAM	ADRES	GEMEENTE
AELBRECHT WILFRIED	ZWALUWENSTRAAT 69	8400 OOSTENDE
APPELMANS DONAT	MONNIKENSTRAAT 6	8450 BREDENE
BAELS EDUARD	WARSCHAUSTRAT 12	8400 OOSTENDE
BAERT EMILY	POLDERSTRAAT 159	8450 BREDENE
BAERT ERWIN	NIEUWELANGESTRAAT 27	8400 OOSTENDE
BAMELIS GEERT	KERKSTRAAT 8	8450 BREDENE
BARBAIX LOUIS	M.LAGRAVIERESTRAAT 43	8450 BREDENE
BARE LESLIE	FR.VINCKELAAN 36	8450 BREDENE
BAUWENS-BASTIN	VAN ISEGHEMLAAN 116/16	8400 OOSTENDE
BEIRENS-LENAERTS	FLORALAAN 7	8400 OOSTENDE
BELPAEME NOEL	BRUGGESTRAAT 408	8480 BEKEGEM
BENTEIN ANNIE	ETTELGEMSE STRAAT 137	8460 OUDENBURG
BEUN GERMAIN	BAARSSTRAAT 3	8460 OUDENBURG
BEUREN AXEL	SINT GODELIEVEDREEF 26	8310 BRUGGE
BEYEN AUGUST	ST.RIQUIERSTRAAT 12	8450 BREDENE
BIBLIOTHEEK KRIS LAMBERT	WELLINGTONSTRAAT 7	8400 OOSTENDE
BILLIAU RIKA	E.BEERNAERTSTRAAT 87	8400 OOSTENDE
BLOMME CORDY	ORCHIDEELAAN 24	8400 OOSTENDE
BLOMME FERDINAND	IRISSTRAAT 12	8400 OOSTENDE
BLONDE MARIE-PAULE	SLUISVLIETLAAN 37	8450 BREDENE
BOEY NOEL	DUINENSTRAAT 108	8450 BREDENE
BOEY RAYMOND	PARKLAAN 64	8450 BREDENE
BOLLENBERGHE SIMONNE	OUDE HEIRWEG 15	8480 ICHTEGEM
BONTE ARMAND	TABORALAAN 90	8400 OOSTENDE
BORGHS BALDER	BATTERIJSTRAAT 47 B1	8450 BREDENE
BOUCKENAERE JOSEE	ZEGELAAN 16B	8450 BREDENE
BOUCQUEZ-LAPLASSE	DRIFTWEG 59	8450 BREDENE
BOUDENGEN JEAN	SLUISVLIETLAAN 68	8450 BREDENE
BOYDENS NATHALIE	KON.ASTRIDLAAN 47	8450 BREDENE
BRUYNEEL MEYER	BRUSSELSTRAAT 14	8450 BREDENE
BRUYNEEL-VANHECKE	ZANDHEUVEL 4 BUS 8A	8450 BREDENE
BRUYNINCKX-MARCKX	PARKLAAN 49	8450 BREDENE
BRYSSSE JOHAN	STIJN STREUVELLAAN 20	8421 VLISSSEGEM
BUNDERVOET MYRIAM	ZILVERLAN 303	8400 OOSTENDE
CAESTECKER HUBERT	PR.STEPHANIEPLEIN 37/3	8400 OOSTENDE
CALLEBOUT-BOLLENBERG	DRIFTWEG 167/301	8450 BREDENE
CALMEYN NORA	JOZEF II STRAAT 44	8400 OOSTENDE
CAPPAERT GEORGES	VOSSESLAG 105	8420 DE HAAN
CARDON ROMAIN	BREENDONKLAAN 37	8450 BREDENE
CATRIJSSE WILLY	FR.VINCKELAAN 106	8450 BREDENE
CATTELLION-COOLEMAN	MARKTSTRAAT 32/V3B4	8460 OUDENBURG
CATTRYSSE HERVE	HOGHE DUINENLAAN 43	8670 KOKSIJDE
CHIELENS JEAN PIERRE	DORPSTRAAT 44	8450 BREDENE
CHRISTIAEN MONIQUE	E.BEERNAERTSTRAAT 76 B7	8400 OOSTENDE
CLAEYS GERARD	STATIONSTRAAT 25	8420 DE HAAN
CLAEYS NORBERT	NUKKERSTRAAT 16	8450 BREDENE
CLAEYS-LONCKE	GENTSTRAAT 48	8450 BREDENE

CLICTEUR AUDOMARUS	DRIFTWEG 85	8450 BREDENE
CLYBOUW LIONEL	KAPELSTRAAT 68/0802	8450 BREDENE
COELUS ROERT	VISSERSSTRAAT 9	8420 DE HAAN
COLSOUL MARIE-JEANNE	ZANDHEUVEL 4 E/004	8450 BREDENE
CONSTANDT-BLOES	DISTELLAAN 80	8400 OOSTENDE
COUCKE MARTINE	DRIFTWEG 81	8450 BREDENE
CROMBEZ-VERCRUYSE	HEIDELAAN 46	8420 DE HAAN
CUYPERS JEAN	OOSTSTRAAT 67	8400 OOSTENDE
D'HULST LEIRMAN	DERBYLAAN 13	8450 BREDENE
DAGRAIN JEAN-CLAUDE	HEIDEBLOEMLAAN 22/2	8420 DE HAAN
DAMAN PIET	ZEGELAAN 16	8450 BREDENE
DAMMAN JEANNINE	BUURTSPoorWEGSTRAAT 87	8450 BREDENE
DAMMAN NICOLE	BATTERIJSTRAAT 49	8450 BREDENE
DANNEELS GEORGES	DUINENSTRAAT 245	8450 BREDENE
DAVID RAYMOND	PR.ELISABETHLAAN 51	8450 BREDENE
DAVID-DELCOURT FREDDY	ZANDHEUVEL 1 B 43	8450 BREDENE
DE BETHUNE E	KASTEELDREEF 10	8510 MARKE
DE BRABANDERE JOHAN	PR.KARELLAAN 15	8450 BREDENE
DE COCK SUZANNE	JOZEF II STRAAT 44	8400 OOSTENDE
DE FACQ MARIE-THERESE	DUINENSTRAAT 252	8450 BREDENE
DE JONCKHEERE JAN	VIOLIERENLAAN 31A	8450 BREDENE
DE LEYN ANNEMIE	VREDESTRAAT 14	8450 BREDENE
DE ROOY ISIDOOR	GOLFSTRAAT 64	8450 BREDENE
DE SMET FRANCIS	GENERAAL LEMAHIEULAAN 151	8310 ASSEBROEK
DEBAILLY WILLY	MONIKKENSTRAAT 17	8450 BREDENE
DEBEUCKELAERE RUDI	DERBYLAAN 69	8450 BREDENE
DEBRUYNE LUC	TABORALAAN 30	8400 OOSTENDE
DEBRUYNE-BOLLENBERG	JACOB BESAGESTRAAT 57	8400 OOSTENDE
DECLERCK-SAMYN	J.DE TER BEERSTLAAN 22	8450 BREDENE
DECLERCQ ALFONS	KIEVITSTRAAT 18	8450 BREDENE
DECLERCQ JEAN-PIERRE	PAUWHOF LAAN 32	8450 BREDENE
DECLOEDT LIEVENS ELIANE	DR.E.MOREAUXLAAN 233	8400 OOSTENDE
DECOSTER-BAELS	RUITERLAAN 18	8450 BREDENE
DECRETON WILFRIED	SCHARSTRAAT 6	8460 OUDENBURG
DECROOS HINDRYCKX	BENEDIKTIJNERSTRAAT 4	8450 BREDENE
DEFEVER-ANTHIERENS	FR.VINCKELAAN 174	8450 BREDENE
DEGOE WILLY	FAZANTENLAAN 4	8450 BREDENE
DEKEYSER ANNE	DUINENSTRAAT 37	8450 BREDENE
DEKNUYDT R.	DRUIVENLAAN 23	8400 OOSTENDE
DELANGHE JENNY	VOORHAVENLAAN 1/22	8400 OOSTENDE
DELCOUR-MOLÉNAER	TROONSTRAAT 258/6	8400 OOSTENDE
DELRUE FRED	SLUISVLIETLAAN 62	8450 BREDENE
DELRUE GEORGES	PR.KARELLAAN 6 B101	8450 BREDENE
DELVA YVES	ZEGELAN 18	8450 BREDENE
DEMEERE HENRI	DRIFTWEG 135	8450 BREDENE
DEMETS-INGELAERE	DUINENSTRAAT 280	8450 BREDENE
DEMYTTENAERE ANN	DRIFTWEG 171 B01	8450 BREDENE
DENDOOVEN JEAN-PIERRE	HAUTHEM 1	3320 HOEGAARDEN

DEPREZ LILIANE	ZEGELAAN 2	8450 BREDENE
DEPUJDT ROGER	GENTSTRAAT 21 B6	8450 BREDENE
DEPUYDT WILLY	IEPERSTRAAT 64	8400 OOSTENDE
DEROO GILBERT	BREIDELSTRAAT 8 B1	8400 OOSTENDE
DEROO JACQUES	EKSTERSTRAAT 24	8450 BREDENE
DEROO MICHELINE	DORPSTRAAT 9	8450 BREDENE
DERYCKERE JEANNINE	VINGERLINGSTRAAT 15 B12	8400 OOSTENDE
DERYNCK ALICIA	NOORDEDESTRAAT 72	8450 BREDENE
DESCHACHT-LEFEVRE	LOTUSLAAN 19	8400 OOSTENDE
DESCHEPPER DANIEL	SALVIALAAN 28	8400 OOSTENDE
DESCHEPPER EUGEN	MARIAKERKELAAN 8	8400 OOSTENDE
DESMET HENRIETTE	DUINENSTRAAT 106	8450 BREDENE
DESNERCK ROLAND	WATERGANGSTRAAT 9	8420 KLEMSKERKE
DESOPPER GEORGES	H.VANBLAERESTRAAT 9	8450 BREDENE
DEVISCH L	ROEKSTRAAT 17	8400 OOSTENDE
DEVOS ALBERT	ALFONS DEWITSTRAAT 48	3078 KORTENBERG
DEVOS FERNAND	RUITERLAAN 8	8450 BREDENE
DEVOS GILBERT	DANCKAERTSTRAAT 8	8450 BREDENE
DEVOS JEAN-PIERRE	KLAPROZENLAAN 9	8450 BREDENE
DEVRIESE MARIE LOUISE	BUURTSPoorwegSTRAAT 47	8450 BREDENE
DEWULF RACHEL	KAPELSTRAAT 239	8450 BREDENE
DILLEN RAYMOND	PONTONSTRAAT 14	8400 OOSTENDE
DIRICKX KAMIEL	TABORALAAN 182	8400 OOSTENDE
DOENS-OLIVIER	ZEGELAAN 10	8450 BREDENE
DRIESSEN ALBERT	WEZELLAAN 9	8400 OOSTENDE
DUBOIS-HENNAERT	NIEUWSTRAAT 60	8450 BREDENE
DUCHATEAU-DEKNUYDT	LEFFINGESTRAAT 56 B3	8400 OOSTENDE
DUFLOU BERNARD	OUD VliegVELD 63	8400 OOSTENDE
DUMILIN-ROES	JOZEF II STRAAT 29 B16	8400 OOSTENDE
DUMON ANDRÉ	ZEESTERLAAN 27	8450 BREDENE
ECKHOUT JAN	BERKENLAAN 35	8400 OOSTENDE
ECKHOUT RAOUL	WAGENMAKERSTRAAT 3	8450 BREDENE
EENOO MONIQUE	MOLENSTRAAT 77	8450 BREDENE
EVERAERT-CORNELIS	DORPSTRAAT 18	8450 BREDENE
EYLAND-TAVERNIER	POPULIERENLAAN 14	8450 BREDENE
FALISE JEAN-PIERRE	H.SERRUYSLAAN 78 B19	8400 OOSTENDE
FERMENS ROGER	SERG.DE BRUYNSTRAAT 45	8400 OOSTENDE
FEYS ERWIN	VICOGNELAAN 9	8450 BREDENE
FISCHER ANDRE	HALFWEGHUISSTRAAT 36	8490 SNELLEGE
FISCHER CARLO	MOLENSTRAAT 92	8450 BREDENE
FRANCIER JACQUES	TORHOUTSESTEENWEG 509	8400 OOSTENDE
GEEDS ANDRE	BOSDUIVENSTRAAT 21	8450 BREDENE
GERIL RAYMONDA	PR.ELISSABETHLAAN 44/1	8450 BREDENE
GERMONPREZ	PARKLAAN 50	8450 BREDENE
GERRIS ERIK	J DE TER BEERSTLAAN 1 BUS 301	8450 BREDENE
GESELLE ERNA	BOSDUIVENLAAN 20	8420 DE HAAN
GESELLE GUIDO	STROBLOEMLAAN 33	8400 OOSTENDE
GEVAERT-JONCKHEERE	PAUWHOF LAAN 68	8450 BREDENE

GOEMINNE FRANK	ZIJDELING 31	8450 BREDENE
GOES DENNIS	GROENENDIJKSTRAAT 79	8450 BREDENE
GOETRY ADOLF	MEEUWENLAAN 7 B9	8450 BREDENE
GOMBERT LAURENT	DRIFTWEG 31	8450 BREDENE
GRYSON EDDY	DOORNEBILKSTRAAT 48	8450 BREDENE
HEMERYCK DANIEL	NIJVERHEIDSTRAAT 85	8400 OOSTENDE
HENDRICKX ALFRED	BATTERIJSTRAAT 22	8420 DE HAAN
HESCHBURG FERNAND	KEERWEG 30	8450 BREDENE
HIBRECHTSSEN GEORGES	FR.VINCKELAAN 79	8450 BREDENE
HIMPENS ERIC	SCHORRENDIJK 10	8460 OUDENBURG
HOLLEVOET-GOETHALS	G.GEZELLESTRAAT 40	8450 BREDENE
HOSTEN ROGER	PR.ELISABETHLAAN 71	8450 BREDENE
HOSTYN-LAFORCE	ZWALUWENSTRAAT 118	8400 OOSTENDE
HUBERT-VANBELLE	VAN DYCKSTRAAT 66	8400 OOSTENDE
HUBRECHTSSEN- CATTOOR	GERSTSTRAAT 35A	8400 OOSTENDE
HUYGEBART- ROSSEEL	VERBONDENENLAAN 8	8450 BREDENE
HUYGHE-KIMPE	ZANDHEUVEL 4 B.19	8450 BREDENE
INGHELBRECHT WILFRIED	GEMENEWEIDESTRAAT 5	8490 JABBEKE
IPPEL SIMON	VERENIGINGSTRAAT 161	8400 OOSTENDE
JANSSENS JUUL	WIJDBOS 26	2440 GEEL
JONCKHEERE ROGER	DRIFTWEG 131	8450 BREDENE
JONCKHEERE- VANRENTGHEM	VELDSTRAAT 40	8450 BREDENE
KIMPE PIERRE	J.PEURQUATSTRAAT 18 B 2	8400 OOSTENDE
KNOCKAERT GEORGETTE	LEFFINGESTRAAT 135F /B9	8400 OOSTENDE
KNOCKAERT MARC	GANZENSTRAAT 18	8450 BREDENE
KROOTHOEPE CHRISTIANA	FR.VINCKELAAN 151	8450 BREDENE
KUNSTKRING DE PEPERBUSSE	PR.BOUDEWYNSTRAAT 7	8400 OOSTENDE
LACOERE WILFRIED	FAZANTENLAAN 37	8450 BREDENE
LAGA-BEUSELINCK	DORPSTRAAT 112	8450 BREDENE
LAGROU-DESMET	KOOPVAARDIJSTRAAT 33	8400 OOSTENDE
LAGROU-SAMIJN	GOLFSTRAAT 66	8450 BREDENE
LAMBRECHT DIRK	TOEKOMSTSTRAAT 42	8450 BREDENE
LAMBRECHT EUGENIE	NUKKERWIJKSTRAAT 56	8450 BREDENE
LAUWEREYNS ROLAND	BUURTSPOORWEGSTRAAT 91	8450 BREDENE
LEIRMAN-WALGRAEVE	KAN.DR.L.COENSTRAAT 2	8400 OOSTENDE
LEPEIRE-NOLLET	ZEGELAAN 6	8450 BREDENE
LINGIER PAUL	SCHIETBAANSTRAAT 34	8400 OOSTENDE
LONCKE ROGER	VOORHAVENLAAN 125	8400 OOSTENDE
LONGHORN ROGER	FAZANTENLAAN 24	8450 BREDENE
LOWYCK BVBA	ARCHIMEDESSTRAAT 53	8400 OOSTENDE
LOY WALTER	VORSINKBAAN 21	9450 HAALERT
LUCA-DELODDER	KAPELLESTRAAT 12	8460 OUDENBURG
LUCIDARME-BORNY	SLUISVLIETLAAN 67	8450 BREDENE
LUST DIRK	SPAARZAAMHEIDSTRAAT 56	8450 BREDENE
LUST LUC	DORPSTRAAT 42	8450 BREDENE
MAENE DANIEL	SALVIALAAN 40	8400 OOSTENDE
MAERTENS BERNARD	ST-PAULUSSTRAAT 40	8400 OOSTENDE
MAES-VAN DEURSEN	DUINENSTRAAT 264	8450 BREDENE

MAHIEU ERWIN	DUINENSTRAAT 186	8450 BREDENE
MAHIEU MARIE CHRISTINE	DUINENSTRAAT 123	8450 BREDENE
MAHIEU RAYMOND	DUINENSTRAAT 186	8450 BREDENE
MASSCHELEYN-VANDERWAL	MOLENSTRAAT 58	8450 BREDENE
MATHAY-KNOEBL	SLUIZENSTRAAT 127	8450 BREDENE
MEESSCHAERT GILBERT	PAAPHOEK 49	8450 BREDENE
MESTDAGH MARIA	FRANKRIJKLAAN 8	8450 BREDENE
METDEPENNINGHEN FRANK	ZUIDOOSTWIJK 8	8450 BREDENE
METSU WALTER	K.ASTRIDLAAN 15B	8450 BREDENE
METSU ROLAND	ZANDTSRAAT 91B	8450 BREDENE
MEVR. DERINCK URBAIN	BEDEVAARTSTRAAT 8	8450 BREDENE
MEVROUW MEEZE ROMAIN	PR MARIE JOSÉLAAN 6	8450 BREDENE
MEYNTJENS LEON	TABORALAAN 170	8400 OOSTENDE
MEYSMAN WIM	BUURTSPoorwegstraat 52	8450 BREDENE
MEYUS-PLOVIE	IJZERLAAN 2	8450 BREDENE
MODEST JOSEPH	NIEUWSTRAAT 23	8450 BREDENE
MOERMANS-CHRISTIAEN	VREDESTRAAT 19C	8400 OOSTENDE
MYLLE WILLY	ANNA CASTELEINSTRAAT 8	8340 SIJSELE
NAESSENS HELENE	KEERWEG 23	8450 BREDENE
NEELS ERNA	VOORHAVENLAAN 136	8400 OOSTENDE
NEIRINCK R	PAGODENLAAN 394	1020 LAKEN
NOWAK ANTONI	HASSETSTRAAT 3 B202	8450 BREDENE
NYS ROBERT	HASSETSTRAAT 12	8450 BREDENE
OPSTAELE DELRUE	L.PARETLAAN 24	8450 BREDENE
OSAER CHRISTINA	DR.E.MOREAUXLAAN 77	8400 OOSTENDE
PANCKOUCKE RAYMOND	BLOEMENSTRAAT 11	8400 OOSTENDE
PATTYN-MASSSELIS	MOLENSTRAAT 60	8450 BREDENE
PHILIPS MAURICE	RUE E CAMBIER 5	7100 HAINE S PIERRE
PIETERS MARTHA	FR.VINCKELAAN 76	8450 BREDENE
PILLE-BEUSELINCK	DUINENSTRAAT 15	8450 BREDENE
PITTELJON ETIENNE	LEOPOLDLAAN 179	8430 MIDDELKERKE
PITTERY GILBERT	BUURTSPoorwegstraat 87	8450 BREDENE
PLOVIE HERBERT	DORPSTRAAT 27	8450 BREDENE
PLOVIE MARCEL	EIGENHAARDSTRAAT 9	8400 OOSTENDE
POLET-COLMAN	EENDENSTRAAT 16	8450 BREDENE
POLLET FREDDY	DUINENSTRAAT 23	8450 BREDENE
POTTIEZ-VANDENBRIELE	RIETSTRAAT 51	8400 OOSTENDE
PROVINCIALE BIBLIOTHEEK	PROVINCIEHUIS TOLHUIS JAN VAN EYCKPLEIN 1	8000 BRUGGE
PROVOOST EMIEL	PAUL MICHIELSLAAN 33	8400 OOSTENDE
PYRA GEORGES	DORPSTRAAT 74	8450 BREDENE
RAMMELAERE WILLY	DORPSTRAAT 158	8450 BREDENE
REUNBROUCK RENE	VOORHAVENLAAN 171/6	8400 OOSTENDE
REYBROUCK COUTEREEL	H.ZWAENEPOLSTRAAT 5	8450 BREDENE
ROELS FRANCIS	SNEPPESTRAAT 3	8460 OUDENBURG
RO TSAERT DIERK	JOOS DE TER BEERSTLAAN 16	8450 BREDENE
RO TSAERT FREDDY	FRANKRIJKLAAN 6	8450 BREDENE
ROUSSEEUW MARTINE	GOLFSTRAAT 52	8450 BREDENE

ROUSSELLE MARC	VREDESTRAAT 37 B2	8450 BREDENE
RYCX CRABEELS	VICOONEPLEIN 14	8450 BREDENE
RYCX-COUCKE	PESCATORSTRAAT 53	8450 BREDENE
SCHRAM RAYMONDA	DOORNENBILKSTRAAT 46	8450 BREDENE
SCHREUS LILIANE	SINT-PIETERSSTRAAT 42	8460 OUDENBURG
SERIE EDMOND	TABORALAAN 50	8400 OOSTENDE
SLEUYTER STEVEN	ZWANESTRAAT 34	8450 BREDENE
SMETS FRANCISCUS	KWARTELSTRAAT 6	8450 BREDENE
SMISSAERT RITA	LAGRAVIERESTRAAT 37	8450 BREDENE
STANDAERT R	GISTELHOFSTRAAT 90	8920 LANGEMARK
STROBBE JACQUES	DRIFTWEG 41	8450 BREDENE
STROOBANT JOSEPH	TER CUEREPLEIN 9	8450 BREDENE
STUBE JOZEF	SLUISVLIETLAAN 75	8450 BREDENE
TACK MARCEL	K.DR. L. COLENSTRAAT 10/3	8400 OOSTENDE
TERRYN HENRIETTE	BUURTSPoorWEGSTRAAT 89	8450 BREDENE
TERRYN STRAGIER	FR.VINCKELAAN 50	8450 BREDENE
TETAERT-SCHILLEWAERT	P.GERARD DEFEVERSTRAAT 10	8450 BREDENE
TIMMERMANS ROGER	ST SEBASTIAANSTRAAT 24	8400 OOSTENDE
TOMMELEIN RENAUDIN	BRONSTRAAT 4	8400 OOSTENDE
TROMONT HERVE	SCHEPENSTRAAT 54	8400 OOSTENDE
VAN DEN BERGEN ROGER	VIOLIERENLAAN 44	8450 BREDENE
VAN EEGHEM JEANNINE	KON.ASTRIDLAAN 18	8450 BREDENE
VAN HOOFF ERIC	STEENOVENSTRAAT 7	8450 BREDENE
VAN HUELE VICTOR	CH.HUYSSTRAAT 5	8370 BLANKENBERGE
VAN ISEGHEM A	IJZERSTRAAT 1	8400 OOSTENDE
VAN PARYS ERIC	SLOEPENSTRAAT 9	8450 BREDENE
VAN REEMPTS-WARMOESKERKEN	L.PARETLAAN 15	8450 BREDENE
VANBIERVLIET-MESTDAGH	GOLFSTRAAT 35	8450 BREDENE
VANDAMME PATRICK	RODE KRUISSTRAAT 10	8450 BREDENE
VANDE CASTEELE LOUIS	ST RIQUIERSTRAAT 17	8450 BREDENE
VANDECASTEELE JEAN	SPAARZAAMHEIDSTRAAT 82	8450 BREDENE
VANDECASTEELE-BELPAEME	BREENDONKLAAN 26	8450 BREDENE
VANDEILE R	POLDERSTRAAT 85	8450 BREDENE
VANDEN BERGHE-DEFLOOR	KERAMIEKSTRAAT 2	8400 OOSTENDE
VANDENBERGHE JEANNINE	NUKKERSTRAAT 86	8450 BREDENE
VANDENBERGHE STEVE	GANZENSTRAAT 25	8450 BREDENE
VANDENBERGHE-LEMS	BENEDIKTIJNERSTRAAT 17	8450 BREDENE
VANDEBOGAERDE MARCEL	SLUIZENSTRAAT 196	8450 BREDENE
VANDEBOGAERDE VERGRACHT	ANTWERPENSTRAAT 52	8450 BREDENE
VANDEBUSSCHGE WILLY	FR.VINCKELAAN 99	8450 BREDENE
VANDENWEGHE J	ST SEBASTIAANSTRAAT 36/13	8400 OOSTENDE
VANDEPITTE-MARVELLIE	NOORDEDESTRAAT 9	8400 OOSTENDE
VANDEVELDE FRANCOIS	GISTELSESTEENWEG 48	8400 OOSTENDE
VANDIERENDONCK MARIA	FRANKRIJKLAAN 9	8450 BREDENE
VANHEE DOUCHAMPS	GROENENDIJKSTRAAT 102	8450 BREDENE
VANHERCKE GEERT	PAUWHOF LAAN 11	8450 BREDENE
VANHOOREN WILLY	NOORDZEESTRAAT 8	8450 BREDENE
VANHOUCHE-DEPOORTER	VREDESTRAAT 16	8450 BREDENE

VANHOUTTE CONSTANTINUS	ZEGELAAN 15	8450 BREDENE
VANISACKER-MONBALIU	BREENDONKLAAN 49	8450 BREDENE
VANLEENHOVE GILBERT	BATTERIJSTRAAT 66	8450 BREDENE
VANLERBERGHE PHILIPPE	KWINTEBANKSTRAAT 4	8400 OOSTENDE
VANLERBERGHE PHILIPPE	KWINTEBANKSTRAAT 4	8400 OOSTENDE
VANLYL-VANEECKE	KLAPROZENLAAN 8	8450 BREDENE
VANMASSENHOVE GILBERT	KROONLAAN 19	2400 MOL
VANMASSENHOVE - VAN GHELUWE	SLUISVLIETLAAN 33	8450 BREDENE
VANMULLEM KRISTIEN	MOLENSTRAAT 64	8450 BREDENE
VANSTEENE DENISE	NOORDEDESTRAAT 112	8450 BREDENE
VANSTEENKISTE ROGER	RUITERLAAN 4	8450 BREDENE
VANSTEENKISTE ROLAND	SLUISVLIETLAAN 100	8450 BREDENE
VANSTEENKISTE-VAN GHELEWE	IJZERLAAN 5	8450 BREDENE
VANWALLEGHEM FRANKY	DUINENSTRAAT 2	8450 BREDENE
VERCARRE ETIENNE	HOEFIJZERLAAN 1	8450 BREDENE
VERHAEGHE ROLAND	NOORDZEESTRAAT 11	8450 BREDENE
VERMAEL ROGER	WATERLANDSTRAAT 30	8450 BREDENE
VERMEIRE KRISTOF	RUITERLAAN 9B	8450 BREDENE
VERMEULEN ROLAND	DUINENSTRAAT 219	8450 BREDENE
VERMOORTELO DORIS	WATERVLIEGPLEINSTRAAT 17	8450 BREDENE
VERMOTE NELLY	ZEESTERLAAN 35	8450 BREDENE
VERSLUYS WILLY	H.BAELSKAAI 2	8400 OOSTENDE
VILAIN OMER	ROGIERLAAN 38 B11	8400 OOSTENDE
VITSE DIRK	POPSTAELESTRAAT 68	8490 VARSENAERE
VROOMEN-HOLLEVOET	DUINENSTRAAT 251	8450 BREDENE
VVF OOSTENDE VZW	KAN.DR.L.COENSTRAAT 6	8400 OOSTENDE
WALTERS GUIDO	H.BORGERSTRAAT 107	8400 OOSTENDE
WEYNEN EUGEN	J.PEURQUAETSTRAAT 52/5	8400 OOSTENDE
WILLAERT JEAN-PIERRE	VAN DIJCKSTRAAT 22	8400 OOSTENDE
WILLEMS CAROLINE	SCHELPENLAAN 20	8450 BREDENE
ZWAENEPOEL CHRIS	AARTRIJKESTRAAT 85	8480 EERNEGEM
ZWAENEPOEL FERNAND	LINDENSTRAAT 8	8450 BREDENE

MET DE MEDEWERKING VAN DE CULTUURDIENST VAN

kantoren Bredene

- Fritz Vinckelaan 246, Bredene

tel. 059.34.21.00

- Prins Karellaan 7, Bredene

tel. 059.33.94.40

